

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om säkerhetsutredningar och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om säkerhetsutredningar. Säkerhetsutredningarna avses ersätta de nuvarande utlåtandena om tillförlitlighet. Tre olika former av säkerhetsutredningar föreslås. Den föreslagna normala säkerhetsutredningen motsvarar närmast det utlåtande om tillförlitlighet som man använder sig av för närvarande och den begränsade säkerhetsutredningen åter det utlåtande som i dag kan ges om en person när det är fråga om att bevilja denne tillträde till en viss plats, eller ett visst utrymme. Utöver dessa föreslås att lagen skall ge möjlighet att i vissa fall göra en omfattande säkerhetsutredning.

Till den föreslagna lagens tillämpningsområde hör säkerhetsutredningar om personer som söker en tjänst eller en uppgift, som anställs eller antas till utbildning eller som redan sköter en tjänst eller en uppgift. Med hjälp av säkerhetsutredningar skyddas i lagen angivna allmänna intressen samt i vissa fall också privata ekonomiska intressen. De skyldigheter som uppställs i internationella förpliktelser som binder Finland beaktas separat i de föreslagna bestämmelserna om säkerhetsutredningar.

Beslut om normala säkerhetsutredningar skall enligt den föreslagna lagen fattas av skyddspolisens. Om den som ansöker om en säkerhetsutredning hör till försvarsmakten, är det emellertid huvudstaben som är behörig att göra säkerhetsutredningen.

I den föreslagna lagen anges alla de register som får utnyttjas när säkerhetsutredningar görs. Likaså uppräknas i lagen alla de parter som kan ansöka om säkerhetsutredningar. För sökanden uppställs i lagen flera skyldigheter som ansluter sig både till utredningsförfarandet och till användningen av en utred-

ning. I den föreslagna lagen finns inte några bestämmelser om myndigheternas rätt att få uppgifter ur olika register, utan detta regleras fortfarande i den speciallagstiftning som gäller registren i fråga. Bestämmelserna om registrerade personers rätt till insyn i register finns också i fortsättningen i speciallagar som gäller dessa register.

För att göra en säkerhetsutredning krävs enligt den föreslagna lagen att den som utredningen gäller ger sitt samtycke till den. Denna person skall alltid ha rätt att av den behöriga myndigheten få upplysningar om huruvida en säkerhetsutredning gjorts om denne med tanke på en viss uppgift. En person som har varit föremål för en säkerhetsutredning skall också ha rätt att av myndigheten få information om vilka uppgifter utredningen innehåller om honom eller henne. Rätt till information föreligger dock inte om uppgifterna har sitt ursprung i ett register som den registrerade inte har rätt till insyn i.

En omfattande säkerhetsutredning ansluter sig enligt den föreslagna lagen till skötseln vid statliga myndigheter av sådana uppgifter som hör till första säkerhetsklass enligt en säkerhetsklassificering. En sådan säkerhetsklassificering kan åter tas i bruk genom förordning av statsrådet. Den omfattande säkerhetsutredningen skiljer sig från den normala säkerhetsutredningen genom att den också omfattar frågor som gäller en persons ekonomiska ställning. I vissa fall kan en omfattande säkerhetsutredning utsträckas att gälla en persons närstående. Ett särskilt rättskyddsmedel när det gäller omfattande säkerhetsutredningen är rätten för den som utredningen gäller att granska de uppgifter som gäller honom eller henne och framställa anmärkningar mot dem innan utredningen läm-

nas till sökanden. Denna rätt är enligt förslaget begränsad på samma sätt som när det gäller rätten att få information om normala säkerhetsutredningar.

Syftet med begränsade säkerhetsutredningar är att utreda om någon i skötseln av sina arbetsuppgifter kan beviljas tillträde till vissa i lagen angivna platser eller utrymmen. En begränsad säkerhetsutredning görs i regel av polisinspektionen i häradet. Om den i lag avsedda platsen eller utrymmet är i försvarsmaktens besittning, skall dock den begränsade säkerhetsutredningen göras av huvudsta-

ben. I en begränsad säkerhetsutredning kan avsevärt färre register användas än i en normal säkerhetsutredning.

I propositionen föreslås också att lagen om polisens personregister, lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten, straffregisterlagen, utsökningslagen, lagen om näringsförbud och lagen om utlänningsregistret ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft cirka ett halvt år efter att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
ALLMÄN MOTIVERING	5
1. Inledning	5
2. Nuläge	6
2.1. Lagstiftning och praxis	6
Bestämmelserna om förfarandet vid givande av utlåtande	6
Registrerades rätt till information och rätt till insyn i register	7
Annan lagstiftning som har samband med frågan	8
Skyddet av personuppgifter i grundlagen	8
Personuppgiftslagen	8
Bestämmelser om straff- och polisregisteruppgifter	9
Polislagens bestämmelser om tystnadsplikt	10
Bestämmelser om offentlighet i myndigheternas verksamhet	10
Bestämmelser om tillstånd att röra sig på internationella konferenser	10
Bestämmelser om säkerheten vid kärnanläggningar	11
Bestämmelser om säkerheten i flygtrafiken och om säkerhetskontrollörs behö- righet	11
Praxis när det gäller förfarandet vid givande av utlåtanden	11
Allmänt	11
Informationskällor och innehållet i utlåtanden	12
2.2. Finlands internationella förpliktelser när det gäller skydd av den enskil- de	13
2.3. Reglering i vissa andra länder	14
2.3.1. Sverige	14
Lagstiftning	14
Praxis	15
Utlämnande av uppgifter	16
2.3.2. Norge	17
2.3.3. Danmark	18
2.3.4. Tyskland	19
2.3.5. Nederländerna	20
2.4. Bedömning av nuläget och behovet av reglering	20
Allmänt	20
Problem och missförhållanden	21
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	23
3.1. Mål	23
3.2. De viktigaste förslagen	24
4. Propositionens verkningar	26
4.1. Verkningar när det gäller den enskildes ställning	26
4.2. Ekonomiska verkningar och verkningar i fråga om personal	26
5. Beredningen av propositionen	27

6. Andra omständigheter som har inverkat på propositionens innehåll.....	27
DETALJMOTIVERING.....	29
1. Lagförslagen.....	29
1.1. Lag om säkerhetsutredningar.....	29
1 kap. Allmänna bestämmelser.....	29
2 kap. Normal säkerhetsutredning.....	32
3 kap. Säkerhetsklassificering och omfattande säkerhetsutredning.....	44
4 kap. Begränsad säkerhetsutredning.....	49
5 kap. Särskilda bestämmelser.....	53
6 kap. Ikraftträdande.....	57
1.2. Lag om ändring av lagen om polisens personregister.....	57
1.3. Lag om ändring av lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.....	58
1.4. Lag om ändring av 4 a § straffregisterlagen.....	59
1.5. Lag om ändring av 3 kap. 34 g § utsökningslagen.....	60
1.6. Lag om ändring av 21 § lagen om näringsförbud.....	60
1.7. Lag om ändring av lagen om utlänningsregistret.....	60
2. Närmare bestämmelser.....	60
3. Ikraftträdande.....	61
4. Lagstiftningsordning.....	61
LAGFÖRSLAGEN.....	64
om säkerhetsutredningar.....	64
om ändring av lagen om polisens personregister.....	71
om ändring av lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.....	73
om ändring av 4 a § straffregisterlagen.....	74
om ändring av 3 kap. 34 g § utsökningslagen.....	75
om ändring av 21 § lagen om näringsförbud.....	76
om ändring av lagen om utlänningsregistret.....	77
BILAGA.....	78
PARALLELLTEXTER.....	78
om ändring av lagen om polisens personregister.....	78
om ändring av lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.....	81
om ändring av 4 a § straffregisterlagen.....	84
om ändring av 3 kap. 34 g § utsökningslagen.....	85
om ändring av 21 § lagen om näringsförbud.....	86
om ändring av lagen om utlänningsregistret.....	87

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Sedan år 1995 har skyddspoliserna i Finland med stöd av egentlig lagstiftning kunnat lämna uppgifter som gäller personalsäkerhet till myndigheter och sammanslutningar. Det lagrum som här avses är 23 § lagen om polisens personregister (509/1995). Lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995), i vilken det föreskrivs om huvudstabens utlåtanden om tillförlitlighet, trädde också i kraft nämnda år. Motsvarande uppgifter om personalsäkerhet har dock kunnat lämnas sedan år 1982 med stöd av ett beslut som inrikesministeriet meddelat.

Liknande informationsverksamhet har i viss omfattning utövats av den statsliga säkerhetspolisen redan tidigare. Till en början låg verksamhetens tyngdpunkt närmast i att upprätthålla och trygga statens säkerhet. Uppgifter har lämnats till olika myndigheter huvudsakligen om personer som sökt sig till polisen, gränsbevakningen, till utrikes-, inrikes- och försvarsförvaltningen samt om personer i officersutbildning och andra värnpliktiga. Målet har varit att förebygga verksamhet som äventyrar statens säkerhet, till exempel underrättelseverksamhet och överhuvudtaget brottslig verksamhet i tjänster och uppgifter som är av betydelse med tanke på statens säkerhet. Statens säkerhet och samhällets intresse är fortfarande viktiga skyddsobjekt. Tyngdpunkten i den praktiska verksamheten har dock förskjutits på grund av det förändrade internationella läget och den samhälleliga, ekonomiska och tekniska utvecklingen i Finland och är i dag en annan än under tidigare decennier.

Att vid rekrytering begära säkerhetsutredningar när det gäller personer som söker arbete är numera också en viktig del av många finska myndigheters och företags personal- och säkerhetspolitik. Strävan är att skydda konfidentiella uppgifter som organisationen innehar mot bland annat informationsläckor, missbruk och spionage. Betydelsen av säkerhetsutredningar har ökat särskilt inom den privata sektorn då tyngdpunkten i underrättelsetjänsternas verksamhet efter det kalla

krigets slut klart har legat på industrispionage. Också inom den offentliga sektorn är underrättelseverksamheten livlig bland annat på handelspolitikens och de internationella relationernas område. Ett hot, utöver främmande staters underrättelse- och militärorganisationer, utgör också den organiserade internationella brottsligheten som det har visat sig försöker komma åt offentliga och privata datalager.

Observation och kartläggning av datasystem, intrång i och utnyttjande av dem, ändring av data och program, stölder, förstörelse och förhindrande av användning av system är allmänt förekommande gärningar som medför skada. Manipulation av datasystem och missbruk av information kan förorsaka betydande skador och i värsta fall lamslå de grundläggande funktionerna i ett samhälle. Datakommunikationen, el- och energiförsörjningen, finansierings- och betalningsfunktioner samt handelslogistikkedjor och transporter är exempel på system som, om de blir allvarligt rubbade, kan ha betydande verkningar på samhällsfunktionerna såväl under fredstid som under olika krisförhållanden.

Samtidigt har det skett en samhällelig förändring genom vilken information, kunskaper, patent och datasystem har blivit allt viktigare som produktionsfaktorer. Det typiska, särskilt när det gäller de företag som verkar inom nya teknologiområden, är att det är det på kunskaper baserade immateriella kapitalet som skapar framgång. Följden av detta är att hela den nationalekonomiska tillväxten, den ökade konkurrensförmågan och produktiviteten och den positiva sysselsättningsutvecklingen är starkt beroende av om företagen lyckas utveckla och skydda ett toppkunnande som är internationellt konkurrenskraftigt. Också inom den offentliga sektorn och till exempel i bank- och finansieringsbranschen har betydelsen av information, databehandling och dataskydd blivit allt större. Detta beror på att allt flera datalager har förts in i olika datasystem vilka binds samman med hjälp av datanät och förfaranden för utbyte av information. Detta höjer kraven på tillförlitlighet när det gäller personer som arbetar med

informationen.

Faktorer som klart påverkar personalpolitiken och dataskyddet är att organisationerna ansluter sig till nät, hyr in personal, låter utomstående ta hand om vissa funktioner och blir allt internationellare. Denna utveckling har lett till att hemliga och konfidentiella uppgifter inte längre behandlas enbart i vissa högteknologibolag och offentliga organisationer. En stor del av informationsbehandlingen sker i nätverk som ofta är globala och som består av underleverantörer, serviceföretag, dotterbolag, samarbetspartners och inhyrd personal. Allt oftare kommer också den offentliga förvaltningens tjänster att tillhandahållas medborgare och sammanslutningar på elektronisk väg. Bristfällig datasäkerhet kan äventyra både statens och medborgarnas säkerhet och ekonomiska intressen, förorsaka tilläggsarbete och kostnader på grund av skador och informationsförluster samt försvaga myndigheternas trovärdighet. Allt detta bidrar till att det blir allt viktigare att datasäkerheten och personalsäkerheten håller en hög nivå och kvalitet.

Anställda vid utomstående företag kan arbeta fysiskt i myndigheternas, till exempel polisens, försvarsförvaltningens eller ministeriernas, lokaler och inneha full nyttjanderätt till ifrågavarande organisations datasystem. Med tanke på säkerheten i dessa lokaler kan enbart tekniska säkerhets- och passagearrangemang inte alltid anses vara tillräckliga. För att säkerställa störningsfri verksamhet och allmän säkerhet har det ansetts viktigt att arbetsgivaren eller uppdragsgivaren på förhand kan kontrollera att sådana personer som har bindningar till den organiserade brottsligheten eller som gjort sig skyldiga till exempel till grova narkotika- eller våldsbrott inte utses att sköta vissa uppgifter eller får tillträde till viktiga verksamhetsställen, till exempel kärnanläggningar och flygplatser.

Den allt större mängden internationellt samarbete både när det gäller myndigheter och sammanslutningar ställer också sina krav på utvecklingen av personalsäkerheten och lagstiftningen om den. Till exempel vissa av Europeiska unionens institutioner, bland annat kommissionen och rådets generalsekretariat, begär i praktiken säkerhetsutredningar i fråga om finländare som antas till vissa upp-

gifter. Också vissa andra internationella organ och organisationer förutsätter att säkerhetsutredningar av en viss omfattning förrättas beträffande de finländare som anställs.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Bestämmelserna om förfarandet vid givande av utlåtande

Personalsäkerheten sköts i dag huvudsakligen så att organisationen i fråga begär utlåtanden om tillförlitlighet av skyddspolisen och huvudstaben.

Enligt 8 § 1 mom. polisförvaltningsförordningen (158/1996) skall skyddspolisen i enlighet med de allmänna grunder som fastställts av inrikesministeriet meddela myndigheter och samfund sådana anvisningar, råd och upplysningar som behövs för upprätthållande av statens säkerhet eller för att förhindra att den kränks. I detta syfte ger skyddspolisen utlåtanden om tillförlitlighet när det gäller personer som är aktuella med tanke på skötseln av en tjänst eller uppgift som är av betydelse för statens säkerhet eller för ett betydande allmänt eller enskilt intresse.

Begreppet utlåtande om tillförlitlighet togs i bruk år 1995 i samband med ikraftträdandet av lagen om polisens personregister. Motsvarande uppgifter som gäller personalsäkerhet har lämnats sedan år 1982 med stöd av bestämmelser på förordningsnivå och ett beslut som inrikesministeriets meddelat.

Den viktigaste bestämmelsen om förfarandet vid givande av utlåtande finns i 23 § lagen om polisens personregister. I bestämmelsen anges de situationer och uppgifter med tanke på vilka uppgifterna i polisens personregister kan användas i behövlig omfattning vid givande av utlåtande. Uppgifter i polisregistren kan enligt 1 punkten i nämnda bestämmelse först och främst användas vid givande av utlåtande om tillförlitligheten hos den som söker en tjänst enligt 7 § statstjänstemannalagen (750/1994) eller som har utnämnts till en sådan tjänst. Av de personer som utnämns till nämnda tjänster kan förut-sättas särskild tillförlitlighet eftersom tjänsteinnehavarna har tillgång till uppgifter som är

viktiga med tanke på försvaret, statens säkerhet, nationalekonomi och den offentliga förvaltningen.

Registeruppgifter kan enligt 2 punkten i bestämmelsen användas också när utlåtanden ges med tanke på skötseln av andra uppgifter än statliga tjänster, om de ger tillträde till statshemligheter eller vissa företagshemligheter. Begreppet företagshemlighet har definierats i 30 kap. 11 § strafflagen. För att registeruppgifter i dessa fall skall kunna användas för utlåtanden, skall de företagshemligheter som personen får del av till vara sådana som har betydelse för statens säkerhet eller ett betydande allmänt intresse eller ett betydande enskilt ekonomiskt intresse. Med ett betydande allmänt eller enskilt intresse avser lagstiftaren ett intresse som kan ha nationalekonomisk betydelse, det vill säga påverka hela samhället. Det kan vara fråga om till exempel företagshemligheter som hänför sig till högteknologi.

Enligt 3 punkten, som trädde i kraft den 1 oktober 1998, i 23 § 1 mom. lagen om polisens personregister kan utlåtanden ges om en persons tillförlitlighet att få tillträde till en plats. Härvid förutsätts att platsen är av betydelse antingen för statens säkerhet eller ovan nämnda betydande allmänna eller enskilda intressen. Platser som är av betydelse för statens säkerhet kan vara till exempel flygplatser, kärnanläggningar, teleoperatörernas centraler samt centraler där myndighetsnät administreras. Platser som är viktiga med tanke på betydande ekonomiska intressen kan åter vara till exempel stora ADB-anläggningar samt produktions- och forskningsanläggningar.

Enligt en ändring som trädde i kraft den 1 januari 1999 av 9 § förordningen om polisens personregister (1116/1995) kan utlåtanden om tillförlitlighet i syfte att skydda en plats också ges av polisinrättningen i det härad där platsen är belägen. Inrikesministeriet har den 23 februari 2000 gett den lokala polisen anvisningar SM-2000-318/si 2 om givande av utlåtanden om tillförlitlighet.

I 20 § 6 mom. lagen om polisens personregister bestäms om utlämnande av uppgifter till utlandet. Enligt nämnda paragraf har polisen rätt att med iakttagande i tillämpliga delar av vad som föreskrivs om förutsättningar-

na för att ge ett utlåtande i 23 § 1 mom. 2 punkten och 2—4 mom. om förfarandet vid givande av utlåtanden lämna utlåtanden om tillförlitlighet till Europeiska polisbyrån, Europeiska unionens organ och Europeiska gemenskapernas ämbetsverk och institutioner.

I inrikesministeriets beslut om de allmänna grunderna för skyddspolisens förebyggande säkerhetsarbete (82/2000) finns närmare bestämmelser om lämnande av skyddspolisens uppgifter som gäller personalsäkerhet. Beslutet innehåller en förteckning över de verksamhetsområden inom vilka myndigheterna och sammanslutningarna på begäran särskilt har rätt till handledning och rådgivning i fråga om personalsäkerhet.

Beslutet innehåller också bestämmelser om vilken typ av tjänster och uppgifter som utlåtanden kan ges. I beslutets 7 § konstateras att tjänstens eller uppdragets ställning i organisationen, den utbildning och befattningsbeskrivning som krävs samt statens säkerhetsintressen skall beaktas särskilt.

Huvudstabens undersökningsavdelning ombesörjer givandet av utlåtanden på försvarsförvaltningens område. Detta förfarande grundar sig på lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. Enligt 6 § 1 mom. 6 punkten i nämnda lag har huvudstaben för skötseln av sina i lag bestämda åligganden rätt att ur polisens personregister få uppgifter för bedömning av en persons lämplighet att tjänstgöra inom försvarsförvaltningen.

Enligt lagens 22 § har huvudstaben rätt att i behövlig omfattning använda uppgifter i personregister som avses i lagen när utlåtanden ges till en myndighet inom försvarsministeriets förvaltningsområde eller gränsbevakningsväsendet om tillförlitligheten hos den som sökt en tjänst enligt 7 § 1 mom. 10 punkten statstjänstemannalagen eller som har utnämnts till en sådan tjänst, samt om tillförlitligheten hos en person som sökt någon annan uppgift inom försvarsförvaltningen eller tjänstgör i en sådan uppgift.

Registrerades rätt till information och rätt till insyn i register

En person som är föremål för ett utlåtande har enligt lagen rätt att få veta att ett utlåtand-

de har givits.

Söker någon en tjänst som avses i 7 § stats-tjänstemannalagen, behöver denne inte upplysas om att utlåtande begärs eftersom sökanden förutsätts känna till lagtexten. Där- emot måste en person upplysas om att ett utlåtande som avses i 23 § 1 mom. 2 och 3 punkten lagen om polisens personregister har begärts, om inte detta uppenbart äventyrar statens säkerhet. I praktiken innebär detta att sökanden antingen i ansökningsblanketten ger sitt skriftliga samtycke till begäran om utlåtande, eller att den som intervjuar sökanden upplyser denne om att utlåtande begärs och med sin namnteckning på blanketten be- styrker att upplysningen givits och tidpunk- ten för upplysningen på så sätt att detta kan kontrolleras av den som ger utlåtandet.

Sökanden behöver inte upplysas om att ut- låtande har begärts, om detta uppenbart även- tyrar statens säkerhet. Det kan till exempel vara fråga om att utlåtande begärs om en per- son som misstänks för olovlig underrättelse- verksamhet. Personen kan i en sådan situa- tion se sambandet mellan att denne inte blev utnämnd till en viss tjänst och det utlåtande om tillförlitlighet som polisen givit, sluta sig till att polisen är honom på spåren och därför ändra på sina handlingsmetoder.

Också i 22 § lagen om fullgörande av po- lisuppgifter inom försvarsmakten bestäms om ifrågavarande persons rätt att få veta att ett utlåtande om tillförlitlighet har begärts el- ler givits.

Det meddelande att om att utlåtande givits som avses i nämnda bestämmelser gäller inte information om utlåtandets innehåll. Rätten att få information om utlåtandets innehåll be- stäms enligt de bestämmelser som gäller rät- ten till insyn i register och handlingsoffent- ligheten.

Personuppgiftslagen (523/1999) innehåller bestämmelser om den registrerades rätt att granska uppgifter som gäller denne själv. En- ligt lagens 26 § har var och en utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att, sedan han meddelat de fakta som behövs för att söka en uppgift, få veta vilka uppgifter om honom som har registrerats i ett personregister eller att registret inte innehåller uppgifter om ho- nom. I lagens 27 § uppräknas de situationer i vilka rätt till insyn inte finns. Den registrera-

de har bland annat inte rätt till insyn ens när det gäller uppgifter om honom själv, om in- formationen kan skada statens säkerhet, för- svaret eller den allmänna ordningen och sä- kerheten eller försvåra förebyggande eller ut- redning av brott.

Utöver vad som bestäms i personuppgifts- lagen, föreligger rätt till insyn enligt 15 § la- gen om polisens personregister inte då det gäller skyddspolisens funktionella datasy- stem. Uppgifterna i skyddspolisens funktio- nella datasystem är i regel sådana att utläm- nande av dem kan äventyra statens säkerhet. Också utlåtandena om tillförlitlighet registre- ras i skyddspolisens funktionella datasystem och således kommer de att utgöra en del av de uppgifter som finns i datasystemet i fråga.

På begäran av en registrerad kan dataom- budsmannen dock granska lagenligheten av de uppgifter som gäller den registrerade och således också lagenligheten av ett utlåtande som skyddspolisen givit.

Dessutom tillställer skyddspolisen årligen inrikesministeriet en berättelse om det före- byggande säkerhetsarbete som utförts under året. Inrikesministeriet kan för sin del meddela skyddspolisen anvisningar och föreskrifter på detta område.

Annan lagstiftning som har samband med frågan

Skyddet av personuppgifter i grundlagen

I 10 § i Finlands grundlag, som trädde i kraft den 1 mars 2000, bestäms om skydd för privatlivet och personuppgifter. Räckvidden av den grundläggande rättigheten till skydd för personuppgifter leder bland annat till att skyddet för privatlivet vid behandling av per- sonuppgifter alltid förutsätter reglering på lagnivå, i synnerhet om det är fråga om be- handling av sådana personuppgifter som på grund av det sammanhang de används i, upp- gifternas natur samt förhållandet mellan den registrerade och den registeransvarige berör grunderna för den enskildes rättsställning på ett betydande sätt.

Personuppgiftslagen

Personuppgiftslagen, som trädde i kraft den

1 juni 1999, är en allmän lag om behandling av personuppgifter. Lagen tillämpas på automatisk behandling av personuppgifter och på behandling av andra uppgifter då ett register eller en del av ett sådant består av personuppgifter. Lagen blir som allmän lag tillämplig om något annat inte bestäms i speciallagstiftningen. Lagen om polisens personregister innehåller egna specialbestämmelser om bland annat innehållet i skyddspolisens funktionella datasystem samt den registrerades rätt att få information om och rätt till insyn i uppgifterna i skyddspolisens funktionella datasystem.

Personuppgiftslagens 27 § begränsar den registrerades rätt till insyn. Enligt 1 mom. i nämnda paragraf har den registrerade inte rätt till insyn i uppgifter om sig själv, om informationen kan skada statens säkerhet, försvaret eller den allmänna ordningen och säkerheten eller försvåra förebyggande eller utredning av brott. Den registrerade kan förvägras rätt till insyn också om informationen kan medföra allvarlig fara för den registrerades hälsa eller vård eller för någon annans rättigheter. Uttryckliga bestämmelser i lag finns inte om användning av kredituppgifter vid utarbetande av ett utlåtande om tillförlitlighet. I 20 § 4 mom. personuppgiftslagen bestäms om utlämnande av personkredituppgifter. Personkredituppgifter får lämnas ut endast till en registeransvarig som bedriver kreditupplysningsverksamhet samt till den som behöver information för beviljande eller övervakning av kredit eller annat därmed jämförbart syfte.

I den regeringsproposition som gällde personuppgiftslagen (RP 96/1998 rd) har som ett sådant syfte betraktats till exempel att en arbetsgivare vill ha kredituppgifter om en person som arbetsgivaren anställer för en uppgift där arbetstagaren har direkt ekonomiskt ansvar för arbetsgivarens egendom eller då det i anställningsförhållandet i övrigt krävs att arbetstagaren är mycket pålitlig.

Bestämmelser om straff- och polisregisteruppgifter

Straffregisterlagen (770/1993) innehåller allmänna bestämmelser om datainnehållet i straffregistret som förs av rättsregistercen-

tralen samt om införande, användning, utlämnande och utplåning av uppgifter i registret. I den nya 4 a § som fogades till straffregisterlagen genom lagen om ändring av straffregisterlagen (1093/1999), vilken trädde i kraft den 1 januari 2000, bestäms om utlämnande av uppgifter i straffregistret till finska myndigheter i ärenden som gäller bland annat inträde till utbildning eller val till ett uppdrag som har samband med statens säkerhet, allmän ordning och säkerhet, utrikesförvaltningen, Finlands internationella förhållanden, justitieförvaltningen, centralbanksverksamheten eller penningtillverkningen och som är beroende av personens särskilda tillförlitlighet. Dessutom konstateras i 2 mom. i nämnda paragraf att justitieministeriet av vägande skäl kan bevilja tillstånd att lämna ut uppgifter ur straffregistret till en myndighet även i andra fall än de som nämns i 1 mom. för utredning och bedömning av en persons tillförlitlighet. Myndigheten skall underrätta personen i fråga om att uppgifter om honom eller henne i straffregistret kan begäras för behandling av ett ärende som avses i 1 mom. Underrättelse behöver dock inte ske, om det kan antas att personen också annars känner till att uppgifter kan skaffas om honom eller henne.

Lagen om polisens personregister innehåller åter specialbestämmelser om de register som har inrättats för skötseln av de uppgifter som avses i 1 § polislagen (493/1995). Dessa register är datasystemet för polisärenden, datasystemet för förvaltningsärenden, datasystemet för misstänkta, skyddspolisens funktionella datasystem den centrala databasen i Schengens informationssystem och Schengens nationella informationssystem samt de register som inrättats enligt 2 kap. Registeransvarig för datasystemet för misstänkta och de andra registren som är avsedda för riksomfattande bruk är polisens högsta ledning. Centralkriminalpolisen för registren under tillsyn av polisens högsta ledning. Skyddspolisens åter är registeransvarig för sitt eget funktionella datasystem. I lagen har dessutom fastställts vilka uppgifter som får införas i nämnda register, hur uppgifterna kan användas och utlämnas, hur den registrerade kan granska uppgifterna samt hur och när uppgifter utplånas.

Polislagens bestämmelser om tystnadsplikt

I 43 § polislagen bestäms om tystnadsplikt för tjänstemän som hör till polisens personal. I bestämmelsen hänvisas till bestämmelsen om tystnadsplikt i 17 § statstjänstemannalagen. Tystnadsplikten gäller också den som står i arbetsförhållande till polisen och den som med stöd av polisbefogenheter som beviljats honom eller annars utför polisuppgifter. Den som tillhör polisens personal eller annars sköter polisuppgifter får inte på ett sätt som inte skötseln av hans uppgifter förutsätter utnyttja eller olovligen för andra röja omständigheter som hänför sig till en persons integritet och som han fått kännedom om vid skötseln av uppgifterna, och som kunde vålla personen i fråga skada eller förfång om de röjs.

I 3 mom. finns dock en undantagsbestämmelse. Tystnadsplikten hindrar inte att en omständighet yppas för en myndighet eller en sammanslutning som sköter ett offentligt uppdrag och som på grund av en uppgift som stadgas ankomma på den behöver få vetskap om en omständighet som annars skall hållas hemlig eller om en persons tillförlitlighet eller lämplighet. Information som behövs för att få visshet om att den som söker sig till eller har en ur säkerhetssynpunkt betydande uppgift är tillförlitlig får i behövlig omfattning lämnas även till en privat sammanslutning eller person.

Bestämmelser om offentlighet i myndigheternas verksamhet

Offentligheten av innehållet i de handlingar som polisen och huvudstaben utarbetat måste bedömas också utifrån de allmänna bestämmelserna om handlingsoffentlighet.

I lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) är utgångspunkten den att myndigheternas handlingar är offentliga, om inte något annat föreskrivs i nämnda lag eller någon speciallag. När det gäller viktiga allmänna eller enskilda intressen, har det dock ansetts behövligt att genom lag begränsa offentlighetsprincipen. Enligt lagens 11 § har part, det vill säga den som i ett ärende är sökande eller anför besvär eller någon annan vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäll-

er, rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen av ärendet. Rätten till information är också här huvudregeln. Denna rätt gäller dock inte när utlämnande av uppgifter ur en handling skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse.

Ett synnerligen viktigt allmänt intresse kan ansluta sig bland annat till tryggheten av statens säkerhet eller skötseln av utrikespolitiska relationer. Ett synnerligen viktigt enskilt intresse kan åter gälla till exempel skydd av privatlivet eller tryggheten av den enskildes säkerhet. Vad som strider mot ett synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse anses alltid förutsätta att myndigheten prövar frågan i varje enskilt fall.

I lagens 24 § uppräknas sekretessbelagda myndighetshandlingar. Sekretessbelagda handlingar är bland annat register som förs av polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet för förebyggande eller utredning av brott och rapporter för att förebygga brott (4 punkten). Sekretessbelagda är dessutom skyddspolisens och andra myndigheters handlingar som gäller upprätthållande av statens säkerhet, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur dessa inte äventyrar statens säkerhet (9 punkten). Handlingar som gäller militär underrättelseverksamhet, försvarsmaktens utrustning, samsättning, förläggning eller användning är likaså i allmänhet sekretessbelagda (10 punkten).

Bestämmelser om tillstånd att röra sig på internationella konferenser

I 4 § lagen om privilegier och immunitet i fråga om internationella konferenser och särskilda delegationer (572/1973, FördrS 37/1973) bestäms om polisens och andra därtill förordnade myndigheters skyldighet att sörja för säkerheten när det gäller konferenslokaler och de personer som befinner sig i dem och upprätthållande av ordningen i enlighet med vad som överenskommit med konferensledningen i varje enskilt fall eller om det annars finns särskild anledning till det.

I paragrafens 2 mom. konstateras att tillträde för personer och fordon utan tillstånd till det område där konferenslokalerna är belägna samt rätten att röra sig i omedelbar närhet av dessa lokaler kan begränsas av myndigheterna vid behov.

Enligt 2 § förordningen om privilegier och immunitet i fråga om internationella konferenser och särskilda delegationer (728/1973, FördrS 60/1973) sörjer, förutom polisen, det ministerium eller centrala ämbetsverk som i varje enskilt fall särskilt förordnats att ansvara för konferensarrangemangen, för säkerheten i konferenslokalerna och för de personer som befinner sig i dem, och för upprätthållande av ordningen. I paragrafens 3 mom. bestäms om konferensledningens rätt att sedan frågan diskuterats med polismyndigheten bevilja tillstånd att röra sig på konferensområdet. Vid viktiga toppmöten som arrangerats i Finland, till exempel under Finlands EU-ordförandeskap, har i allmänhet beviljandet av tillstånd förutsatt att myndigheterna granskat registeruppgifter bland annat när det gäller pressen och hotell- och restaurangpersonalen. Registerkontrollen har härvid, i enlighet med vad som överenskommits fall för fall, skötts antingen av den lokala polisen och i vissa fall av skyddspolisen.

Bestämmelser om säkerheten vid kärnanläggningar

Kärnenergilagen (990/1987) innehåller allmänna bestämmelser om skyldigheten för den som har tillstånd att uppföra och driva kärnanläggningar att sörja för bland annat säkerhetsarrangemang som ansluter sig till användningen av kärnenergi. Statsrådet har dessutom utfärdat ett beslut om allmänna föreskrifter om skyddsarrangemang vid kärnanläggningar (396/1991). I beslutets 5 § förutsätts att man försäkras om att personalen vid kärnanläggningar är pålitlig. I beslutets 7 § konstateras att rätten att röra sig på en kärnanläggnings område skall vara begränsad och övervakad.

Statsrådet har i enlighet med 81 § 1 mom. 2 punkten kärnenergilagen utfärdat ett beslut med närmare bestämmelser om säkerhetsarrangemangen vid kärnanläggningar, bland annat om passagekontroll.

Skyddspolisen har med stöd av nämnda bestämmelser med tanke på beviljande av passersedel utfört registerkontroller när det gäller personer som rekryterats till kärnanläggningar och personer som skött tillfälliga service- och installationsarbeten vid kärnanläggningarna.

Bestämmelser om säkerheten i flygtrafiken och om säkerhetskontrollörs behörighet

I luftfartslagen (281/1995) och luftfartsförordningen (118/1996) finns allmänna bestämmelser om luftfartsverkets skyldighet att trygga säkerheten inom luftfarten. I 3 § lagen om säkerhetskontroller inom flygtrafiken (305/1994) bestäms åter i större detalj om de säkerhetskontrollåtgärder som förutom mot passagerare kan riktas mot dem som arbetar på flygplatsen och, när särskilda skäl som påverkar säkerheten inom flygtrafiken förutsätter det, också mot den som annars vistas på flygplatsen.

Angående säkerhetskontrollörer bestäms i lagens 9 §. När polisen behandlar en fråga som gäller godkännande enligt 9 § 2 mom. har den enligt lagens 13 § rätt att av sina personregister använda dem som innehåller uppgifter som är av betydelse vid bedömningen av en persons pålitlighet och lämplighet.

Praxis när det gäller förfarandet vid givande av utlåtanden

Allmänt

Antalet utlåtanden om tillförlitlighet som givits under de senaste åren har varierat mellan 3 000 och 8 000. År 1999 gav skyddspolisen med stöd av 23 § lagen om polisens personregister 8 094 utlåtanden av vilka drygt hälften (52 %) lämnades till samman slutningar. Dessutom gjordes år 1999 med stöd av specialbestämmelser 8 182 mindre, till passagetillstånd anslutna registerkontroller för Helsingfors-Vanda flygplats och flygfält och 686 registerkontroller med tanke på säkerhets- och passagearrangemang vid kärnanläggningar.

De utlåtanden som gjordes år 1999 med

stöd av lagen om polisens personregister var cirka 600 flere till antalet än föregående år. Ökningen av antalet utlåtanden kan i huvudsak förklaras med det ökade antalet utlåtanden till myndigheterna inom statsförvaltningen. De viktigaste orsakerna till ökningen var det större antal utlåtanden som Finlands EU-ordförandeskap medförde från utrikesförvaltningens sida, de utlåtanden som begärdes i fråga om personer som sökte till fångvaktarutbildningen, det större antal utlåtanden som begärdes av myndigheter som ansvarar för befolkningsregisterföringen samt polisförvaltningens och polisskolans allt större behov av utlåtanden. De utlåtanden som har givits till polisen är främst utlåtanden till polisskolan om personer som önskar avlägga grundexamen för polis. Antalet utlåtanden till polisen har ökat jämnt under de senaste åren vilket beror på att också de civilpersoner som anställts av polisen har kontrollerats mer än tidigare. Andra myndigheter som begär ett stort antal utlåtanden är utrikesministeriet, inrikesministeriet samt handels- och industriministeriet.

De utlåtanden som skyddspolisen lämnat till försvarsmakten har gällt kontroll av civilpersoner angående vilka huvudstabens säkerhetsavdelning lämnar säkerhetsutredningar till utlandet. Också när det gäller utlåtanden av denna typ har det skett en relativ ökning i jämförelse med tidigare år vilket visar att den internationella verksamheten blir intensivare inom denna sektor.

Största delen av de utlåtanden som gavs till den privata sektorn utgjordes av utlåtanden till finska högteknologibolag, i huvudsak företag som verkar inom området för datateknik, data- och telekommunikation samt data-skydd. Utlåtanden gavs också till företag som bedriver forskning och produktutveckling på ovan nämnda områden. En del uppgifter har begärts och lämnats också till exempel om personer som sökt anställning i expert- och datasäkerhetsuppgifter inom bank- och finanssektorn.

År 2000 lämnade skyddspolisen 8 446 utlåtanden om tillförlitlighet, av vilka cirka 60 % lämnades till sammanslutningar.

Det totala antalet personkontroller som huvudstaben utförde år 1999 var 18 584, år 2000 var antalet 16 607. I denna siffra ingår

bland annat, utöver utlåtanden om tillförlitlighet om dem som sökte tjänster och uppgifter inom försvarsministeriets förvaltningsområde, utlåtanden om dem som sökt till gränsbevakarutbildningen och kadettskolan ävensom granskningar i anslutning till beviljandet av tillstånd att röra sig på vissa platser i försvarsmaktens besittning.

Informationskällor och innehållet i utlåtanden

I sin nuvarande form är tillförlitlighetskontrollen huvudsakligen registerkontroll där uppgifterna om en person kontrolleras i polisregistren (med undantag för registret över misstänkta och sådana uppgifter i de i 8 § lagen om polisens personregister avsedda register som inte har samband med ett visst arbete), skyddspolisens funktionella datasystem, justitieministeriets domslutssystem samt befolkningsdatasystemet. I vissa få undantagsfall är det också möjligt att använda uppgifter i kredituppgiftsregistret.

På basis av registerkontrollen kan skyddspolisen med tanke på den tjänst eller det arbete som ansökan gäller lämna den som begär utlåtandet sådana uppgifter om sökanden som kan vara av betydelse vid en bedömning av personens tillförlitlighet och lämplighet. Uppgifter om exempelvis trafikförseelser lämnas dock i praktiken knappast alls eftersom sådana uppgifter sällan är relevanta vid en bedömning av en persons tillförlitlighet och lämplighet. Valet av vilka uppgifter som lämnas ut beror på uppgifternas ålder, personens ålder vid den tidpunkt då denne eventuellt har begått ett brott samt gärningens art och grovhet. I regel utlämnas inte straffuppgifter som är mera än tio år gamla. Beroende på hur allvarlig gärningen varit kan tidsgränsen variera. Enligt skyddspolisens praxis lämnas i allmänhet inte uppgifter om rattfylleri om uppgifterna är mera än fem år gamla, medan man när det gäller grovt rattfylleri har tillämpat tioårsregeln. Brott som begåtts av unga personer (15—17 år) beaktas bara i undantagsfall, till exempel när det gäller allvarliga brott eller verksamhet som antyder att det är fråga om vanebrottslighet, exempelvis narkotikabrottslighet eller dataintrång.

Utarbetandet av utlåtanden hos skyddspoli-

sen sker i formbundet skriftligt förfarande som består av tre moment: beredning, fördragning och avgörande. Alla skriftliga utlåtanden registreras i form av beslut i skyddspolisens eget funktionella datasystem där uppgifterna enligt gällande lag kan bevaras i tio år.

Utlåtandet om tillförlitlighet utgör bara en del av arbetsgivarens lämplighetsbedömning i rekryteringsskedet och till detta hör dessutom till exempel arbetsgivarens egen bedömning av en persons kompetens, förmåga, skicklighet och personlighet. Därför tar skyddspolisen i sina utlåtanden inte ställning till om en person skall anställas eller inte. Beslutsrätten och ansvaret när det gäller vilken tyngd de uppgifter som skyddspolisen lämnat skall ges i det aktuella fallet innehas således alltid av den som begärt utlåtandet.

I 1,8 % av de fall där skyddspolisen gav utlåtanden år 1999 ansåg skyddspolisen att det förelåg ett behov att meddela arbetsgivaren vissa uppgifter om en person.

2.2. Finlands internationella förpliktelser när det gäller skydd av den enskilde

Den av Europarådets medlemsländer ingångna konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (människorättskonventionen) trädde i kraft 1953. Finland ratificerade människorättskonventionen år 1990 (FördrS 18—19/1990). Artikel 8 i människorättskonventionen skyddar bland annat privatlivet. Enligt denna artikel

1. har envar rätt att åtnjuta respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens,

2. får myndigheterna inte störa åtnjutandet av denna rätt med undantag av vad som är stadgat i lag och i ett demokratiskt samhälle och är nödvändigt med hänsyn till landets yttre säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande, förebyggandet av brott, hälsovården, skyddandet av sedligheten eller skyddandet av andra personers fri- och rättigheter.

Med stöd av andra stycket i artikeln är det möjligt att avvika från det skydd av privatli-

vet som tryggas i första stycket förutsatt att en sådan avvikelse är tillåten i den nationella lagen på de grunder som nämns i andra stycket. Av den lagstiftning som här avses förutsätts bland annat tillräcklig precision och klara gränser så att det ingrepp i skyddet av privatlivet som en bestämmelse tillåter kan förutsägas tillräckligt väl enligt bestämmelsen. Som ett ingrepp i det skydd av privatlivet som tryggas i första stycket har i europeiska människorättsdomstolens praxis ansetts bland annat registrering, användning och utlämnande av uppgifter om en människas privatliv. Människorättsdomstolen har med stöd av det andra stycket i artikeln ansett ett sådant ingrepp vara möjligt till exempel i ett fall som gällde den svenska skyddspolisens register vars innehåll personen i fråga inte själv hade rätt till insyn i och ur vilket uppgifter lämnades till arbetsgivaren (fallet Leander, dom 26.3.1987). Domstolen ansåg förfarandet godtagbart med hänsyn till statens säkerhet. Domstolen ansåg att proportionalitetsprincipen kom att iaktas i och med den parlamentariska kontrollen i systemet.

Europarådet ingick år 1981 en konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (dataskyddskonventionen). Finland anslöt sig till dataskyddskonventionen år 1992 (FördrS 35—36/1992). Syftet med konventionen är att inom varje parts territorium för var och en säkerställa respekten för grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till personlig integritet i samband med automatisk databehandling av personuppgifter. I dataskyddskonventionen definieras grundläggande principer för datasekretess, vilka parterna i konventionen förbinder sig att genomföra i sin lagstiftning i syfte att skydda privatlivet i den automatiska databehandlingen av personuppgifter. Sådana är bland annat bestämmelser om uppgifternas ändamålsenlighet och relevans för användningsändamålet samt riktighet (artikel 5). Artikel 6 i dataskyddskonventionen förbjuder behandling av känsliga uppgifter om inte den nationella lagen ger ett ändamålsenligt skydd. Känsliga uppgifter är enligt artikeln i fråga personuppgifter som avslöjar rasursprung, politiska åsikter, religiös eller annan övertygelse liksom personuppgifter som rör

hälsa eller sexualliv eller som hänför sig till att någon dömts för brott. Artikel 8 i dataskyddskonventionen innehåller bestämmelser om den registrerades rätt att kontrollera de uppgifter som finns lagrade om honom i registret och om rätten att kräva att felaktiga eller föråldrade uppgifter rättas eller utaderas.

Det är enligt artikel 9 i dataskyddskonventionen tillåtet att avvika från artiklarna 5, 6 och 8, om sådan avvikelse medges i partens nationella lagstiftning och den är nödvändig i ett demokratiskt samhälle för att skydda statens säkerhet, den allmänna säkerheten, statens penningintressen eller brottsbekämpning eller för att skydda den registrerade personen eller andra personers fri- och rättigheter.

2.3. Reglering i vissa andra länder

2.3.1. Sverige

Lagstiftning

I Sverige finns när det gäller personalsäkerhet en speciallag, säkerhetsskyddslagen, (SFS 1996:627) och en förordning, säkerhetsskyddsförordningen (1996:633). Begreppet säkerhetsskydd har definierats i lagens 6 § enligt vilken det avser skydd mot brott som kan hota statens säkerhet, men även skydd mot terrorism som sådan. Därför är definitionen av begreppet säkerhetsskydd tredelad. För det första avser begreppet skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota statens säkerhet. För det andra avser detta begrepp skydd i andra fall av uppgifter som omfattas av sekretess enligt sekretesslagen och som rör statens säkerhet, och för det tredje avses skydd mot andra brott som innebär användning av våld, hot eller tvång för politiska syften, det vill säga terrorism, även om brotten inte hotar statens säkerhet.

Till lagens tillämpningsområde hör enligt 1 § 1 punkten staten, kommunerna, landstingen och de kyrkliga kommunerna (församlingarna). På de sistnämnda tillämpas lagen dock inte i sin helhet. När det gäller den svenska riksdagen och dess organ tillämpas likaså endast vissa delar av lagen.

Till lagens tillämpningsområde hör också privaträttsliga sammanslutningar och stiftelser vilka nämns i 1 § 2 punkten. Sådana är

aktiebolag, handelsbolag, föreningar och stiftelser. I fråga om dem tillämpas lagen dock endast om i 1 § 1 punkten avsedda offentliga myndigheter utövar ett rättsligt bestämmande inflytande över dem. Detta inflytande definieras i lagens 4 § och avser att över hälften av samtliga röster i ett bolag eller en förening förfogas av det offentliga organet på grund av aktieinnehav, innehav av andelar eller på något annat sätt. För det andra kan inflytandet grunda sig på att nämnda offentliga organ har rätt att utse eller avsätta fler än hälften av ledamöterna i styrelsen för ett aktiebolag, en förening eller en stiftelse. För det tredje avses med inflytande att de offentliga organen utgör samtliga obegränsat ansvariga bolagsmän i ett handelsbolag. I lagens 4 § 2 mom. beaktas möjligheten att de offentliga organen har indirekt inflytande. Med detta avses att i 4 § 1 mom. avsett inflytande också anses utövas om inflytande utövas av en juridisk person över vilken staten bestämmer på det sätt som anges i 1 mom.

På andra än nämnda privaträttsliga aktörer tillämpas lagen enbart om de materiella förutsättningarna i 1 § 3 mom. uppfylls. Enligt bestämmelsen förutsätts att verksamhet som bedrivs av enskilda är av betydelse för statens säkerhet eller särskilt behöver skyddas mot terrorism.

Det skyddsnivå som lagen syftar till anges i 5 §. Utgångspunkten är verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter. Här betonas särskilt att säkerhetsskyddet skall utformas med beaktande av enskildas rätt enligt tryckfrihetsförordningen ta del av allmänna handlingar, det vill säga en rätt som tryggas på grundlagsnivå.

Säkerhetsskyddet har i lagen uppdelats på ett funktionellt sätt i undergrupper i enlighet med vad skyddet skall förebygga. Informationssäkerhet avser förebyggandet av att uppgifter som omfattas av sekretess och som rör rikets säkerhet obehörigen röjs, ändras eller förstörs. Angående informationssäkerhet innehåller lagen bara en bestämmelse enligt vilken behovet av skydd vid automatisk databehandling skall beaktas särskilt. Med tillträdesbegränsning försöker man åter förebygga att obehöriga får tillträde till platser där de kan få tillgång till uppgifter som omfattas av sekretess eller där verksamhet som

har betydelse för statens säkerhet bedrivs. Också den reglering som gäller tillträdesbegränsning är knapphändig och behandlas i en enda paragraf enligt vilken den enskildes rätt att röra sig fritt inte får inskränkas mer än nödvändigt. Dessutom hänvisar bestämmelsen till specialreglering om förbud mot tillträde till vissa platser. Den tredje undergruppen är säkerhetsprövning genom vilken man avser förebygga att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet. Enligt lagen skall säkerhetsskyddet även i övrigt förebygga terrorism.

Det är också säkerhetsprövningen som huvudsakligen behandlas i lagen. Säkerhetsprövningen är indelad i registerkontroll och särskild personutredning.

Registerkontroll görs i regel alltid då en uppgift eller anställning har placerats i säkerhetsklass. Registerkontroll görs dessutom enligt 14 § även i andra fall om det behövs för skyddet mot terrorism eller det finns andra särskilda skäl. Enligt lagen har regeringen dock fullmakt att meddela närmare föreskrifter när det gäller den situation som avses i 14 §. Enligt förordningen kan registerkontroll härvid göras när det gäller personer som skall anställas eller deltar i verksamhet vid bland annat civila flygplatser, flygstationer, statschefens residens och bostäder och statsministerns bostäder, Regeringskansliets byggnader och vissa anläggningar eller skyddsobjekt som disponeras av Försvarsmakten. Registerkontroll kan också göras på begäran av en annan stat, förutsatt att den person som begäran gäller har eller har haft hemvist i Sverige, att personen skall delta i verksamhet som har placerats i säkerhetsklass och att det i den stat som framställer begäran gäller regler om registerkontroll som motsvarar reglerna i den svenska säkerhetsskyddslagen. Om en internationell organisation framställer en begäran om kontroll, får registerkontroll göras efter beslut av regeringen.

Registerkontrollen är således i huvudsak bunden till de säkerhetsklasser som regleras i lagens 17 §. Det finns tre säkerhetsklasser och skillnaderna mellan dem beror på de uppgifter som en person som anställs eller som deltar i en verksamhet får del av. Till säkerhetsklass 1 hör anställningar eller verk-

samhet där de uppgifter som personen får del av i stor omfattning omfattas av sekretess och är av synnerlig betydelse för rikets säkerhet. Till säkerhetsklass 2 hör verksamhet där personen i en omfattning som inte är obetydlig får del av sådana uppgifter och till säkerhetsklass 3 åter verksamhet där personen i övrigt får del av uppgifter som omfattas av sekretess och som är av betydelse för rikets säkerhet, dock under förutsättning att ett röjande av uppgifterna kan antas medföra men för rikets säkerhet som inte endast är ringa.

Registerkontrollens omfattning både i fråga om person och sak bestäms enligt säkerhetsklass. I säkerhetsklass 1 och 2 omfattar den varje uppgift som finns tillgänglig om personen i polisregister, och om det är oundgängligen nödvändigt om dennes make eller sambo. När det gäller säkerhetsklass 3 omfattar den uppgifter om den kontrollerade i person- och belastningsregistret (PBR) som förs av Rikspolisstyrelsen samt Säkerhetspolisens register. PBR innehåller uppgifter om frihetsstraff som dömts ut samt bötesstraff till den del som de dömts ut för brott som avses i brottsbalken, narkotika- och vapenbrott samt vissa trafikbrott.

Registret innehåller också uppgifter om personer som skäligen kan misstänkas för brott. I sista hand har dock omfattningen av de uppgifter som lämnas ut inte begränsats i lagen eftersom utlämnandet enligt 23 § får omfatta även andra uppgifter än sådana som avses i 21 §, om det finns synnerliga skäl. Regeringen beslutar dock i varje enskilt fall om utlämnande av uppgifter enligt denna paragraf.

Om registerkontrollen görs i det syfte som avses i 14 §, det vill säga om det behövs för skyddet mot terrorism, får kontrollen vara mer omfattande och bland annat innehålla uppgifter om huruvida den kontrollerade varit misstänkt för vissa brott som avses i 22 §.

I 22 § finns specialbestämmelser med tanke på de situationer som avses i 14 §. I den ingår hänvisningar till brottsbalken, narkotikastrafflagen och vapenlagen.

Praxis

Regeringen beslutar om placering i säkerhetsklass 1. En myndighet som önskar att en

viss uppgift eller anställning skall placeras i säkerhetsklass 1 kan framställa en begäran om detta till regeringen. Enligt förordningens 18 § beslutar Försvarsmakten om placering i säkerhetsklasser när det gäller anställning eller uppdrag hos en sammanslutning med vilken en myndighet har ingått säkerhetsskyddsavtal enligt 8 § säkerhetsskyddslagen. Enligt 19 § i förordningen beslutar kommuner, landsting och de myndigheter som anges i bilaga till förordningen om placering i säkerhetsklass 2 och 3. Dessutom beslutar Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Teracom AB om placering i säkerhetsklass 2 och 3 när det gäller den egna personalen.

En särskild personutredning skall enligt lagens 18 § göras när det gäller placering i säkerhetsklass 1 och 2. Bestämmelsen gäller också de fall när en begäran om registerkontroll enligt 15 § framställts av en annan stat eller internationell organisation. Den särskilda personutredningen skall omfatta en undersökning av den kontrollerades ekonomiska förhållanden. I övrigt skall undersökningen enligt bestämmelsen ha den omfattning som behövs. Undersökningens omfattning är alltså mycket öppen.

I praktiken kan man i detta sammanhang utreda till exempel uppgifter om make eller andra närstående, uppgifter om utlandsvistelser, arbetshistoria, missbruk av rusmedel m.m. Den särskilda personutredningen när det gäller säkerhetsklass 1 omfattar vanligen även en personlig intervju. När det gäller säkerhetsklass 2 kan en person kallas till intervju vid behov.

Säkerhetsprövning förutsätter enligt lagens 19 § alltid samtycke av den som prövningen gäller. Samtycket behöver inte enligt lagen ges skriftligt, även om detta förfarande i praktiken är att rekommendera. Det är tillräckligt att den som beslutar om säkerhetsprövning bekräftar att samtycke getts med sin anteckning i blanketten i fråga. Ett samtycke skall anses gälla också förnyade kontroller och utredningar så länge som den kontrollerade innehar samma anställning. När säkerhetsprövningen också gäller närstående förutsätts inte ett separat samtycke av dem.

Nya kontroller görs minst vart femte år när det gäller personer i säkerhetsklasserna 1 och 2. En ny kontroll måste dessutom göras om

en anställning som placerats i säkerhetsklass flyttas upp till en högre säkerhetsklass, och i säkerhetsklass 1 och 2 om en person som omfattas av säkerhetsklassificeringen ingår äktenskap eller inleder samboförhållande efter en registerkontroll.

I lagens 8 § och i förordningens 15 § bestäms om ett särskilt så kallat SUA-förfarande, säkerhetsskyddad upphandling med säkerhetsskyddsavtal. I de fall då en myndighet (staten, kommuner landsting, församlingar) avser begära in anbud eller träffa avtal med leverantörer och avtalen innehåller uppgifter som med hänsyn till rikets säkerhet omfattas av sekretess, skall myndigheten träffa ett skriftligt avtal (säkerhetsskyddsavtal) med leverantören om det säkerhetsskydd som behövs i det särskilda fallet. I vissa fall, närmast då privata företag får del av uppgifter som omfattas av sekretess och som finns hos myndigheterna skall man i avtalet också komma överens om att företagspersonalens bakgrund kontrolleras. Detta kan ske i enlighet med lagens bestämmelser om säkerhetsklasser. Detta förfarande är typiskt i synnerhet inom försvarsförvaltningen. I detta förfarande betonas statens säkerhetsintressen. Privata företag kan således inte omfattas av förfarandet, om det inte uttryckligen är fråga om sådan verksamhet som har betydelse för rikets säkerhet (till exempel samarbets- eller leveransavtal med en myndighet).

Utlämnande av uppgifter

Den som fattar beslut om att begära registerkontroll måste framställa begäran om utlämnande av uppgifter till Säpo. När en säkerhetsprövning (registerkontroll, och särskild personutredning i säkerhetsklass 1 och 2) har utförts, överförs ärendet till en särskild registernämnd för behandling. Registernämnden har fem medlemmar, den sammanträder varannan vecka och till den hör förutom en lagfaren ordförande två andra juristmedlemmar och två riksdagsledamöter.

Nämnden beslutar utifrån de omständigheter som framkommit vid utredningen i varje enskilt fall vilka uppgifter som lämnas till arbetsgivaren. Enligt lagens 24 § kan uppgifter lämnas ut enbart om de kan ha betydelse

för prövningen av den kontrollerades pålitlighet från säkerhetssynpunkt. En av registernämndens viktigaste uppgifter har också ansetts vara tillsynen över att de förutsättningar som avses i 24 § uppfylls. Uppgifterna utlämnas skriftligt.

Innan en uppgift får lämnas ut, skall den person som uppgiften gäller ges tillfälle att yttra sig över uppgiften (med undantag för uppgifter som enligt lag omfattas av sekretess) och har rätt att ännu i detta stadium förbjuda utlämnande av uppgiften. Om personen förbjuder utlämnande av uppgiften, kan han inte anställas eller utnämnas.

Om det beträffande en person som deltar i en säkerhetsklassad verksamhet och i fråga om vilken en kontroll redan gjorts, senare kommer fram nya uppgifter i registren, till exempel om denne senare begår ett brott, skall Säpo göra en framställan till registernämnden om att uppgifterna utlämnas till arbetsgivaren.

Antalet personer som blev föremål för säkerhetsutredningar i Sverige år 1998 var sammanlagt 79 733. I 813 fall (1,02 %) utlämnades uppgifter ur polisregistren och i 46 fall (0,06 %) ur Säpos register.

2.3.2. Norge

I Norge har Stortinget godkänt ett lagförslag om säkerhetsutredningar (Lov om forebyggende sikkerhetstjenste (sikkerhetsloven), 1998-03-20 nr 0010). Lagen har ännu inte trätt i kraft. Syftet med lagen är enligt lagens 1 § att skapa möjlighet att på ett effektivt sätt förebygga hot (trusler) mot statens oavhängighet, säkerhet och andra viktiga nationella säkerhetsintressen. Dessutom är syftet att trygga den enskildes rättsskydd och trygga tilliten till det förebyggande säkerhetsarbetet, och förbättra förutsättningarna för kontrollen av detsamma (forenkle grunnlaget til kontroll).

Till lagens tillämpningsområde hör förvaltningsorganen, med vilka enligt lagen avses statliga och kommunala organ. Till lagens tillämpningsområde hör också privata juridiska personer som inte är förvaltningsorgan och som verkar i avtalsförhållande till något förvaltningsorgan. Genom beslut av kungen kan lagen dessutom helt eller delvis utsträck-

as att gälla också andra rättssubjekt, bland annat privatpersoner, föreningar, stiftelser, sällskap samt privata och offentliga näringsidkare som sörjer för eller övervakar skyddsobjekt eller som något förvaltningsorgan har beviljat rätten att behandla säkerhetsklassade uppgifter. Lagen gäller inte Stortinget, statsrevisorerna, Stortingets justitieombudsman och inte heller andra myndigheter eller organ som hör till Stortinget.

En säkerhetsutredning (sikkerhetsklarering) skall göras när det gäller personer som har tillgång till skyddade uppgifter (skjermingsverdig informasjon). Med sådan information avses enligt lagens 11 § klassad information. Det finns fyra säkerhetsklasser: mycket hemlig (strengt hemmelig), hemlig, konfidentiell och begränsat offentlig. Klassificeringen grundar sig på vilken skada det skulle medföra för Norges och dess allierades säkerhet, Norges relationer till främmande stater eller andra livsviktiga säkerhetsintressen om informationen avslöjades för utomstående.

Formen för säkerhetsutredningen är personkontroll och denna har i lag definierats som anskaffning av uppgifter som har betydelse för säkerhetsklareringen. Säkerhetsklarering skall göras i fråga om personer som har tillgång till uppgifter i de tre högsta säkerhetsklasserna. Om en person har tillgång till hemlig eller mycket hemlig information, kan personkontrollen utsträckas att gälla även närstående som den kontrollerade har familjeband till.

När det gäller uppgifter avser personkontrollen enligt lagens 20 § 4 mom. sådana uppgifter som den myndighet som utför kontrollen förfogar över samt sådana uppgifter i offentliga register som är relevanta i sammanhanget. Registren har inte specificerats i lagen utan kan bestämmas av regeringen. Dessutom kan också andra källor användas vid kontrollen. Särskilt nämns bland annat utlåtanden från tidigare arbetsgivare samt myndigheter.

Omfattningen av innehållet i de uppgifter som enligt den norska lagen kan beaktas i en säkerhetsutredning är stor. Detta framgår av lagens 21 § enligt vilken man i en säkerhetsutredning på basis av personkontrollen kan fatta ett positivt beslut enbart om det inte råder rimligt tvivel (ri-

melig tvil) om en persons pålitlighet (sikkerhetsmessige skikkekhet). I bestemmelsen oppræknes tio ulike omstændigheter som kan ges betydelse ved bedømmingen. Bland dem finns

— straffbare handlingar och förberedelse eller anstiftan till sådana,

— missbruk av alkohol eller andra rusmedel,

— sjukdomar som på medicinska grunder kan bedömas på ett bestående sätt eller tillfälligt försämra en persons pålitlighet, lojalitet eller omdömesförmåga,

— en ekonomisk ställning som kan höja risken för illojalitet (kan friste til utroskap),

— kontakter till sådana inhemska eller utländska organisationer som har ett olagligt syfte, som kan hota den demokratiska samhällsordningen eller accepterar våld eller terror som verksamhetsmetoder, samt

— omstændigheter som kan leda till att den kontrollerte eller någon som hör till dennes familj blir utsatt for hot mot liv, hälsa, frihet eller ära och som innebær risk for utpressning.

Sist i förteckningen finns en öppen hänvisning till att också andra omstændigheter som kan ge anledning att mistænke att en person kommer att verka i strid med sikkerhetsintressen kan beaktas.

I lagen ingår också en särskild bestämmelse om vad som inte får beaktas i en sikkerhetsutredning. Sådana omstændigheter som måste lämnas utan avseende är enligt 21 § 2 mom. politisk ståndpunkt till hvilket ræknes medlemskap och verksamhet forutom i lagliga politiska partier även i andra lagliga organisationer. Inte heller stöd (sympati) som visats for sådan verksamhet får tas i beaktande.

Ett beslut når det gæller sikkerhetsutredningen skall basera sig på en konkret helhetsbedømming av de oppgifter som framkommit i varje enskilda fall. Negative oppgifter om nærstående till den kontrollerte får beaktas bara till den del som de kan antas ha betydelse ved bedømmingen av pålitlighet.

2.3.3. Danmark

I Danmark finns det inga bestemmelser på lagnivå om sikkerhetsutredninger utan forfarandet grundar sig på Statsministeriets cirku-

lær av den 1 september 1997. Anvisningarnas tillæmpningsområde omfatter skyddet av sådana oppgifter som har betydelse med tanke på NATO-lændernas sikkerhetsintressen, sikkerhetsintressen når det gæller oppgifter som placerats sikkerhetsklass og andra sikkerhetsintressen. Enligt cirkulæret får oppgifter i sikkerhetsklass behandles enbart av sådana personer som har varit forremål for en sikkerhetsutredning. Sikkerhetsklareringen og undersøkningen gøres av den nasjonella sikkerhetsmyndigheten Politiets Efterretningstjeneste (PET). Anvisningarna gæller forutom den offentlige sektorn også foretag som står i avtalsforhållande till statens myndigheter. Forsvarsmakten iakttar dessutom NATOs detaljerte bestemmelser om sikkerhetsklassifisering.

Det finns fyra sikkerhetsklasser: 1) ytterst hemligt (yderst hemmeligt) 2) hemligt 3) konfidentiellt (fortroligt) og 4) avsett for tjenstebruk (til tjenstebrug). Placeringen av anställningar i sikkerhetsklasser är bunden till hur hemlige de oppgifter är som en person i sitt arbeid får tillgæng till og hur allvarlig den skada är som yppandet av oppgifter till utomstående kan medføre. Omfattningen av de oppgifter som kontrolleras ved sikkerhetsutredningen är åter bunden till hvilken sikkerhetsklass anställningen hør. Till exempel i klassen ytterst hemligt kan sikkerhetsutredningen omfatte utredning forutom av en persons straffoppgifter også blant annat bruket av alkohol og andra rusmedel, økonomiske omstændigheter, skatteoppgifter samt oppgifter om nærstående till den kontrollerte. Dessutom kan oppgifter begæras till eksempel av tidligere arbeidsgivere og læroinrættninger.

En sikkerhetsutredning forutsætter alltid att den som utredningen gæller ger sitt uttrykklige samtykke till den. Om oppgifter om nærstående kontrolleras i samband med sikkerhetsutredningen, måste også deras samtykke erhållas.

Den som utarbetar en sikkerhetsutredning bedømmer betydelsen av de oppgifter som framkommit i utredningen med tanke på den ifrågavarande personens pålitlighet innan oppgifterne læmnas videre. Den som utredningen gæller kan, enligt prøvning från fall till fall, ges oppgifter om resultatet av sikkerhetsutredningen.

2.3.4. Tyskland

I Tyskland finns det en lag om säkerhetskontroller, Gesetz über die Voraussetzungen und das Vorgehen von Sicherheitsüberprüfungen des Bundes, (Sicherheitsüberprüfungsgesetz, SÜG). Också i den tyska lagen anses den huvudsakliga grunden för att göra en säkerhetskontroll vara den typ av uppgifter som en person kommer att behandla i sitt arbete. De uppgifter som skall skyddas (Verschlußsachen) är enligt 4 § SÜG indelade i fyra olika klasser: mycket hemlig (streng geheim), hemlig (geheim), konfidentiell (Vs-vertraulich) och "enbart avsedd för tjänstebruk" (Vs-nur für den dienstgebrauch). Klassificeringen beror på vilken fara eller skada röjandet av en uppgift bedöms medföra för förbundsrepublikens eller delstaternas intressen.

Enligt 1 § SÜG skall en säkerhetskontroll (Sicherheitsüberprüfung) göras när det gäller personer som med tanke på säkerheten deltar i känslig verksamhet (sicherheitsempfindliche Tätigkeit). Verksamheten kan vara känsligt på tre olika grunder. Den första och uppenbarligen viktigaste grunden är arten av de uppgifter som behandlas i arbetet. I detta fall skall en säkerhetskontroll göras om en person behandlar uppgifter som klassats som mycket hemliga, hemliga eller konfidentiella. För det andra kan arbetet vara ett uppdrag i en internationell organisation gentemot vilken Tyskland förbundit sig att utföra säkerhetskontroller när det gäller personer som deltar i organisationens verksamhet. För det tredje kan det under vissa förutsättningar vara fråga om tjänster eller uppdrag som en förbundsstatlig myndighet eller någon annan offentlig aktör särskilt bestämt.

I lagen indelas säkerhetskontrollerna i tre olika typer: enkel säkerhetskontroll, utvidgad säkerhetskontroll och utvidgad säkerhetskontroll i kombination med säkerhetsundersökning (erweiterte Sicherheitsüberprüfung mit Sicherheitsermittlung).

Enkla säkerhetskontroller görs när det gäller personer som får del av uppgifter som klassificerats som konfidentiella. Utvidgade säkerhetskontroller görs åter när det gäller personer som får del av uppgifter som klassificerats som hemliga eller som får del av

konfidentiella uppgifter i stor omfattning. Den utvidgade säkerhetskontrollen i kombination med säkerhetsundersökning används när det gäller personer som får del av mycket hemliga uppgifter eller hemliga uppgifter i stor omfattning. Detsamma gäller personer som förbundsstatens underrättelsemyndighet ämnar anställa eller som man ämnar anlita för att sköta någon annan verksamhet som förbundsregeringen har bestämt att skall jämföras med förenämnd verksamhet när det gäller säkerhet. Säkerhetskontrollerna har dock inte kategoriskt definierats i enlighet med den typ av uppgifter som kan komma att behandlas, utan enligt uttryckliga bestämmelser i lagen kan man i enskilda fall anse det tillräckligt att göra mindre kontroller. Vid prövningen av vad som skall anses vara tillräckligt beaktas arten och varaktigheten när det gäller det arbete eller den verksamhet som en person avses anlitas för.

De två mera omfattande formerna av säkerhetskontroll omfattar enligt 2 § 2 mom. SÜG också den kontrollerades make eller sambo, men förutsätter dennes samtycke.

Arten och omfattningen av de uppgifter som samlas in beror på typen av säkerhetskontroll. I lagen sägs allmänt att de uppgifter som behövs för att uppnå syftet med lagen skall få kontrolleras. Utgångspunkten för kontrollen är i alla situationer den utredning som personen ger om sig själv (Sicherheitserklärung) angående vars innehåll det finns en mycket detaljerad bestämmelse i 13 § SÜG. Bestämmelsen i fråga innehåller en förteckning med 20 punkter som dock inte i sin helhet tillämpas när det gäller alla typer av säkerhetskontroller. I lagen nämns särskilt de situationer där den kontrollerades kontakter med före detta DDRs säkerhetstjänst skall utredas.

I den lägsta klassen av säkerhetskontroller (enkel säkerhetskontroll) bedöms ur säkerhetssynvinkel de uppgifter som en person gett om sig själv mot bakgrunden av de uppgifter som förbundsstatens och delstaternas grundlagsskyddsmyndighet har tillgång till. Uppgifter i förbundsstatens centralregister (Bundeszentralregister) skall användas i obegränsad uppfattning, utöver vilket uppgifter kan begäras av förbundsstatens kriminalämbetsverk (Bundeskriminalamt),

gränsbevakningsmyndigheterna samt förbundsstatens underrättelsemyndigheter.

Vid utvidgade säkerhetskontroller begärs dessutom uppgifter av polismyndigheterna på de orter där den kontrollerade varit bosatt. I vanliga fall utsträcks inte kontrollen längre bakåt i tiden än fem år. Också den kontrollerades identitet skall kontrolleras.

Vid den mest omfattande säkerhetskontrollen försäkras man sig dessutom om att alla uppgifter om den kontrollerade stämmer överens med vad referenspersoner (Referenzpersonen) som den kontrollerade namngett säger. Uppgifter begärs också av andra lämpliga personer som den kontrollerade nämnt i sin utredning.

2.3.5. *Nederländerna*

I Nederländerna görs säkerhetsundersökningar (security investigation) när det gäller personer som avses utses till en tjänst där det är möjligt att förorsaka skada för rikets säkerhet eller andra viktiga statliga intressen. I regel specificerar varje ministerium inom sitt eget förvaltningsområde vilka dessa tjänster är.

Säkerhetsundersökningarna görs av statens säkerhetstjänst. Arten av de uppgifter som samlas in är på ett uttömmande, men dock rätt öppet sätt definierade i den nederländska lagens (Act on Security Investigations 10.10.1996) 7 artikel. De uppgifter som samlas in om den kontrollerade utgörs av

— information av betydelse i ärendet i juridiska register, i synnerhet nämns straffregistret,

— deltagande i verksamhet som äventyrar statens säkerhet eller andra viktiga statliga intressen eller stödande av sådan verksamhet,

— medlemskap i organisationer vilkas mål, eller de medel som används för att nå målen, allvarligt misstänks äventyra den lagliga demokratiska samhällsordningen, eller stödande av sådana organisationer, samt

— annan personlig verksamhet eller personliga omständigheter på basis av vilka en persons förmåga att i alla situationer uppfylla sin skyldighet i uppdrag som kräver pålitlighet kan betvivlas.

Enligt den nederländska lagen kan en sä-

kerhetsundersökning också göras på begäran av en främmande stat eller internationell organisation. Härvid insamlas likadana uppgifter som vid säkerhetsundersökningar som görs med tanke på den nationella förvaltningen.

2.4. **Bedömning av nuläget och behovet av reglering**

Allmänt

Bestämmelserna om utredning av anställdas pålitlighet är rätt nya. Den nuvarande formen av utlåtanden om tillförlitlighet har endast använts i cirka fem år. Myndigheternas och sammanslutningarnas allt vidsträcktare internationella samarbete, utvecklingen av informationssystemen och nätanslutningen samt å andra sidan följderna av detta, det vill säga de allt större datasäkerhets- och datasekretessriskerna ställer också nya krav på skyddet av konfidentiella uppgifter och samtidigt på utvecklingen av personalsäkerheten.

Inom i synnerhet utrikes- och försvarsförvaltningens område har det på grund av den internationella utvecklingen uppstått ett behov att förbättra de nuvarande personalsäkerhetsarrangemangen. Samarbetet med NATO och WEU, vilket grundar sig på de säkerhetskyddsavtal som Finland ingått, ställer nya krav på personalsäkerhetsnivån, till exempel när det gäller kontrollernas omfattning och innehåll (Säkerhetsskyddsavtalet mellan Finland och Västeuropeiska unionen, FördrS 41—42/1998). Våra utländska samarbetspartners kan förutsätta att finska förhandlare som sänds utomlands genomgår särskild säkerhetskontroll på förhand (security clearance).

I polisens verksamhet finns det behov av mer ingående och omfattande tillförlitlighetskontroller till exempel när det gäller befälsuppgifter och rätten att använda informationssystem. Det allt intensivare samarbetet i polisens verksamhet bland annat i anslutning till Europol- och Schengensamarbetet ställer också krav på datasäkerheten. Till exempel konventionen om upprättandet av en europeisk polisbyrå (Europolkonventionen, EGT Nr C 316, 27.11.1995) innehåller bestämmelser om skyldigheten att undersöka vissa perso-

ners tillförlitlighet.

I näringsverksamheten samt i den vetenskaplig forskningsverksamheten, främst i högteknologiska branscher, har det uppstått ett behov att utveckla personalsäkerheten. Detta understryks särskilt i länder som Finland som har blivit ett av världens ledande informationssamhällen. På många högteknologiska verksamhetsområden - till exempel inom datatekniken, datakommunikationen, datanäten och teletekniken - representerar de finska företagens kunskande global toppnivå. Denna utveckling har lett till att betydelsen av att skydda det immateriella kapital som företagen förfogar över, kunskap, patent och kunskande, både som faktorer som bidrar till företagets framgång och som förutsättning för nationell ekonomisk framgång och konkurrensförmåga, blivit allt större.

Den omständigheten att informationssystemen allt oftare sköts med ADB och att information överförs, behandlas och inhämtas genom globala datanät har också i betydande omfattning ökat datasäkerhetsriskerna, och det behövs beredskap för att skydda sig mot dem. Genom att de ideologiska motsättningarna mellan stormakterna avmattats har också tyngdpunkten i den internationella under rättelseverksamheten övergått från att vara traditionellt militär och politisk till att vara vetenskapligt-tekniskt och ekonomiskt inriktad. Förutom staterna har också de stora internationella företagen beredskap för att till och med genom olagliga metoder inhämta vetenskapligt-teknisk och ekonomisk information. Den internationella organiserade brottsligheten, i synnerhet den ökande narkotikabrottsligheten kan ses som ett klart hot. Allt detta medför personalrisker också för arbetsgivarna och ställer således krav på personalsäkerhet och på att anställda som behandlar vissa typer av information är pålitliga.

Om det inte erbjuds kontrollerad och reglerad säkerhetsutredningsverksamhet från myndigheternas sida är det sannolikt att det privata utbudet av dessa tjänster ökar. Utomlands, till exempel i Förenta staterna, är det vanligt med sådan affärsverksamhet och också i Finland finns det klara tecken på att man försöker köra i gång med den typen av verksamhet. Privat, oreglerad verksamhet som avser utredning av arbetstagares pålitlighet

och bakgrund skapar för sin del klara risker när det gäller skyddet av den enskildes privatliv, laglig registrering och behandling av personuppgifter, tillsynen över verksamhetens laglighet samt den enskildes rättsskydd i allmänhet.

Problem och missförhållanden

Vissa av Europeiska unionens organ förutsätter på förhand gjorda säkerhetsutredningar av de tjänstemän som anställs vid dem. Hittills har säkerhetsutredningarna för EU-organen, närmast Europeiska gemenskapernas kommission och rådets generalsekretariat skötts i enlighet med den nationella lagstiftningen och de förfaringsätt som iakttas i respektive medlemsstat. EU-normerna ställer egentligen inte några detaljerade krav på vad en utredning skall innehålla.

I en säkerhetsutredning skall man dock kunna svara på frågan om en person kan tillåtas behandla handlingar som enligt EU-klassificeringen är att betrakta som hemliga. Bland annat därför har behovet av en motsvarande säkerhetsklassificering i den finska nationella lagstiftningen varit föremål för diskussion.

Behovet av säkerhetsklassificering har varit föremål för diskussion också av den anledningen att Finland i sina avtal med NATO och WEU har förbundit sig att iakttå organisationernas säkerhetsklassificering också för de personers del som samarbetar med dem. Om samarbetet med organisationerna i fråga vidareutvecklas och blir intensivare, är det inte säkert att säkerhetskontrollerna i sin nuvarande omfattning och form räcker till.

Också på den civila sidan förutsätter vissa internationella organisationer, till exempel Euratom, att säkerhetsutredningar av en viss omfattning i enlighet med organisationens säkerhetsklassificering görs när till exempel finska personer rekryteras till dem. I praktiken har den nuvarande lagstiftningen inte gjort det möjligt att utarbeta utredningar i enlighet med den krävda klassificeringen.

Dessutom finns det ett behov av lagstiftning som gör det möjligt för den som söker arbete att begära en säkerhetsutredning om sig själv med tanke på vissa internationella uppdrag, om de internationella avtal eller

förpliktelser som binder Finland så kräver.

Skyddspolisen har när det gäller utlåtanden i sin praxis varit tvungen att iaktta utredningsförfarandet i fråga också när det gäller personer som skött arbetsuppgifter som egentligen inte varit förknippade med statens säkerhet eller viktiga företagshemligheter, men som den som begärt utlåtande ändå har ansett det vara motiverat att göra en registerkontroll av. Sådana arbetsuppgifter har i praktiken anslutit sig till exempel till fastighetsskötsel när det gäller vissa ministerier, polisens lokaler samt domstolarna.

Problemet kommer sannolikt att bli lindrigare på grund av att inrikesministeriets polisavdelning den 23 februari 2000 gett häradens polisinsättningar en anvisning om utlämnande av uppgifter med stöd av 23 § 1 mom. 3 punkten lagen om polisens personregister. Nämda bestämmelse gäller utlämnande av uppgifter med tanke på tillträde till platser.

Det har dock visat sig finnas ett behov av mer detaljerad reglering när det gäller vilken typ tjänster uppgifter kan lämnas ut för och till vem uppgifter kan lämnas ut. I de utlåtanden som gäller tillträde till platser räcker det ofta med mindre omfattande kontroller av enbart vissa polisregister och domstolsuppgifter.

Med beaktande av skyddspolisens lagbestämda kompetensområde är det inte motiverat att skyddspolisen ger arbetsgivare uppgifter när det gäller sådana anställningar som inte har någon betydelse för statens säkerhet eller betydande allmänna eller enskilda intressen. I praktiken verkar det dock som om det i synnerhet inom den privata sektorn, men också inom den offentliga sektorn, finns ett allt större behov att satsa på personalsäkerheten och intresse för att utreda arbetstagarernas pålitlighet, särskilt straffuppgifter, före någon anställs. Lagstiftningen ger egentligen inte någon möjlighet att undersöka bakgrunden hos andra än dem som ansöker om tjänster eller anställningar som är av betydelse för statens säkerhet eller betydande ekonomiska intressen eller som förutsätter särskild pålitlighet.

Framför allt inom den privata sektorn är det dock inte heller i framtiden nödvändigt eller motiverat att påföra myndigheterna behandlingen av samtliga frågor som gäller perso-

nalsäkerhet. Företagen är själva skyldiga att se till att t.ex. de ärenden som gäller data- och personalsäkerhet samt säkerhet i fråga om verksamhetsutrymmen liksom även systemen för passerkontroll har skötts så att de uppnått en ändamålsenlig miniminivå på så sätt att behovet av att kontrollera registeruppgifter kan avgränsas till att gälla enbart de mest kritiska uppdragen.

Å andra sidan har det uppstått ett behov att i större omfattning kontrollera vissa nyckelpersoners personuppgifter, till exempel kredituppgifter och ekonomiska bindningar. Nyckeltjänster kan vara sådana tjänster inom statsförvaltningen i vilka man får del av uppgifter som omfattas av hög sekretess och i vilka man administrerar och behandlar omfattande informationshelheter (till exempel vissa ledande uppgifter och ADB-expertuppgifter). Frågan om hur någon sköter sin egen ekonomi kan i vissa fall vara av betydelse för en bedömning av dennes pålitlighet, i synnerhet om personen i sitt arbete skall fatta beslut i betydelsefulla ekonomiska frågor. I vissa fall kan en överskuldssatt person också utgöra en risk för organisationen, till exempel med tanke på faran för oegentligheter, mutor eller utpressning.

Också uppgifter om närstående, exempelvis makar eller sambor, kan vara av betydelse. En omständighet som kan beaktas vid bedömningen av en persons tillförlitlighet kan vara till exempel uppgifter om att personens make är överskuldssatt eller att kredituppgifterna om maken är negativa. Också uppgifter om en makes yrkes- eller vanebrottslighet kan vara av betydelse.

Det bör dock observeras att den omfattande säkerhetsutredningen, som enligt förslaget skall gälla också ekonomiska uppgifter om en person eller utredning av uppgifter om närstående, inte torde behöva utsträckas att gälla annat än en mindre grupp nyckelpersoner inom den offentliga sektorn, angående vilka den som begär utredningen själv anser att utredningen är nödvändig. Utredningen kan dessutom utarbetas tillsammans med den ifrågavarande personen själv varvid denne ger myndigheten de behövliga uppgifterna och får de uppgifter som myndigheten inhämtat på annat håll för granskning innan de lämnas ut. Då beaktas också principen om

hörande av part och parts rättsskydd.

Enligt bestämmelserna i personuppgiftslagen är huvudregeln att en person har rätt att få del av uppgifter om själv. Eftersom utlåtandena om tillförlitlighet kan innehålla uppgifter av betydelse för statens säkerhet har ifrågavarande person inte i dag rätt att få del av dessa uppgifter. Å andra sidan har den registrerade rätt att kontrollera uppgifter som gäller denne själv i andra polisregister och i straffregistren som förs av rättsregistercentralen.

Ett utlåtande om tillförlitlighet kan i många fall uttryckligen innehålla straff- och domstolsuppgifter och därför är det en aning motsägelsefullt att inte en person har de straff- och domstolsuppgifter om sig själv som finns i utlåtandet. Det är dock inte motiverat att utvidga rätten att få del av uppgifter på så sätt att personen i fråga får vetskap om sådana omständigheter som ansluter sig till utredningen av brott, förbyggande av brott eller statens säkerhet. När det gäller den kontrollerades rätt att få del av uppgifter som finns i en säkerhetsutredning krävs det litet mera klarhet i lagstiftningen.

Tillsynen över förfarandet är i dag organiserad på så sätt att dataombudsmannen, i egenskap av den myndighet som allmänt övervakar behandling och utlämnande av personuppgifter, även övervakar säkerhetsmyndigheternas registerföring och vid behov granskar uppgifternas och således också utlåtandets laglighet, riktighet och ändamålsenlighet när det gäller innehållet samt lagligheten av att uppgifter utlämnas. Dataombudsmannen har gjort registerkontrollbesök hos säkerhetsmyndigheterna ett par gånger om året beroende på hur ofta kontroll av uppgifterna har begärts. I praktiken har begäran om kontroll sällan gällt innehållet i de tillförlitlighetsutlåtanden som getts, oftast har begäran om kontroll anslutit sig till säkerhetspolisens registerföring i allmänhet.

Med tanke på rättsskyddssynpunkter är det också motiverat att i större detalj än för närvarande bestämma om utlämnande, inhämtande, användning och hemlighållande av uppgifter om en persons tillförlitlighet också till den del som det till dessa frågor ansluter sig förpliktelser för den som begär ett utlåtande.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål

I 10 § grundlagen bestäms om skydd för privatlivet och personuppgifter. Säkerhetsutredningarna berör på ett betydande sätt dessa grundläggande rättigheter som den enskilde har. I bestämmelserna om säkerhetsutredningar måste man jämkä samman de säkerhetsintressen som staten och de organisationer som är viktiga för samhällsverksamheten har med kraven på datasekretess för den enskilde. I propositionen har man strävat efter att beakta de krav som de grundläggande rättigheterna, den enskildes rättsskydd, öppenheten och lagstiftningen om dataskydd ställer på behandlingen av personuppgifter. Syftet med lagen är att större detalj än i dag bestämma bland annat om det samtycke som förutsätts av den person som är föremål för en utredning, om utlämnande, behandling, ändamålsbundenhet, skyldigheten att hemlighålla och rätten att få del av personuppgifter som hör till säkerhetsutredningar och om rättsskyddsmedel. Strävan är således att främja öppenheten och möjligheterna att kontrollera det myndighetsförfarande som ansluter sig till utarbetandet av säkerhetsutredningar samt förfarandets enhetlighet.

Ett av lagens huvudsyften är att göra myndigheternas roll och uppgifter vid säkerhetsutredningar klarare. Det är fråga om reglerat och kontrollerat förvaltningsförfarande som sker under tjänsteansvar. Den nya lagen hindrar inte i sig att verksamhet som avser utredning av personers pålitlighet kan bedrivas som privat affärsverksamhet. Målet är dock att arbetsgivarna skall ha möjligheter att få tillförlitlig och reglerad myndighetsservice i personalsäkerhetsärenden så att ett privat och oreglerat utbud som eventuellt äventyrar den enskildes rättsskydd inte ökar nämnvärt. Ett mål för den nya lagstiftningen är också att på ett vidsträcktare sätt än i dag definiera de rättsobjekt och intressen för vilkas skydd säkerhetsutredningar av personalen kan begäras. När det gäller förutsättningarna för att göra en säkerhetsutredning är det också skäl ge mera detaljerade bestämmelser på lagnivå än vad de nuvarande är.

Ett av lagens syften är att skapa klarhet i arbetsfördelningen mellan skyddspolisen och den polisrättningen i häradet. Enligt nuvarande praxis gör skyddspolisen ett utlåtande om tillförlitlighet när det gäller arbetstagare som på grund av sin ställning har tillgång till konfidentiella uppgifter. Polisrättningen i häradet gör för sin del utredningen då det gäller personer som skall arbeta på vissa viktiga platser eller utrymmen. Denna arbetsfördelning är det skäl att precisera på lagnivå för att förfarandet skall vara konsekvent och praxis enhetlig i olika delar av landet. Huvudstabens roll som den som utarbetar säkerhetsutredningar inom försvarsförvaltningen är det skäl att bibehålla oförändrad. Bestämmelserna om förfarandet måste dock göras enhetliga för säkerhetsutredningar inom såväl polis- som försvarsförvaltningen.

Ett av lagens viktiga syften är att erbjuda samhällligt och nationalekonomiskt betydelsefulla organisationer bättre möjligheter att skydda sig mot olovlig underrättelseverksamhet, oegentligheter, informationsläckor samt annan brottslig verksamhet. Detta syfte är mycket aktuellt eftersom kunskap, kunskande och databaser hör till de viktigaste förutsättningarna för organisationernas verksamhet i informationssamhället. Dessutom ökar behovet av att skydda viktig information för att organisationerna ansluter sig till nät och globaliseras och för att brottsligheten blir alltmer internationell.

Finlands allt intensivare internationella relationer förutsätter att vår lagstiftning revideras så att den motsvarar vad som krävs i de internationella avtal som binder Finland och de samarbetsformer som skapas i dem. Våra utländska samarbetspartners och de internationella organisationerna kräver ofta att finländska förhandlare och arbetstagare på förhand genomgår säkerhetsutredningar av en viss omfattning.

Särskilt inom polis-, försvars- och utrikesförvaltningen kan det förutsättas att vissa nyckelpersoners pålitlighet utreds noggrannare än vanligt till exempel när det gäller kredituppgifter och ekonomiska bindningar. Ett mål är också att en arbetstagare på förhand, inom de ramar som den nya lagen ställer upp, kan begära en säkerhetsutredning om sig själv, om en arbetsgivare eller samarbets-

partner förutsätter en sådan utredning med stöd av ett internationellt avtal eller en internationell förpliktelse.

3.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om säkerhetsutredningar i vilken de viktigaste bestämmelserna om säkerhetsutredningar skall ingå. Förslaget innebär att de nuvarande utlåtandena om tillförlitlighet ersätts med ett förfarande som benämns säkerhetsutredning. Det finns enligt förslaget tre former av säkerhetsutredning. Den ordinära formen av säkerhetsutredning motsvarar närmast det nuvarande utlåtandet om tillförlitlighet och den begränsade formen av säkerhetsutredning för sin del det utlåtande som i dag ges om en persons rätt till tillträde till vissa platser. Utöver dessa föreslås att det skall vara möjligt att göra en omfattande säkerhetsutredning. Enligt förslaget är en sådan dock möjlig bara i vissa undantagsfall.

Den föreslagna lagens tillämpningsområde omfattar säkerhetsutredningar om personer som söker en tjänst eller ett arbete, som anställs eller antas till utbildning eller som redan är anställda eller sköter en uppgift. Genom sådana utredningar försöker man förbättra möjligheterna att förebygga brott som kan medföra allvarlig skada för viktiga allmänna intressen. Det föreslås att dessa intressen räknas upp i lagen. Med hjälp av säkerhetsutredningar kan man också skydda privata ekonomiska intressen. I detta fall förutsätts dock att det skall vara fråga om mycket värdefulla affärs- eller yrkeshemligheter eller annars sådana intressen som kan anses vara av synnerligen stor betydelse. Säkerhetsutredningarna binds till lagens syfte på så sätt att en utredning kan göra endast om den behövs för att uppnå syftet med lagen i den verksamhet som bedrivs av den som ansöker om utredningen. De skyldigheter som följer av Finlands internationella förpliktelser beaktas separat i bestämmelserna om säkerhetsutredningar.

De behöriga myndigheterna och arbetsfördelningen mellan dem är nära desamma enligt förslaget som de är nu. Skyddspolisen fattar enligt förslaget beslut om ordinär sä-

kerhetsutredning. Hör den som ansöker om säkerhetsutredning till försvarsmakten eller sköter denne ett arbete på uppdrag av försvarsmakten, hör behörigheten att fatta beslut om säkerhetsutredning dock till huvudstaben och inte till skyddspolisens.

I den föreslagna lagen specificeras på ett uttömmande sätt de register som får användas när uppgifter för en säkerhetsutredning skall inhämtas. I enstaka fall är det dock möjligt att använda också andra uppgifter om de i lagen uppställda villkoren uppfylls.

I den föreslagna lagen bestäms inte om myndigheternas rätt att få uppgifter ur olika register, utan detta regleras fortfarande i den speciallagstiftning som gäller registren i fråga. Likaså ingår bestämmelserna om den registrerades rätt till insyn fortfarande i de speciallagar som gäller registren.

Till skillnad från den nuvarande regleringen namnges i den föreslagna lagen alla de parter som kan ansöka om säkerhetsutredning. Närmast kommer som sökande på fråga företrädare för den offentliga makten. En privat sammanslutning eller stiftelse kan ansöka om säkerhetsutredning om den har sin stadgeenliga hemort, centralförvaltning eller huvudsakliga verksamhet i Finland eller när det är fråga om en utländsk sammanslutning eller stiftelse som registrerat en filial i Finland. Om en myndighet vägrar att göra en säkerhetsutredning, har sökanden inte rätt att söka ändring i beslutet genom besvär.

Den som ansöker om säkerhetsutredning har enligt den föreslagna lagen flera både till utredningsförfarandet och till själva användningen av utredningen anknutna skyldigheter. Sökanden är enligt förslaget skyldig att specificera sin ansökan och i den meddela uppgifter som behövs för att göra utredningen. Sökanden måste också förklara säkerhetsutredningens betydelse och användningen av säkerhetsutredningen för den person som utredningen gäller. Sökanden skall dessutom berätta för den som utredningen gäller om dennes rätt att ta del av innehållet i utredningen.

Innehållsmässigt binder säkerhetsutredningen inte sökanden, utan denne kan fatta beslut om en anställning eller en utnämning till en tjänst oberoende av de uppgifter som utredningen innehåller. Det är sökandens

skyldighet att se till att uppgifterna i den utredning som erhållits inte kan behandlas av någon annan än dem som oundgängligen behöver uppgifterna i sitt arbete. Sökanden måste också förstöra säkerhetsutredningen så snart den inte längre behövs.

Genom den föreslagna lagen förstärks rättsskyddet för den person som är föremål för en utredning. Ifrågavarande persons samtycke krävs för säkerhetsutredningen och dessutom skall i ansökan om utredning ingå dennes intyg över att sökanden har uppfyllt sin ovan nämnda upplysningsskyldighet gentemot honom.

Den kontrollerade har rätt att av den behöriga myndigheten få veta om en säkerhetsutredning gjorts med tanke på en viss anställning eller tjänst. Denna rätt är ovillkorlig. I jämförelse med nuvarande reglering är det en nyhet att den person som utredningen gäller också skall få veta vilka uppgifter utredningen innehåller. Det finns dock en undantagsbestämmelse enligt vilken rätt att få uppgifter inte föreligger, om uppgifterna kommer från ett register som den registrerade inte har rätt till insyn i. På detta sätt kan man förhindra att den rätt att få information som ansluter sig till säkerhetsutredningar utnyttjas i syfte att kringgå de begränsningar av kontrollrätten som ingår i registerlagstiftningen. Om en myndighet vägrar ge information, har den kontrollerade rätt att besvära sig över detta beslut till förvaltningsdomstolen.

Den föreslagna lagen innehåller, förutom bestämmelser om den vanliga formen av säkerhetsutredning, också bestämmelser om omfattande säkerhetsutredning. En omfattande säkerhetsutredning ansluter sig enbart till statliga tjänster, anställningar och uppgifter som hör till första säkerhetsklass i den säkerhetsklassificering som det föreslås att skall tas i bruk. En omfattande säkerhetsutredning kan göras också när uppfyllandet av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland kräver det. Säkerhetsklassificeringen kan tas i bruk genom en förordning av statsrådet. Den omfattande säkerhetsutredningen skiljer sig från den ordinära formen av säkerhetsutredning genom att också en persons näringsverksamhet, ekonomiska förhållanden och ekonomiska bindningar kan utredas. Under vissa förutsättningar kan en omfattande

säkerhetsutredning också utsträckas att gälla den kontrollerades närstående. Då förutsätts emellertid att de ger sitt samtycke. Omfattande säkerhetsutredningar kan enligt förslaget göras av skyddspolisen och huvudstaben. Huvudstaben är behörig myndighet i de fall då en tjänst i första säkerhetsklass hör till försvarsförvaltningens område.

Ett särskilt rättsmedel när det gäller den omfattande säkerhetsutredningen är personens rätt att kontrollera uppgifterna om sig själv och framställa anmärkningar i fråga om dem innan utredningen ges till sökanden. I fråga om denna så kallade anmärkningsrätt gäller dock samma undantag som i fråga om rätten till information när det gäller den ordinarie formen av säkerhetsutredning. Således har personen i fråga inte rätt till information, om den inhämtats i sådana register som den registrerade inte har rätt till insyn i. Om en myndighet vägrar göra en anteckning om anmärkningen, kan den kontrollerade genom besvär föra ärendet till förvaltningsdomstolen för prövning.

Syftet med en begränsad säkerhetsutredning är att utreda om en person i skötseln av en arbetsuppgift kan ges rätt till tillträde till vissa i lagen angivna platser eller utrymmen. En begränsad säkerhetsutredning görs enligt förslaget av den polisinsättningen i häradet. Om den avsedda platsen eller utrymmet är i försvarsmaktens besittning, är det dock huvudstaben som skall göra den begränsade säkerhetsutredningen. Vid en begränsad säkerhetsutredning kan avsevärt färre olika register användas än när det gäller ordinär säkerhetsutredning.

4. Propositionens verkningar

4.1. Verkningar när det gäller den enskildes ställning

Ett av reformens syften är att förstärka den enskildes rättsskydd. Den grundläggande bestämmelsen om skydd för privatlivet och personuppgifter finns i 10 § i Finlands grundlag. Skydd för privatlivet vid behandling av personuppgifter anses alltid kräva reglering på lagnivå. Lagen om säkerhetsutredningar innehåller klarare och mer detaljerade bestämmelser än de nuvarande om bland annat det

samtycke som behövs av den som säkerhetsutredningen gäller, dennes rätt till information, uppgifternas ändamålsbundenhet, sökandens sekretesskyldighet samt rättskyddsmedel. Dessutom iakttas principen om hörande av part när det gäller omfattande säkerhetsutredning. Lagen främjar således också öppenheten och möjligheterna att kontrollera utredningsförfarandet samt förfarandets enhetlighet.

4.2. Ekonomiska verkningar och verkningar i fråga om personal

Propositionen har inga betydande organisatoriska verkningar när det gäller skyddspolisens och huvudstabens nuvarande uppgifter eftersom utarbetandet av utlåtanden om tillförlitlighet redan i dag hör till dessa myndigheters i lag bestämda uppgifter. För häradens polisinsättningar är utarbetandet av säkerhetsutredningar däremot en relativt ny arbetsuppgift med beaktande av att inrikesministeriets anvisning om den lokala polisens nuvarande förfarande vid utarbetandet av tillförlitlighetsutlåtanden trädde i kraft den 1 mars 2000. Direkta organisatoriska förändringar sker dock varken inom polis- eller försvarsförvaltningen.

Det nya säkerhetsutredningsregistret som enligt förslaget skall inrättas vid den lokala polisen för att användas av polisen på riksomfattande basis förorsakar de största kostnaderna. De uppskattade kostnaderna för inrättande av registret är cirka 1 000 000 mark. Dessutom uppskattas de årliga branschspecifika brukskostnaderna för registret och ADB-utrustningen bli omkring 200 000 mark.

När det gäller den myndighet som utarbetar säkerhetsutredningar, i synnerhet skyddspolisen, kommer lagen på grund av de nya förfaringssätten att förorsaka ett behov av mera personalresurser och ADB-utrustning. Det behövs minst tre nya tjänster för de beredningsuppgifter som säkerhetsutredningarna kräver. Två av dessa tjänster är polistjänster och en är en avdelningssekreterartjänst. Lagen förorsakar ett motsvarande personalbehov för huvudstaben. Skyddspolisens årliga kontorsutgifter ökar med cirka 60 000 mark på grund av det skriftliga förfarandet, postavgifter och förfarandet vid hörande av part.

Också för häradens polisinrättningar kommer den nya lagstiftningen på grund av större arbetsmängd att förorsaka ett behov av mera personal. Behovet uppskattas för de största häradens del vara cirka ett årsverke/härad. Det bör dock observeras att den nya lagstiftningen gör det möjligt att uppbära avgifter för säkerhetsutredningar. Om man inom polisförvaltningen övergår till ett nettobudgeteringssystem, kan kostnaderna för att utarbeta säkerhetsutredningar i framtiden åtminstone delvis täckas med de medel som inflyter i form av avgifter för säkerhetsutredningar.

5. Beredningen av propositionen

Den 9 december 1998 tillsatte justitieministeriet en kommission (personalsäkerhetskommisionen) med uppgift att utarbeta ett förslag till lagstiftning om personalsäkerhet. Förslaget skulle innehålla bestämmelser om säkerhetsklassificering av tjänster och ett med det förknippat kontrollförfarande efter samtycke av den kontrollerade samt om registrering av säkerhetsklassificeringen. Kommissionen skulle också utreda i vilken omfattning säkerhetsklassificering och ett förfarande för kontroll av anställda var behövliga inom de olika förvaltningsområdena. Vid utarbetandet av förslaget skulle bestämmelserna om grundläggande rättigheter i II kap. Regeringsformen för Finland och Finlands internationella förpliktelser samt ett smidigt internationellt samarbete, datasäkerheten, rättsskyddet och öppenheten i förfarandet beaktas. Kommissionen lämnade sitt betänkande (KB 2000:2) till justitieministeriet den 14 april 2000.

Utlåtanden om personalsäkerhetskommisionens betänkande har getts av 40 remissinstanser. Dessa är utrikesministeriet, inrikesministeriets polisavdelning, staben vid gränsbevakningsväsendet, försvarsministeriet, finansministeriet, undervisningsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, kommunikationsministeriet, handels- och industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbetsministeriet, miljöministeriet, statsrådets justitiekansler, riksdagens biträdande justitieombudsman, statens revisionsverk, finansinspektionen, skattestyrelsen, huvudstaben,

skyddspolisen, dataombudsmannens byrå, datasekretessnämnden, Konsumentverket, Pensionsskyddscentralen, forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, Folkhälsainstitutet, Finlands Fackförbunds Centralorganisation r.f., Tjänstemannacentralorganisationen FTFC r.f., AKAVA r.f., Industrins och arbetsgivarnas centralförbund, Centralhandelskammaren, Bankföreningen i Finland, Finska Försäkringsbolagens Centralförbund, Företagarna i Finland, Finlands Juristförbund, Finlands Kommunförbund, Handelns Centralförbund, Finlands Journalistförbund, Tietotekniikan Liitto r.y., Suomen Asiakastieto Oy och juridiska fakulteten vid Åbo universitet. Utlåtandena var överlag positiva till förslagen i betänkandet. De synpunkter som framfördes i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats i den fortsatta beredningen.

6. Andra omständigheter som har inverkat på propositionens innehåll

En totalreform som gäller lagen om polisens personregister pågår för närvarande i en arbetsgrupp vid inrikesministeriet. Arbetsgruppen har till uppgift att utarbeta ett förslag till en ny lag om polisens personregister. Bestämmelserna om grundläggande rättigheter, Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (95/46/EG, dataskyddsdirektivet), personuppgiftslagen samt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet skall beaktas i beredningen.

Riksdagen håller på att behandla en regeringsproposition med förslag till lag om integritetsskydd i arbetslivet och vissa lagar som har samband med den (RP 75/2000 rd). Den föreslagna lagen innehåller bland annat bestämmelser om test för bedömning av en arbetstagares person och lämplighet, kontroll av dennes hälsotillstånd och andra test, behandling av uppgifter som gäller en arbetstagares hälsotillstånd samt förfaringsätt när det gäller teknisk övervakning och användning av datanät.

En arbetsgrupp som justitieministeriet har tillsatt för att utreda hur lagstiftningen kunde

kompletteras med bestämmelser angående utredning av bakgrunden hos dem som söker anställning för att arbeta med barn och unga, så att personer som dömts för sexualbrott mot barn inte anställs för sådant arbete, lämnade sitt betänkande i september 2000. Arbetsgruppen hade till uppgift att särskilt utreda 1) vilka persongrupper och vilka brott förfarandet skulle gälla, 2) vem bakgrundsuppgifter kunde lämnas till och vid vilken tidpunkt, 3) om utredningen av en persons bakgrundsuppgifter skall vara den anställande myndighetens, inrättningens eller någon annans rättighet eller skyldighet, 4) om den som söker anställning skall lämna uppgifterna eller arbetsgivaren skall inhämta dem, och i det senare fallet, om detta kräver samtycke av den som söker anställning, 5) vilka ändringar ibruktagande av detta förfarande skulle kräva när det gäller straffregistret, det vill säga är bestämmelserna om utplånande av uppgifter i straffregistret ändamålsenliga med tanke på förfarandet i fråga och vore det mo-

tiverat att vid inhämtande av uppgifter använda polisens personregister, samt 6) vilka krav ställer skyddet av personuppgifter på förfarandet.

Arbetsgruppen föreslog i sitt betänkande att man skapar ett förfarande genom vilket uppgifter om den kriminella bakgrunden hos dem som anställs för att arbeta med barn kontrolleras mer än enbart i fråga om sexualbrott. Genom det föreslagna förfarandet kan man också utreda om en person dömts för en sedlighetsårande gärning, sexualbrott, grovt brott mot liv eller hälsa eller narkotikabrott. Förfarandet föreslås gälla personer i arbets- eller tjänsteförhållande till vilkas huvudsakliga arbetsuppgifter det hör att uppfostra, undervisa, sköta eller annars sörja för minderåriga personer eller annars annat än tillfälligt arbeta i personlig kontakt med minderåriga personer utan vårdnadshavarens närvaro. Den fortsatta beredningen av förslaget sker vid arbetsministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Lag om säkerhetsutredningar

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* I den föreslagna paragrafen definieras lagens tillämpningsområde. Enligt det föreslagna 1 mom. tillämpas lagen på säkerhetsutredningar om personer som söker en tjänst eller ett arbete, skall anställas eller antas till utbildning, eller som redan sköter en tjänst eller ett arbete.

Rätten att göra en säkerhetsutredning beror enligt förslaget inte på hurdant förfarandet vid tillsättandet av en tjänst är. En säkerhetsutredning kan således göras både då en tjänst tillsätts efter att den har varit ledigslagen och när den tillsätts genom anmälningsförfarande. Rätten att göra en säkerhetsutredning beror inte heller på om tjänsten tillsätts på obegränsad eller viss tid eller om det är fråga om att utnämna en tjänsteman i ett tjänsteförhållande på viss tid eller annars på begränsad tid.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan en säkerhetsutredning göras också med tanke på ett visst arbete. Detta omfattar först och främst personer som skall anställas. Dessutom gäller det personer som förordnas att sköta en viss uppgift eller som får ett uppdrag på någon annan grund än ett arbetsavtal.

I bestämmelsen beaktas också särdragen i försvars- och utrikesförvaltningen. Angående förordnande till uppgifter inom försvarsmakten föreskrivs i 8 c § lagen om försvarsmakten (402/1974) och 54 § förordningen om försvarsmakten (667/1992). I försvarsmaktens verksamhet avser den föreslagna bestämmelsen om att anta till en uppgift eller sköta en uppgift också omfatta utredningar om personer som sköter i förmansuppgifter i reserven. Sådana utredningar behövs i praktiken särskilt när det gäller personer som kommanderas till utlandet.

Bestämmelserna om tjänstemän i utrikesförvaltningen finns i 3 kap. lagen om utrikesförvaltningen (204/2000). Tjänsterna inom utrikesförvaltningen är gemensamma för för-

valtningsområdet. Den som innehar en tjänst inom utrikesförvaltningen kan tjänstgöra i olika uppgifter och på olika tjänsteställen i utrikesförvaltningens organisation. När tjänstemannens uppgifter ändras görs det ett nytt beslut om de tjänsteuppgifter som ingår i beslutet om utnämning. Detta sker genom ett så kallat förordnande till en uppgift.

En person kan sköta en viss uppgift också med stöd av något annat avtal än ett arbetsavtal. Till exempel i statsförvaltningen är det allt vanligare att vissa uppgifter ges ut för att skötas av utomstående genom att ingå avtal om detta. Denna typ av avtal med privata sammanslutningar eller personer kan ingås till exempel för skötseln av datakommunikation. I sådana fall kan det behövas säkerhetsutredningar om de nyckelpersoner som avtalsparten använder för att fullgöra avtalet.

Säkerhetsutredningar kan också behövas när personer skall antas till någon utbildning. I sådana fall får dock en säkerhetsutredning enbart göras då alla andra förutsättningar för utredningen föreligger. Särskilt vikt måste då fästas vid att utbildningen ansluter sig på ett i den föreslagna lagen föreskrivet sätt till de intressen som avses i 2 §. I praktiken innebär detta att säkerhetsutredningar kan göras närmast då det är fråga om personer som söker till polisutbildning, utbildning som arrangeras av försvarsmakten eller till fångväktarutbildning. Inte heller i dessa fall är det alltid nödvändigt att göra en säkerhetsutredning om alla de personer som söker till utbildningen. Redan den föreslagna begränsningen i 3 § är ett hinder för detta. Säkerhetsutredningar skall då vid behov göras enbart när det gäller personer som kallas till inträdesförhör eller den på något annat sätt begränsade grupp av personer ur vilken man avser välja dem som antas till utbildningen.

Den föreslagna paragrafens bestämmelse om utbildning gäller inte de värnpliktiga som skall börja tjäna sin värnplikt. Detta beror först och främst på att det på grund av antalet värnpliktiga i praktiken vore omöjligt att göra vanliga säkerhetsutredningar om dem. Statens säkerhetsintressen kan för de värnpliktigas del säkerställas tillräckligt väl genom det nuvarande förfarandet i vilket för-

svarsmakten får straffregisteruppgifter om de värnpliktiga som börjar utbildas. Försvarsmakten behöver dessa uppgifter från mönstringen till de första månaderna av värnplikts-tiden. Eftersom informationsmängden är stor och uppgifterna behövs upprepade gånger, överförs de med hjälp av teknisk anslutning.

Säkerhetsutredningar kan göras också när det gäller personer som redan sköter en tjänst eller uppgift. Detta gör det möjligt att göra nya säkerhetsutredningar om en person om myndigheten anser det behövt. Ett sådant behov uppstår närmast om det sker förändringar till exempel i fråga om arbetsuppgifternas innehåll. Också i detta fall förutsätter en säkerhetsutredning att personen i fråga ger sitt samtycke till den och att de övriga förutsättningarna i lagen för att göra en säkerhetsutredning uppfylls. Syftet med bestämmelsen är dock inte att arbetsgivaren börjar tillämpa ett system som innebär att det regelbundet och rutinmässigt görs nya säkerhetsutredningar, utan det skall alltid finnas ett motiverat behov att göra en ny säkerhetsutredning. Begränsningen i 3 § avser också detta.

I det föreslagna 2 mom. nämns de tre formerna av säkerhetsutredningar. Närmare bestämmelser om dessa finns i 2-4 kap.

2 §. *Lagens syfte.* I den föreslagna paragrafen anges lagens syfte genom att räkna upp de intressen som man genom det i lagen avsedda säkerhetsutredningsförfarandet strävar efter att skydda. Samtidigt understryks i bestämmelsen att skyddet av privatlivet och datasekretessen för den som utredningen gäller skall beaktas.

Termen personalsäkerhet har inte använts i den föreslagna lagen eftersom det som begrepp inte är helt inarbetat. Det kan dock karakteriseras som utredande av omständigheter som påverkar bedömningen av en persons tillförlitlighet i situationer där personen skall utses att sköta en tjänst eller förordnas till en uppgift vars skötsel förutsätter att personen är synnerligen pålitlig eller där någon redan sköter en sådan tjänst eller uppgift. Kravet på synnerlig pålitlighet är åter förknippat med behovet att förhindra skada för betydande allmänna intressen eller betydande privata ekonomiska intressen. Genom säkerhetsutredningsförfarandet strävar man efter att i

tjänste-, uppdrags- och avtalsförhållanden förbättra möjligheterna att förebygga sådana brott som allvarligt skadar i paragrafen nämnda intressen. Bestämmelsen gäller både anställningar och tjänster och annan med dem jämförbar offentligtjänstgöring. Likaså avser bestämmelsens tillämpningsområde på motsvarande sätt som 1 § omfatta de fall där en person utför en viss uppgift som denne förordnats till med stöd av lag.

I bestämmelsen ingår inte några exempel på brott, eftersom det finns otaliga handlingar som kriminaliserats och vilka åtminstone indirekt kan anses skyddas i bestämmelsen nämnda intressen.

I paragrafens 1 punkt nämns för det första Finlands inre och yttre säkerhet. Detta har beröringspunkter till skyddspolisens uppgifter till vilka enligt 10 § polisförvaltningslagen (110/1992) hör att bekämpa sådana förhållanden och brott som kan äventyra rikets inre eller yttre säkerhet. Finlands säkerhet nämns som ett rättsobjekt som skall skyddas i en del av bestämmelserna om landsförrädebrott i 12 kap. strafflagen, till exempel 5 och 6 § (spioneri och grovt spioneri). De gärningar som avses i 12 kap. 7 och 8 § strafflagen (röjande av statshemlighet och oaktamt röjande av statshemlighet) riktar sig enligt rekvisiten mot sådana omständigheter som med hänsyn till Finlands yttre säkerhet har stadgats eller bestämts att skall hållas hemliga och således skadar också dessa brott indirekt Finlands yttre säkerhet. Rekvisitet för röjande av statshemlighet förutsätter dock att omständigheten är sådan att ett röjande av den är ägnat att allvarligt skada bland annat Finlands säkerhet. Också flera andra av de landsförräderi- och högförräderibrott som avses i 12 och 13 kap. strafflagen kan anses vara brott som kan förorsaka allvarlig skada för Finlands inre eller yttre säkerhet.

Allvarlig skada för Finlands inre säkerhet kan först och främst förorsakas av vissa brott som riktar sig mot den allmänna ordningen. Brott som här avses är åtminstone upplopp och våldsamt upplopp som avses i 17 kap. 2 och 3 § strafflagen och förberedelse till väpnat störande av den allmänna ordningen enligt 17 kap. 5 § strafflagen. Också andra än gärningar som förutsätter en folksamling kan anses vara sådana brott som hör till tillämp-

ningsområdet för 1 punkten. Till exempel gärningar där en person som på laga grunder får använda skjutvapen och maktmedel vid utförandet av sina uppgifter använder sitt vapen för att begå ett brott kan anses höra till det avsedda tillämpningsområdet. Rätten att bära och använda instrument som kan utnyttjas som maktmedel förutsätter synnerlig pålitlighet av den person som har dessa befogenheter. Därför är det motiverat att göra en säkerhetsutredning om personen innan denne börjar utföra sina uppgifter.

I paragrafens 1 punkt nämns också försvaret. I bestämmelsen skiljer man inte mellan militärt och ekonomiskt försvar. En sådan åtskillnad har gjorts i vissa bestämmelser. Till exempel i 1 § 1 mom. 4 punkten lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995) begränsas polisuppgifterna inom försvarsmakten till sådana uppgifter som gäller säkerhet och övervakning på det militära försvarets område i syfte att förhindra olaglig spaningsverksamhet som riktar sig mot Finland och olaglig verksamhet som äventyrar försvarets syftemål. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är inte att ändra på de nämnda behörighetsgränserna. Det militära och det ekonomiska försvaret nämns som skilda verksamhetsdelar också till exempel i 3 kap. lagen om försvarstillstånd (1083/1991). Å andra sidan nämns försvaret som en enhetlig helhet till exempel i rekvisitet för spioneri i 12 kap. 5 § strafflagen där det nämns tillsammans med "annan beredskap för undantagsförhållanden". Det flesta rekvisiten som ingår i kapitlet om landsförräderi är till sin natur sådana att de gärningar som uppfyller dem också allvarligt kan skada försvaret.

Det sista rättsobjektet som skyddas i den föreslagna 1 punkten är beredskapen för undantagsförhållanden. Med undantagsförhållanden avses i 2 § beredskapslagen (1080/1991) nämnda situationer liksom situationer i vilka man kan ta i bruk befogenheter som avses i lagen om försvarstillstånd. Beredskapslagens 40 § innehåller en allmän bestämmelse om förberedelser för undantagsförhållanden. Det finns också specialbestämmelser om förberedelse för undantagsförhållanden, till exempel i lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen

(1390/1992). Beredskapen för undantagsförhållanden nämns uttryckligen som ett skyddat rättsobjekt i 12 kap. 5 § strafflagen i rekvisitet för spioneri. Grovt spioneri är åter straffbart enligt 6 § i nämnda kapitel.

I bestämmelsens 2 punkt nämns Finlands relationer till andra stater och internationella organisationer som skyddade intressen. I 5 och 6 § (spioneri och grovt spioneri), 7 § (röjande av statshemlighet) samt 9 § (olovlig underrättelseverksamhet) i strafflagens 12 kap. nämns också såsom föremål för en gärning eller som en följd av den att "Finlands utrikesrelationer" skadas eller äventyras. I den föreslagna bestämmelsen nämns dock Finlands yttre relationer och Finlands relationer till internationella organisationer som skilda rättsobjekt. En motsvarande uppdelning används till exempel i 24 § 1 mom. 1 och 2 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Bestämmelsen förutsätter inte att Finland är medlem i en där avsedd internationell organisation. Finland skall dock ha sådana kontakter med en organisation att Finland kan anses ha relationer till organisationen i fråga. Till exempel Finlands samarbete med Västeuropeiska unionen (WEU) och Nordatlantiska försvarsförbundet (NATO) hör till bestämmelsens tillämpningsområde trots att Finland inte hör till dessa organisationer.

I paragrafens 3 punkt nämns den offentliga ekonomin som ett skyddat intresse. Med detta hänvisas förutom till statens också till andra offentlighetsaktörers ekonomi. Om straffbarheten av gärningar som riktar sig mot den offentliga ekonomin bestäms framför allt i 29 kap. strafflagen. Dessutom kan vissa av rekvisiten i 46 kap. strafflagen anses skydda den offentliga ekonomins intressen. Den offentliga ekonomin omfattar också avgifter som tas ut för Europeiska gemenskapernas räkning och skall redovisas till Europeiska gemenskaperna samt de subventioner som beviljas ur Europeiska gemenskapernas allmänna budget eller de budgetar som förvaltas av Europeiska gemenskaperna eller för deras räkning. Detta motsvarar bestämmelser i 29 kap. strafflagen. Finland har på basis av artikel 280 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen skyldighet att vidta samma åtgärder för att skydda gemenskapens

ekonomiska intressen mot bedrägligt förfarande som Finland vidtar för att skydda sina egna ekonomiska intressen. Detta kan anses förutsätta bland annat att säkerhetsutredningsförfaranden som avses i den föreslagna lagen kan användas också då det gäller hot om brott som riktar sig mot gemenskapens ekonomiska intressen.

I paragrafens 4 punkt anges vilka privata ekonomiska intressen som man för att skydda har rätt att använda säkerhetsutredningar. I punkten nämns särskilt mycket värdefulla privata affärs- eller yrkeshemligheter, vilka också nämns särskilt i bland annat definitionen av företagshemligheter i 30 kap. 11 § strafflagen. En affärs- eller yrkeshemlighet kan vara till exempel patent eller andra immaterialrätter eller andra uppgifter som har ekonomiskt värde och som används eller skall användas i produktionsverksamhet. För att man i syfte att skydda ett privat ekonomiskt intresse skall ha rätt att använda i den föreslagna lagen avsedda förfaranden måste detta ekonomiska intresse vara mycket betydande. Eftersom ingreppet i den enskildes privatliv i en säkerhetsutredning är stort måste de privata intressen som skyddas vara av synnerligen stort ekonomiskt värde. Andra än synnerligen betydande privat ekonomiska intressen skyddas i rättsordningen genom andra medel, till exempel genom de straffhot som ingår i strafflagen och genom polisens brottsförebyggande verksamhet.

I den föreslagna paragrafens 5 punkt nämns datasäkerheten. Med datasäkerhet avses i detta sammanhang förhindrandet av olovligt intrång i data samt skyddet av uppgifter mot olaglig förstöring, ändring, utlämnande, översändande eller annan olaglig behandling. Samma typ av karaktärisering ingår i 32 § personuppgiftslagen. Datasäkerheten skyddas enligt 5 punkten inte för sin egen skull utan det förutsätts i bestämmelsen att den är av synnerligen stor betydelse för skyddet av de intressen som avses i 1—4 punkten. Genom att binda datasäkerheten till andra intressen begränsas möjligheterna att använda säkerhetsutredningar till de fall där ett sådant ingrepp i den enskildes privatliv kan anses vara motiverat. I vissa fall kan det vara fråga om så omfattande och grundläggande datasystem att skyddet av dess tillförlitlighet och helhet

kan anses vara förknippat med flera i bestämmelsen avsedda intressen. Ett sådant är åtminstone det i befolkningsdatalagen (507/1993) avsedda befolkningsdatasystemet.

3 §. *Begränsningsbestämmelse.* Den föreslagna paragrafen innehåller en allmän bestämmelse genom vilken den föreslagna lagens tillämpningsområde begränsas. Säkerhetsutredningarna innebär ett ingrepp i det skydd för den enskildes privatliv som garanteras i 10 § grundlagen. Utöver detta är de uppgifter som avses i lagen personuppgifter. Närmare bestämmelser om skyddet för personuppgifter skall enligt den andra meningen i 10 § 1 mom. grundlagen utfärdas genom lag.

Den föreslagna bestämmelsen styr myndigheternas verksamhet både vid en prövning av huruvida i lagen avsedda förutsättningar för att ge ett utlåtande föreligger och vid en prövning av befogenheternas omfattning. Enligt bestämmelsen kan befogenheterna användas endast om det är nödvändigt för att uppnå syftet med lagen. Med denna begränsning avses den föreslagna lagens 2 §. Å andra sidan kan vid användning av befogenheterna större ingrepp i den enskildes privatliv inte göras än vad som är absolut nödvändigt. Bestämmelsen hänvisar samtidigt till principen om en tolkning som betonar de grundläggande rättigheterna. När grundlagsutskottet behandlade regeringens proposition med förslag till lag om gränsbevakningsväsendet (RP 42/1998 rd) ansåg utskottet att i bestämmelserna i lagförslaget om proportionalitetsprincipen som iakttas när lagen tillämpas lämpar sig väl för ett regelverk som med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna är känsligt (GrUB 17/1998 rd). Liknande synpunkter talar för att den föreslagna bestämmelsen skall ingå i denna lag.

2 kap. Normal säkerhetsutredning

Det föreslagna 2 kap. innehåller bestämmelser om säkerhetsutredningar med ett förfarande som avses vara den ordinära eller vanliga formen av säkerhetsutredning. Förslaget är i lagteknisk mening uppbyggt så att den omfattande säkerhetsutredningen som

behandlas i 3 kap. och den i 4 kap. avsedda begränsade säkerhetsutredningen följer samma förfarande som den ordinära formen, om inte något annat följer av syftet med eller karaktären hos den omfattande och den begränsade säkerhetsutredningen.

4 §. *Sökanden.* I den föreslagna paragrafen anges på ansökan av vem en säkerhetsutredning kan göras. Enligt *1 mom. 1 punkten* kan en säkerhetsutredning göras på ansökan av statliga myndigheter och självständiga statliga inrättningar. Den föreslagna bestämmelsen innehåller inga begränsningar med avseende på vilka statliga myndigheter som kan ansöka om säkerhetsutredning. I praktiken följer det dock av bestämmelsen om lagens syfte i 2 § att det närmast är myndigheter på centralförvaltningsnivå som kommer på fråga. I bestämmelsen anges särskilt självständiga statliga inrättningar. Finlands Bank och folkpensionsanstalten är exempel på sådana.

Enligt bestämmelsens *1 mom. 2 punkt* kan riksdagens kanslikommission, riksdagens justitieombudsman, statsrevisorerna och statens revisionsverk ansöka om säkerhetsutredning.

Enligt 73 § 3 punkten i riksdagens nya arbetsordning (40/2000), som trädde i kraft den 1 mars 2000, beslutar riksdagens kanslikommission, till den del det föreskrivs särskilt, om utnämning till tjänster och tjänsteförhållanden för viss tid vid riksdagens kansli. Enligt motiveringen i förslaget till arbetsordning (TKF 1/1999 rd, s. 43) är det meningen att beslut i mindre utnämningsärenden skall fattas av tjänstemän. Det är i viktiga utnämningsärenden som det föreligger ett behov av säkerhetsutredningar. Därför föreslås att det skall vara möjligt för kanslikommissionen att ansöka om säkerhetsutredning.

Enligt 22 § i instruktionen för riksdagens justitieombudsman (251/2000) utnämner justitieombudsmannen tjänstemännen vid sitt kansli. På motsvarande sätt fattar statsrevisorerna enligt 8 § 6 punkten i instruktionen för statsrevisorerna (745/2000) beslut vid sammanträde om utnämning av tjänstemännen vid sitt kansli. Statens revisionsverk har åter sedan början av år 2001 verkat i samband med riksdagen. Enligt 12 § lagen om statens revisionsverk (676/2000) utnämner revisionsverket alla tjänstemän vid revisionsverket med undantag av generaldirektören. Ef-

tersom det också i dessa utnämningsfrågor kan uppstå ett behov av säkerhetsutredningar, föreslås att riksdagens justitieombudsman, statsrevisorerna och revisionsverket nämns i 1 mom. 2 punkten. Den föreslagna 2 punkten gäller bara situationer där utnämningens befogenhet skall användas. Således kan riksdagens justitieombudsman inte ansöka om säkerhetsutredning i ärenden som hör till justitieombudsmannens laglighetsövervakning och statsrevisorerna och statens revisionsverk kan inte göra det då de sköter övervakningen av statshushållningen.

Enligt den föreslagna paragrafens *1 mom. 3 punkt* kan säkerhetsutredningar göras på ansökan av statens affärsverk. Ett statligt affärsverk är en organisationsform som skapats för att bedriva statlig affärsverksamhet och som är en mellanform av ett ämbetsverk och ett aktiebolag med statsmajoritet. Deras verksamhet regleras i lagen om statens affärsverk (627/1987), som skall tillämpas på en inrättning om det i den lag som gäller inrättningen i fråga bestäms att den skall tillämpas. Affärsverk är för närvarande bland annat Luftfartsverket (lagen om Luftfartsverket, 1123/1990), Senatfastigheter (lagen om Statens fastighetsverk, 1052/1998) och Forststyrelsen (lagen om Forststyrelsen, 1169/1993).

Enligt paragrafens *1 mom. 4 punkt* kan också kommun och samkommun ansöka om säkerhetsutredning. I praktiken bedöms det finnas ett sådant behov åtminstone i de största kommunerna där de tjänstemän som bereder och fattar beslut i ekonomiska frågor ansvarar för avsevärda ekonomiska intressen. På motsvarande sätt kan det för samkommunernas del bli aktuellt med att ansöka om säkerhetsutredning då ett förbund på landskapsnivå är regional utvecklingsmyndighet i enlighet med lagen om regional utveckling (1135/1993).

Syftet med den föreslagna lagen är också att skydda privata ekonomiska intressen, om det gäller mycket värdefulla affärs- och yrkeshemligheter eller andra därmed jämförbara privata ekonomiska intressen som är av synnerligen stor betydelse. Därför sägs i *1 mom. 5 punkten* att en säkerhetsutredning kan göras på ansökan av privata organisationer och stiftelser som har sin stadgeenliga hemort, centralförvaltning eller huvudsakliga

verksamhet i Finland. I praktiken är det nästan utan undantag fråga om bolag, men i den föreslagna bestämmelsen har man inte velat utesluta möjligheten att i undantagsfall göra säkerhetsutredningar på ansökan av juridiska personer som bedriver verksamhet i förenings- eller stiftelseform. Dessutom kan ansökan om säkerhetsutredning göras av en utländsk sammanslutning eller stiftelse som har en registrerad filial i Finland. I praktiken torde sådana filialer kunna komma i fråga närmast som sökande av en begränsad säkerhetsutredning. I den föreslagna bestämmelsen har man dock inte velat utgå ifrån att eventuella sökande avgränsas enligt den juridiska form i vilken de bedriver verksamhet här.

I bestämmelsen nämns inte den evangelisk-lutherska kyrkan, det ortodoxa kyrkosamfundet, deras församlingar eller församlingarnas samarbetsorgan, eftersom de inte bedömts ha ett behov av säkerhetsutredningar.

I bestämmelsens 2 mom. beaktas de internationella förpliktelser som binder Finland. Enligt förslaget kan en säkerhetsutredning också göras på ansökan av någon annan än de parter som avses i 1 mom. om ett statsfördrag eller någon annan internationell förpliktelse som binder Finland så förutsätter.

Finland har anslutit sig till vissa internationella avtal där det förutsätts att tillförlitligheten av en person som förordnas att sköta en viss uppgift utreds. Till exempel artikel 3 i säkerhetsskyddsavtalet mellan Finland och Västeuropeiska unionen (FördrS 41—42/1998) innehåller en bestämmelse enligt vilken avtalsparterna skall se till att de personer som på tjänstens vägnar behöver eller har tillgång till sekretessbelagt material som utväxlas enligt avtalet har säkerhetsklarerats. Också inom Europeiska unionen kan man ingå avtal som uppställer skyldighet att undersöka personers tillförlitlighet. En sådan skyldighet ingår bland annat i artikel 31.2 i konventionen om upprättande av en europeisk polisbyrå (Europolkonventionen EGT Nr C 316, 27.11.1995).

Liknande bestämmelser kan också ingå i andra internationella förpliktelser som binder Finland. Av dem kan särskilt nämnas de beslut som Europeiska unionens organ har fattat i fråga om rätten för personer i deras

tjänst att få tillgång till så kallad klassificerad information. Sådana beslut är rådets beslut om föreskrifter om hur tjänstemän och övriga anställda vid rådets generalsekretariat kan få tillstånd att ha tillgång till sekretessbelagd information som innehas av rådet (98/319/EG) samt kommissionens beslut med föreskrifter om hur tjänstemän och övriga anställda vid Europeiska kommissionen kan få tillstånd att ha tillgång till sekretessbelagd information som innehas av kommissionen (1999/218/EG). Förstnämnda beslut har nyligen ersatts med rådets beslut om rådets säkerhetsbestämmelser vilket tillämpas från den 1 december 2001.

Enligt 4 § i den föreslagna lagen kan en person ansöka om en säkerhetsutredning i fråga om sig själv enbart om en internationell förpliktelse som avses i 2 mom. så förutsätter. Eftersom lagens syfte är att skydda i 2 § avsedda viktiga allmänna intressen, behöver man inte skapa några vidsträcktare möjligheter att ansöka om säkerhetsutredning. Om var och en allmänt kunde ansöka om säkerhetsutredning, skulle följderna å ena sidan vara uppkomsten av ett frejdebetygsförfarande av något slag, å andra sidan en strävan att genomföra en centraliserad registerkontroll.

5 §. *Behörig myndighet.* I den föreslagna paragrafen fastställs vilka myndigheter som har behörighet att göra säkerhetsutredning. Bestämmelsen ändrar inte det rådande rättsläget utan huvudregeln är den att det är skyddspolisen som gör säkerhetsutredningar. Förslaget innebär till denna del dock att regleringsnivån höjs eftersom det i dag enligt 9 § förordningen om polisens personregister hör till skyddspolisens uppgifter att ge tillförlitlighetsutlåtanden.

Skyddspolisen är enligt förslaget dock inte behörig att göra en säkerhetsutredning om sökanden hör till försvarsförvaltningen, utan härvid fattas beslutet om utredningen av huvudstaben. Inom försvarsförvaltningen är det i praktiken närmast försvarsministeriet och försvarsmakten som ansöker om säkerhetsutredning. Huvudstaben kan fatta beslut om säkerhetsutredning också då sökanden sköter en uppgift som försvarsförvaltningen gett denne. Den föreslagna bestämmelsen gäller bland annat de fall där försvarsmakten ingår konsult- eller utbildningsavtal som gäller ma-

terialanskaffning med parter utanför försvarsförvaltningen. För närvarande ger huvudstaben närmast tillförlitlighetsutlåtanden när det gäller försvarsmaktens mindre avtalsarrangemang, medan det i större frågor är skyddspolisen som ger utlåtanden. Den föreslagna bestämmelsen hindrar inte att nuvarande praxis fortgår.

Till skillnad från vad som är fallet i dag, nämns gränsbevakningsmyndigheternas ansökningar inte särskilt i bestämmelsen. För närvarande är det skyddspolisen som i praktiken ger de tillförlitlighetsutlåtanden som gränsbevakningsväsendet behöver. Huvudstaben har gett sådana tillförlitlighetsutlåtanden enbart till den del som de gällt sådana personer vid gränsbevakningsväsendet som fått utbildning vid försvarsmakten. Eftersom de sökande i dessa fall är militära undervisningsanstalter, kommer den föreslagna bestämmelsen inte heller till denna del att i sak förändra nuläget.

Angående skyddspolisens och huvudstabens rätt att till varandra överlämna uppgifter som behövs för enskilda säkerhetsutredningar föreskrivs i 25 § i den föreslagna lagen.

Enligt den föreslagna bestämmelsen beslutar skyddspolisen och på motsvarande sätt huvudstaben om säkerhetsutredning. Med ordet besluta understryks att den som ansöker om säkerhetsutredning inte har en egentlig rätt att få den utan att den behöriga myndigheten i varje enskilt fall prövar om de formella och materiella förutsättningarna för säkerhetsutredning föreligger. Först och främst måste den behöriga myndigheten utreda om sökanden är en sådan myndighet eller sammanslutning för vilken den begärda utredningen kan göras. Också då de formella förutsättningarna för att göra en säkerhetsutredning uppfylls, skall myndigheten fortfarande pröva om det med tanke på syftet med den föreslagna lagen är ändamålsenligt att göra utredningen. Myndighetsprövningen regleras också i hög grad av den begränsande bestämmelsen i 3 §.

Om skyddspolisen eller huvudstaben vägrar göra den begärda utredningen, har sökanden enligt 24 § inte rätt att söka ändring genom besvär.

6 §. *Förutsättningar för säkerhetsutredning.* I den föreslagna paragrafen ingår de

materiella förutsättningarna för en säkerhetsutredning. Även om de i bestämmelsen nämnda materiella förutsättningarna finns, är den behöriga myndigheten inte skyldig att göra utredningen, utan måste med beaktande av 3 § ännu pröva om det med tanke på syftet med den föreslagna lagen är nödvändigt.

En utredning förutsätter redan i princip att det i det fall som avses i ansökan är fråga om att skydda något av de i 2 § nämnda intressena och att utredningen behövs för att skydda detta intresse. Dessutom förutsätts att man genom säkerhetsutredningen skyddar ett i 2 § avsett intresse i sökandens verksamhet. Det är å ena sidan fråga om att hindra att säkerhetsutredningar görs i ett för dem främmande syfte, å andra sidan att begränsa spridningen av de personuppgifter som kommer fram vid säkerhetsutredningar. Detta är viktigt i synnerhet då en myndighet inleder att avtalsförhållande med en privat sammanslutning och det uppstår ett behov att göra säkerhetsutredningar om de arbetstagare som avtalspartnern ämnar använda för att uppfylla avtalet. Härvid behövs informationen om avtalspartnerns anställda uttryckligen med tanke på myndighetens verksamhet, till exempel för att kunna avgöra vem som kan anförtros uppgifter som är nödvändiga för att kunna utföra ett visst arbete. I ett sådant fall kan myndigheten ansöka om en säkerhetsutredning efter att avtalspartnern ha erhållit uppgifter om den personal som används för projektet. När en säkerhetsutredning är klar har inte myndighetens avtalspartner rätt att få de uppgifter som finns i utredningen utan denne är en i 12 § 2 mom. avsedd tredje man med tanke på myndighetens verksamhet.

Enligt paragrafens 1 mom. förutsätts att den som utredningen gäller gett sitt samtycke till utredningen. Samtycket skall ha getts i förväg vilket det går att försäkra sig om genom ett formkrav, det vill säga genom att förutsätta att samtycket är skriftligt. Enligt 7 § 2 mom. skall det samtycke som fogas till ansökan dessutom vara egenhändigt undertecknat av den som utredningen gäller. Genom att kräva skriftligt samtycke undviker man möjligheten att det senare uppstår oklarhet i fråga om huruvida någon gett sitt samtycke till en utredning eller inte.

Den skriftliga form som krävs när det gäll-

er samtycket kan också bedömas gallra bort säkerhetsutredningar som begärs rutinmässigt eller för säkerhets skull. Om enbart ansökan om en tjänst skulle anses innefatta ett samtycke till säkerhetsutredning, kunde det uppstå en sådan praxis att alla eller en stor del av dem som söker en tjänst görs till föremål för säkerhetsutredning. Kravet på ett uttryckligt, skriftligt samtycke är ägnat att bidra till att ett samtycke begärs först när det till exempel på basis av intervjuer har blivit klart vilka personer som kan komma på fråga när det gäller en tjänst eller utbildning.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. innehåller en specialbestämmelse om ansökningar som görs av privata organisationer eller stiftelser. Enligt denna bestämmelse förutsätter en säkerhetsutredning i sådana fall att sökanden godkänner de villkor som den behöriga myndigheten uppställer. Villkoren måste vara nödvändiga med tanke på dataskyddet för den som utredningen gäller och med tanke på säkerhetsutredningens syfte. Genom att ställa upp villkor kan den som gör säkerhetsutredningen beakta särdragen hos den som i det enskilda fallet ansöker om säkerhetsutredning. De villkor som avses i bestämmelsen kan gälla till exempel sättet att förvara en säkerhetsutredning och sökandens skyldighet att utse en person i sin organisation till kontaktperson i frågor som gäller säkerhetsutredningen. Genom att ställa upp villkor kan man också organisera eventuellt behövlig uppföljning av säkerhetsutredningen till exempel genom att förplikta sökanden att meddela hur utredningen används och att den förstörs när den inte längre används. Enligt 29 § kan närmare bestämmelser om dessa villkor utfärdas genom förordning av inrikesministeriet och försvarsministeriet. Om sökanden bryter mot de villkor som uppställts, kan detta beaktas vid prövningen av eventuella nya ansökningar om säkerhetsutredning.

7 §. *Ansökan om säkerhetsutredning.* I den föreslagna paragrafen bestäms om kraven när det gäller form och innehåll av ansökan om säkerhetsutredning. Ansökan om säkerhetsutredning skall enligt 1 mom. vara skriftlig. Skriftlighet är ett vanligt formkrav när det gäller anhängiggörande av ärenden i förvaltningen. Dessutom säkerställs genom detta krav att ansökan är tillräckligt väl individua-

liserad och specificerad. Vid behov kan inrikesministeriet och försvarsministeriet fastställa standardblanketter för ansökan.

I ansökan skall den person om vilken säkerhetsutredning begärs och den tjänst eller uppgift som personen skall sköta eller redan sköter anges. Om ansökan gäller en person som skall antas till utbildning, skall det ifrågavarande utbildningsprogrammet beskrivas. Gäller ansökan en person som anställs för eller får i uppdrag att sköta en viss uppgift, skall de uppgifter som personen avses sköta specificeras. Personen i fråga skall individualiseras tillräckligt väl i ansökan så att man inte kan missta sig när det gäller dennes identitet. Dessutom skall andra uppgifter som den behöriga myndigheten anser behövliga för utredningen uppges. Sådana uppgifter är framför allt information som är viktig vid prövningen av huruvida förutsättningarna för en säkerhetsutredning föreligger, till exempel var en privat sökandes hemort, centralförvaltning eller huvudsakliga verksamhet befinner sig. Likaså kan det gälla uppgifter genom vilka den behöriga myndigheten kan försäkra sig om att utredningsförfarandet inte missbrukas till exempel enbart i syfte att få veta om det finns registeruppgifter om en viss person. Den myndighet som gör säkerhetsutredningen kan med stöd av bestämmelsen också begära andra än i ansökningsblanketten uttryckligen krävda uppgifter av sökanden. Också en komplettering av tidigare lämnade uppgifter kan begäras.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. ingår en bestämmelse enligt vilken det i ansökan om säkerhetsutredning skall ingå ett egenhändigt undertecknat samtycke av den person som utredningen gäller. Dessutom skall ansökan innehålla en försäkran av den person som utredningen gäller om att denne fått uppgifter om syftet med utredningen och om hur den skall användas samt om sin rätt att få information om utredningens innehåll. Den sistnämnda rätten avser den rätt till information som tryggas genom 13 § 1 mom. och när det gäller omfattande säkerhetsutredning dessutom den anmärkningsrätt som avses i 16 § i den föreslagna lagen.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att sökanden har en omfattande skyldighet att informera den som utredningen gäller om de

viktigaste omständigheterna i fråga om säkerhetsutredningen och om de rättigheter som personen i fråga har. Genom denna skyldighet strävar man efter att säkerställa att den som utredningen gäller i förväg är medveten om vad denne samtycker till och om hur uppgifterna om denne behandlas. Med hjälp av denna information kan den kontrollerade också bevaka sina rättigheter på ett bättre sätt. I praktiken kan man säkerställa att informationsskyldigheten uppfylls genom att utarbeta en blankett för ansökan om säkerhetsutredning till vilken det hör en separat informationsdel som kan lösgröras och ges till den kontrollerade personen. I själva blanketten kan det ingå en punkt där den kontrollerade personen antecknar att han mottagit informationen i fråga.

8 §. *Genomförande av en säkerhetsutredning.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. uppräknas alla de register ur vilka information för en säkerhetsutredning kan inhämtas. Det är inte meningen att alla registren i förteckningen skall användas när en säkerhetsutredning görs. Redan 3 § hindrar ett sådant förfarande. Behovet av att i en enskild säkerhetsutredning använda uppgifter i de register som nämns skall alltid bedömas separat mot bakgrunden av själva utredningens syfte. Den föreslagna bestämmelsen utvidgar inte som sådan skyddspolisens och huvudstabens rätt att få uppgifter ur registren utan denna rätt bestäms fortfarande enligt den specialreglering som gäller ifrågasvarande register. I enlighet med vad som krävs när det gäller modern dataskyddsreglering finns det i en hel del lagar noggranna bestämmelser om vilka uppgifter som får lämnas ut för olika ändamål. Utgångspunkten för förslaget är att de ändringar som behövs när det gäller utlämnande av uppgifter görs i ifrågasvarande speciallagar.

I förteckningens 1 punkt nämns datasystemet för polisärenden, datasystemet för förvaltningsärenden och skyddspolisens funktionella datasystem. I förteckningen ingår inte datasystemet över misstänkta och de uppgifter som det systemet innehåller får alltså enligt förslaget inte användas för säkerhetsutredningar. Den föreslagna bestämmelsen innebär ingen förändring i nuläget, eftersom 23 § 2 mom. lagen om polisens per-

sonregister uttryckligen förbjuder användning av datasystemet över misstänkta. Inte heller den centrala databasen i Schengen-informationssystemet eller det nationella Schengen-informationssystemet får användas för säkerhetsutredningar. Till denna del innebär förslaget några förändringar i den nuvarande lagstiftningen.

I lagen om polisens personregister bestäms om innehållet i nämnda register. Enligt lagens 1 a § finns i datasystemet för polisärenden följande delregister: brottsanmälningsindex, undersöknings- och handräckningssystemet, undersöknings- och handräckningssystemets arkivindex, efterlysningsregistret, identifieringsregistret, egendomsregistret, registret över anhängna, signalementsregistret, registret över tillvägagångssätt, registret över efterspanade motorfordon och registret för förmedling av meddelanden.

Enligt 1 b § lagen om polisens personregister är delsystemen i datasystemet för förvaltningsärenden vapentillståndsregistret, identitetskortsregistret, passregistret, kontrollkortsregistret, registret för identifiering av utläningar, väktarregistret samt ordningsmannaregistret. I skyddspolisens funktionella datasystem införs åter enligt 3 § lagen om polisens personregister uppgifter som behövs för förebyggande och utredning av förehavanden eller brott som äventyrar rätts- och samhällsordningen eller statens säkerhet.

Det föreslås att lagen om polisens personregister ändras så att den lokala polisens säkerhetsutredningsregister fogas till polisens datasystem för förvaltningsärenden.

Alla de nämnda informationssystemens delregister innehåller inte uppgifter som är av betydelse för säkerhetsutredningar. Det har dock inte ansetts behövligt att i förslaget räkna upp vilka delregister som kan användas som informationskällor eftersom 3 § i den föreslagna lagen redan i sig begränsar användningen av olika register.

I 23 § lagen om polisens personregister finns en bestämmelse enligt vilken uppgifter i polisens personregister kan användas i behövlig omfattning när i bestämmelsen avsedda tillförlitlighetsutlåtanden ges. För att uppgifterna skall kunna användas också i säkerhetsutredningar föreslås att 23 § lagen om polisens personregister ändras.

I förteckningens 2 *punkt* nämns straffregistret och näringsförbudsregistret. Angående straffregistret bestäms i straffregisterlagen (770/1993). I straffregistret antecknas på basis av domstolarnas meddelanden uppgifter om avgöranden genom vilka någon dömts till ovillkorligt fängelsestraff, samhällstjänst, villkorligt straff, böter som tilläggsstraff, ungdomsstraff, böter i stället för ungdomsstraff eller till avsättning. I registret antecknas också om någon lämnats obestraftad på grund av avsaknad av förstånd. Enligt 4 a § straffregisterlagen kan uppgifter ur straffregistret lämnas till en finsk myndighet bland annat i ärenden som gäller inträde till utbildning eller val till ett uppdrag som har samband med statens säkerhet, allmän ordning och säkerhet, utrikesförvaltningen, Finlands internationella förhållanden, justitieförvaltningen, centralbanksverksamheten eller penningtillverkningen och som är beroende av personens särskilda tillförlitlighet. Enligt samma bestämmelse kan justitieministeriet av vägande skäl bevilja tillstånd att lämna ut uppgifter ur straffregistret till en myndighet även i andra fall för utredning och bedömning av en persons tillförlitlighet.

Angående näringsförbudsregistret bestäms i 21 § lagen om näringsförbud (1059/1985) och förordningen om näringsförbudsregistret (121/1998). Näringsförbudsregistret förs av rättsregistercentralen. Var och en kan få uppgifter om gällande näringsförbud i registret. Däremot skall uppgifter om näringsförbud som inte längre gäller hållas hemliga. Sådana uppgifter kan dock lämnas till polisen för förundersökning av brott mot näringsförbud och utredning av förutsättningar för meddelande av näringsförbud. Uppgifter får också lämnas till allmän åklagare för åtalsprövning och för drivande av åtal.

För klargörande av rätten till information ingår i propositionen ett förslag till lag om ändring av 4 a § straffregisterlagen och ett förslag till lag om ändring av 21 § lagen om näringsförbud.

I förteckningens 3 *punkt* nämns först och främst justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning. I datasystemet för polisärenden som nämns i punkt 1 finns också uppgifter om brottsanmälningar. Efter att

ett brott har polisanmälts kan ärendet var anhängigt länge och det är motiverat att få reda på i vilket behandlingsstadium ärendet är när en säkerhetsutredning görs. Å andra sidan kan åklagaren fatta ett beslut om åtal eftergift i ett ärende till exempel på den grunden att ett brott inte kan bevisas. Härvid är det med tanke på rättsskyddet för den som utredningen gäller viktigt att en sådan uppgift kan inhämtas för en säkerhetsutredning. Därför föreslås att också i punkten avsedda uppgifter om åtal skall kunna användas för en säkerhetsutredning. Dessutom nämns domslutssystemet i den föreslagna punkten.

Angående den behöriga myndighetens rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem och domslutssystemet skall enligt förslaget också bestämmas i lagen om polisens personregister och lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten.

I förteckningens 4 *punkt* nämns de personregister som förs av huvudstaben. Angående dem bestäms i 10 och 11 § lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. I straffdataregistret antecknas uppgifter om de brott som avses i 1 § 1 mom. 1—3 punkten i nämnda lag. Dessa brott är brott som skall handläggas som militära rättegångs-ärenden, tjänstebrott som begåtts av personer i försvarsmaktens tjänst samt brott som riktar sig mot försvarsmaktens egendom och som har begåtts av någon annan person inom försvarsmakten än en i bestämmelsen avsedd krigsman. De uppgifter som antecknas i säkerhetsdataregistret har åter definierats som uppgifter som behövs för att förhindra olaglig underrättelseverksamhet som riktar sig mot Finland på det militära försvarets område eller olaglig verksamhet som äventyrar det militära försvarets syftemål. Enligt 22 § lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten har huvudstaben rätt att använda uppgifter i dessa register när utlåtanden om tillförlitlighet ges enligt nämnda lag. För att dessa registeruppgifter skall kunna användas för i den föreslagna lagen avsedda säkerhetsutredningar, föreslås att lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten ändras i motsvarande avseende.

Enligt förteckningens 5 *punkt* skall för säkerhetsutredningar också uppgifter som finns

i det gränsbevakningsregister som förs av staben för gränsbevakningsväsendet kunna användas. Angående gränsbevakningsregistret bestäms i 32 § lagen om gränsbevakningsväsendet (320/1999). För registret får inhämtas och i det får lagras uppgifter som behövs för övervakning av utlänningars in- och utresa samt uppgifter om gränskontroll- och avvisningsåtgärder som gränsbevakningsväsendets myndigheter har riktat mot utlänningar samt uppgifter om verkställigheten av beslut om avvisning eller utvisning. Nämda paragraf innehåller dessutom specialbestämmelser om lagrande av uppgifter om utlänningar för vilka viseringstvång gäller. För gränsbevakningsregistret får inhämtas och i det får lagras också uppgifter om en person som i Finland tar emot en utlänning och som på grund av utlänningens brist på penningmedel svarar för kostnaderna för hans vistelse i landet och för hans hemresa samt uppgifter om utlänningar som avses i överenskommelser om viseringsfrihet och vilkas vistelse i landet överskrider den i överenskommelsen nämnda tiden.

I 41 § lagen om gränsbevakningsväsendet bestäms om utlämnande av uppgifter ur gränsbevakningsregistret. Enligt 1 mom. 1 punkten i nämnda paragraf får behövliga uppgifter lämnas ut till polisen bland annat för förebyggande av brott samt för skyddande av statens säkerhet. Denna bestämmelse gör det möjligt för skyddspolisen att få uppgifter för en säkerhetsutredning ur gränsbevakningsregistret när det är behövligt med tanke på syftet med utredningen.

På motsvarande sätt kan uppgifter enligt 41 § 1 mom. 9 punkten lämnas ut till en myndighet inom försvarsmakten bland annat för uppgifter enligt 1 § lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. I nämnda paragrafs 1 mom. 4 punkt sägs att försvarsmakten har hand om sådana uppgifter enligt 10 § 1 mom. polisförvaltningslagen som gäller säkerhet och övervakning på det militära försvarets område, i syfte att förhindra olaglig spaningsverksamhet som riktar sig mot Finland och olaglig verksamhet som äventyrar försvarets syftemål, likväl inte om brottsrannsakn. Paragrafen i fråga innehåller en förteckning över skyddspolisens uppgifter. Bestämmelsen i 41 § 1 mom. 9 punkten

lagen om gränsbevakningsväsendet kan således anses göra det möjligt att lämna ut uppgifter ur gränsbevakningsregistret till huvudstaben då huvudstaben behöver sådana uppgifter för en säkerhetsutredning.

Förteckningens 6 punkt anger undersöknings- och handräckningssystemet som förs av tullstyrelsen. Enligt 23 a § tullagen (1466/1994) införs i detta permanenta personregister uppgifter som är nödvändiga för förebyggande och utredning av brott och för åtalsprövning till följd av dem.

I förteckningens 7 punkt nämns befolkningsdatasystemet. Bestämmelserna om befolkningsdatasystemet finns i befolkningsdatalagen. Enligt lagens 2 § är befolkningsdatasystemet ett enhetligt datasystem som upprätthålls med hjälp av automatisk databehandling och som bildas av regionala register. I befolkningsdatasystemet lagras

- som identifieringsuppgifter för personer personbeteckning, elektronisk kommunikationskod för certifierad elektronisk kommunikation inom statsförvaltningen, namn, adress, hemkommun och bostaden där samt sådana uppgifter om fastigheter, byggnader och lägenheter som identifierar hemkommunen och bostaden där,

- sådana uppgifter om föräldrar, äktenskap, make och barn som anger den familjerättsliga ställningen,

- uppgifter om medborgarskap, rättshandlingsförmåga och dödstid, samt

- de uppgifter som personen lämnat om modersmål och kontaktspråk samt de uppgifter som personen lämnat om yrke, om begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter och om postadressen samt om motsvarande annan adress.

Utöver ovan nämnda uppgifter registreras dessutom uppgifter om socialnämndens avgöranden om omhändertagande av barn, sådana uppgifter om röstberättigade som behövs för val och folkomröstningar samt uppgifter om medlemskap i kyrkosamfund eller registrerat religionsamfund. Också för utlänningars del kan de uppgifter som avses ovan registreras, om det är behövligt och det finns en tillförlitlig utredning om dem.

I 26 § befolkningsdatalagen bestäms om utlämnande av uppgifter. Enligt bestämmelsen kan till statliga myndigheter utlämnas de

uppgifter dessa behöver för skötseln av sina åligganden. Denna bestämmelse kan anses göra det möjligt att lämna ut uppgifter för säkerhetsutredningar till den del som det är behövt i enskilda fall.

I förteckningens 8 punkt nämns sådana delregister som hör till utlänningsregistret och som innehåller uppgifter som får användas för säkerhetsutredningar. Dessa är delregistret för visumärenden och delregistret för inresevillkor vilka förs av utrikesministeriet. I utlänningsregistret får som identifikationsuppgifter om en person införas ärendets nummer eller klientens nummer, namn, fotografi, kön, födelsestid, födelseort och födelse-land, personbeteckning, uppgifter om medborgarskap och nationalitet, uppgifter om yrke, utbildning och språkkunskaper, civilstånd och familjeförhållanden, adress och andra kontaktuppgifter samt uppgifter om resedokument och tidigare beviljade tillstånd som avses i utlänningslagen. Dessutom får i 7 § 2 mom. lagen om utlänningsregistret (1270/1997) specificerade viktiga uppgifter om behandling och beslut som gäller en persons inresa i landet och vistelse här lagras i registret.

I nämnda lags 10 § bestäms om utlämnande av uppgifter. Enligt 1 mom. 1 punkten får ur utlänningsregistret utlämnas information till försvarsmakten om ansökningar som gäller uppehållstillstånd, arbetstillstånd och asyl samt om beslut som gäller dessa ansökningar bland annat för handhavande av säkerhets- och tillsynsuppgifter. Av regeringspropositionen med förslag till lag om utlänningsregistret (RP 206/1997 rd) framgår att man med säkerhets- och tillsynsuppgifterna i detta sammanhang avsett hänvisa till 1 § 4 punkten lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. I propositionen nämns uttryckligen de utlåtanden som huvudstaben ger försvarsmaktens säkerhetschefer och säkerhetsofficerare om de utlänningar som besöker de platser som försvarsmakten disponerar.

10 § 1 mom. 2 punkten lagen om utlänningsregistret gäller polisens rätt till information. Enligt den bestämmelsen kan uppgifter i registret lämnas till förundersökningsmyndigheterna bland annat för förebyggande och avslöjande av brott. När skyddspolisen gör

säkerhetsutredningar verkar den inte i egen- skap av förundersökningsmyndighet och har således inte rätt att få uppgifter i utlännings- registret för det ändamålet.

För klargörande av rätten till information ingår i propositionen ett förslag till lag om ändring av lagen om utlänningsregistret.

Det föreslagna 2 mom. innehåller en be- stämmelse enligt vilken det angående den behöriga myndighetens rätt att få uppgifter ur de register som avses i 1 mom. gäller vad som särskilt föreskrivs i någon annanstans i lag. Genom den föreslagna paragrafen skapas alltså inte någon rätt för den myndighet som gör en säkerhetsutredning att få uppgifter ur registren utan det måste finnas en separat rättsgrund för detta. Den föreslagna ordaly- delsen understryker att rätten till registerupp- gifterna skall grunda sig på reglering på lag- nivå.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. finns bestämmelser om andra uppgifter som vid si- dan av i 1 mom. avsedda registeruppgifter kan användas för säkerhetsutredningar. I den föreslagna bestämmelsen avses uppgifter som den behöriga myndigheten har tillgång till men som inte som sådana finns i något register som nämns i 1 mom. I ett register kan det finnas till exempel en kort anteck- ning om att en person polisanmält. I sådana fall är det redan med tanke på rättsskyddet för den kontrollerade nödvändigt att register- uppgiften kan kontrolleras i myndigheternas handlingar. I bestämmelsen avsedda uppgif- ter finns ofta bland annat i förundersöknings- handlingar. De övriga uppgifter som kan an- vändas begränsas av kravet på att sådana uppgifter kan användas enbart för att kontrol- lera de uppgifter som avses i 1 mom., och så- ledes måste uppgifterna i fråga alltid ha ett nära samband med registeruppgifterna.

Det är inte tillåtet att använda andra än re- gisteruppgifter regelmässigt utan det måste prövas från fall till fall och grunda sig på det uttryckliga behovet att kontrollera register- uppgifter. Användningen av andra än regis- teruppgifter kan enbart tillåtas i enskilda fall, om det måste anses nödvändigt med tanke på syftet med utredningen. Dessutom förutsätts att uppgifternas riktighet inte kan betvivlas. Således är det enligt den föreslagna bestäm- melsen inte tillåtet att använda osäkra eller

obekräftade uppgifter i en säkerhetsutredning.

I det föreslagna momentet finns också en begränsning med avseende på innehållet i de uppgifter som används. Uppgifter enligt vilka en person kan misstänkas komma att begå ett brott får inte användas. I en registerkontroll enligt det föreslagna 1 mom. får inte uppgifter i registret över misstänkta personer användas. Förbudet motiveras ovan med att sådana uppgifter är osäkra. För att regleringen skall vara konsekvent är det av motsvarande orsaker nödvändigt att föreskriva att om myndigheten i övrigt är i besittning av sådana uppgifter om misstankar som inte finns i de register som avses i 1 mom., så får inte heller dessa uppgifter användas i en säkerhetsutredning.

Enligt den föreslagna bestämmelsen i paragrafens 4 mom. får uppgifter som är mer än tio år gamla inte användas. Det är i allmänhet inte nödvändigt att använda gamla uppgifter, eftersom den bild av läget som uppgifterna ger inte nödvändigtvis längre är relevant. Tio år kan anses vara en lämplig tid efter vilken informationen i praktiken i allmänhet saknar betydelse.

Det föreslagna förbudet att använda gamla uppgifter är huvudregeln från vilken avvikelser kan göras om användningen av sådana uppgifter är nödvändigt med tanke på syftet med utredningen. Om det till exempel är fråga om information om ett mycket allvarligt brott, kan det i ett enskilt fall vara motiverat att använda informationen också då den är över tio år gammal.

Enligt den föreslagna bestämmelsen skall information om brott som en person begått som yngre än 15 år inte användas i en säkerhetsutredning. Åldersgränsen kommer sig av att det straffrättsliga ansvaret börjar då en person fyller 15 år. Dessutom kan man anse att gärningar som en person begår innan denne fyller 15 år ofta beror på oeftertänksamhet och av den anledningen inte är av betydelse för en säkerhetsutredning.

9 §. *Säkerhetsutredning på grund av internationell förpliktelse.* I motiven till 4 § nämns att Finland har förbundit sig till en del internationella förpliktelser i vilka det krävs att vissa personers tillförlitlighet utreds. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan

Finland uppfylla dessa krav. Om ett statsfördrag eller någon annan internationell förpliktelse det kräver, kan också andra än de uppgifter som avses i 8 § användas. Detta är dock inte avsett att vara ett regelmässigt förfarande utan uppgifterna i fråga måste vara specificerade i statsfördraget eller den internationella förpliktelsen.

10 §. *Hur resultatet av en säkerhetsutredning skall meddelas.* Den föreslagna paragrafens 1 mom. innehåller å ena sidan en bestämmelse om den form som krävs för ett meddelande om resultatet av en säkerhetsutredning, å andra sidan ett krav på att de uppgifter som tas med i utredningen är behövliga.

Med säkerhetsutredning avses förutom själva utredningsförfarandet också den handling som innehåller utredningens resultat och som lämnas till sökanden. En säkerhetsutredning skall enligt förslaget ges skriftligen. Genom kravet på skriftlig form säkerställs att de uppgifter som lämnas ut formuleras med eftertanke. Samtidigt säkerställs också att utredningen kan granskas senare om det uppstår en tvist om innehållet i den.

I en säkerhetsutredning får ingå enbart sådana uppgifter som den behöriga myndigheten i det enskilda fallet anser vara behövliga med tanke på utredningens syfte. Således är det inte alltid nödvändigt att lämna alla uppgifter som framgår av till exempel straffregistret. Den myndighet som gör en utredning har också prövningsrätt när det gäller den form som uppgifterna lämnas ut i och hur individualiserade uppgifterna skall vara. Skyddspolisen behöver till exempel inte i detalj meddela vilka uppgifter som finns i det funktionella registret om den som utredningen gäller utan det kan vara tillräckligt att meddela att den finns anteckningar om denne i skyddspolisens register. Å andra sidan måste det framgå tillräckligt klart av utredningens innehåll hurdana uppgifter det finns om den som utredningen gäller i de register som används som källor för utredningen så att sökanden på basis av dem skall kunna bedöma en persons tillförlitlighet. Med tanke på rättsskyddet för den som utredningen gäller är det också viktigt att uppgifterna individualiseras tillräckligt noggrant.

I den föreslagna paragrafens 1 mom. finns

också en bestämmelse som förbjuder den behöriga myndigheten att bedöma tillförlitligheten eller lämpligheten för en tjänst eller uppgift hos den som utredningen gäller. En myndighet har inte ens några förutsättningar att göra en sådan bedömning enbart på grundval av registeruppgifterna. Det är således alltid sökanden som skall göra bedömningen. En bedömning kan dock göras om ett statsfördrag eller någon annan internationell förpliktelse kräver det. I en internationell förpliktelse kan det krävas att en person klart skall konstateras vara pålitlig och i så fall räcker det inte med att enbart lägga fram de uppgifter som inhämtats om denne.

I 2 mom. finns en bestämmelse enligt vilken resultatet av en säkerhetsutredning också kan meddelas sökanden muntligt, om det i utredningen inte kommit fram några sådana uppgifter som är av betydelse med tanke på dess syfte. I sådana fall är det inte heller nödvändigt med tanke på rättsskyddet för den som utredningen gäller att använda skriftlig form. Trots att ett sådant meddelande kan ges muntligt, måste myndigheten ändå göra en anteckning om det. På så sätt kan tidpunkten för meddelandet alltid kontrolleras senare. Det gör det också möjligt att utreda vem i sökandens organisation som fått meddelandet.

11 §. *Hur en säkerhetsutredning får användas.* En säkerhetsutredning binder inte sökanden. Med andra ord kan sökanden enligt egen prövning till exempel anställa också sådana personer som säkerhetsutredningen visar att det finns uppgifter om i de kontrollerade registren.

En säkerhetsutredning får inte användas i något annat syfte än det som uppgavs vid ansökan. I ansökan skall enligt 7 § 1 mom. den tjänst eller uppgift individualiseras som den som utredningen gäller skall utses att sköta. Säkerhetsutredningen får inte användas vid en senare anställning eller utnämning. På så sätt säkerställs att de uppgifter som en utredning eventuellt innehåller alltid är aktuella.

Avsikten med bestämmelsen är inte att helt förbjuda att en och samma utredning används i olika sammanhang. I undantagsfall kan samma utredning användas vid tillsättande av flera tjänster. En sådan situation kan uppstå till exempel då skötseln av en viss tjänst eller

uppgift är förknippad med andra arrangemang som gäller personalen i en organisation. Då är det motiverat att samma utredning kan användas som underlag vid en prövning av vilken uppgift som personen i fråga är bäst lämpad att sköta i organisationen.

12 §. *Förvaring av säkerhetsutredningar och sekretessplikt.* Den föreslagna paragrafens 1 mom. innehåller en bestämmelse om hur en säkerhetsutredning skall förvaras. Enligt bestämmelsen måste sökanden förvara säkerhetsutredningen så att uppgifterna i den kan behandlas enbart av sådana personer som oundgängligen behöver dem i skötseln av sitt arbete. Eftersom en säkerhetsutredning kan innehålla mycket känsliga uppgifter är det motiverat att så få personer som möjligt får del av den. I praktiken är det närmast fråga om sådana personer som ansvarar för rekrytering och andra personalfrågor.

Eftersom en säkerhetsutredning är bunden till ett visst syfte, är det inte motiverat att spara den längre än vad som syftet absolut kräver. Därför föreslås att 1 mom. skall innehålla en bestämmelse om förstörande av utredningen. Enligt bestämmelsen skall sökanden förstöra utredningen omedelbart då den inte längre behövs. Den absoluta maximtiden för förvaring av utredningen är enligt förslaget två år. Tidsgränsen på två år har ansetts räcka till för att till exempel säkerställa att utredningen skall kunna förvaras under den tid som det tar att anhängiggöra eventuella rättegångar eller andra rättsskyddsåtgärderna i fråga om ett tjänste- eller uppdragsförhållande.

Det föreslagna 2 mom. innehåller en sekretessbestämmelse. I fråga om myndighetshandlingars offentlighet och sekretessplikten för dem som är anställda hos myndigheter tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Bestämmelsen är nödvändig därför att en säkerhetsutredning kan sökas även av sådana privata sammanslutningar och stiftelser på vilka nämnda lag inte tillämpas. Enligt förslaget skall 22 – 24 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas på sekretessen i fråga om en säkerhetsutredning samt de handlingar som har samband med att utredningen lämnas och på den tystnadsplikt som gäller de uppgifter som erhållits när en

säkerhetsutredning skaffas även i de fall när någon annan sökande än de som avses i 4 § i nämnda lag erhållit handlingarna och uppgifterna.

Genom bestämmelsen avser man säkerställa att uppgifter om den kontrollerade inte sprids i onödan utan stannar hos dem som behandlar dem i sitt arbete. Till exempel vid beredningen av ett leveransavtal kan uppdragsgivaren ansöka om säkerhetsutredning när det gäller de personer som avtalspartnern kommer att använda för att uppfylla avtalet. En utredning behandlas i sökandens organisation av de personer som enligt 1 mom. har rätt att göra det. De kan dock inte röja uppgifter som finns i utredningen för exempelvis de personer som ansvarar för personalfrågor i avtalspartnerns organisation

Brott mot tystnadsplikten kan straffas som ett i 38 kap. 1 § strafflagen avsett sekretessbrott eller som sekretessförseelse enligt 2 § i nämnda kapitel. Om gärningsmannen är tjänsteman, kan bestämmelsen i 40 kap. 5 § strafflagen om brott mot tjänstehemlighet eller brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet bli tillämplig.

13 §. *Rätt till information.* I den föreslagna paragrafen finns bestämmelser om rätt till information om utredningen och de uppgifter den innehåller för den som utredningen gäller. Genom dessa bestämmelser görs säkerhetsutredningen så öppen som möjligt i syfte att undvika onödig misstro till förfarandet.

Enligt den första meningen i den föreslagna paragrafens 1 mom. har var och en rätt att få upplysningar av den behöriga myndigheten om en säkerhetsutredning om honom eller henne har gjorts med tanke på en viss tjänst eller uppgift. Även om en säkerhetsutredning kräver samtycke av den som utredningen gäller, är det inte säkert att säkerhetsutredningen görs. Därför har personen i fråga intresse av att få veta om utredningen verkligen gjorts. Rätten att få upplysningar gäller bara säkerhetsutredningen för en namngiven tjänst eller uppgift och betyder inte att myndigheten måste utreda hur många säkerhetsutredningar som gjorts om en viss person och ändamålen med dessa utredningar.

Enligt den andra meningen i 1 mom. har den som utredningen gäller också rätt att på begäran av den behöriga myndigheten få de

uppgifter som säkerhetsutredningen innehåller om honom eller henne. På detta sätt kan personen i fråga försäkra sig om att uppgifterna är riktiga och att de formulerats korrekt. Huvudregeln enligt lagen är att den kontrollerade har rätt till information. I vissa fall kan statens säkerhet och andra därmed jämförbara mycket viktiga intressen hindra myndigheten att lämna ut uppgifter. I dessa fall har uppgifterna i praktiken inhämtats i källor som den kontrollerade enligt registerlagstiftningen inte har rätt till insyn i. En sådan källa är till exempel enligt 15 § 1 mom. lagen om polisens personregister skyddspolisens funktionella datasystem. För att man med hjälp av den rätt till information som denna lag föreskriver inte skall kunna kringgå begränsningar i rätten till insyn enligt andra bestämmelser föreslås att rätten till information begränsas så att den inte gäller uppgifter som har sitt ursprung i de register som står utanför den registrerades rätt till insyn. Dataombudsmannen har dock enligt registerlagstiftningen också rätt till insyn i sådana register.

Enligt huvudregeln skall den kontrollerade vända sig till den behöriga myndigheten för att få upplysningar. Myndigheten har de bästa förutsättningarna för att bedöma till exempel var gränserna för rätten att få information går i enskilda fall. Myndighetsförfarandet, som sker under tjänsteansvar, kan också annars anses ge de bästa garantierna i fråga om förfarandet för den som utredningen gäller.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. finns en bestämmelse om de fall då den som ansökt om säkerhetsutredning kan ge den som utredningen gäller upplysningar om utredningen. Det är fråga om sådana fall där det inte i säkerhetsutredningen kommit fram några uppgifter som är av betydelse med tanke på utredningens syfte och där resultatet av utredningen således meddelats sökanden muntligt. Eftersom säkerhetsutredningen i ett sådant fall inte innehåller något som särskilt måste prövas innan det meddelas, kan det för att förenkla förfarandet tillåtas att också sökanden ger den som utredningen gäller upplysningar på begäran. I dessa fall kan emellertid den som utredningen gäller också vända sig till den behöriga myndigheten för att få upplysningar.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. finns

en hänvisning enligt vilken det föreskrivs särskilt om vars och ens rätt att få kontrollera uppgifterna om sig själv i olika register. De allmänna bestämmelserna om registrerades rätt till insyn i register finns i 26—28 § personuppgiftslagen. Dessutom finns det bestämmelser om rätten till insyn i speciallagarna om olika register. Av dessa kan bestämmelserna i 4 kap. lagen om polisens personregister nämnas som exempel.

3 kap. **Säkerhetsklassificering och omfattande säkerhetsutredning**

I det föreslagna kapitlet bestäms om möjligheten att vid statliga myndigheter ta i bruk en säkerhetsklassificering av arbetsuppgifter. Enligt förslaget indelas arbetsuppgifterna i två säkerhetsklasser och klassificeringen kan tas i bruk genom en förordning av statsrådet. Till den första säkerhetsklassen ansluter sig den mest omfattande formen av säkerhetsutredning, den omfattande säkerhetsutredningen. Dess särdrag är utredningen av ekonomiska bindningar och möjligheten att utsträcka säkerhetsutredningen att gälla också närstående till den som utredningen gäller. Den omfattande säkerhetsutredningen innehåller också en särskild anmälan om personuppgifter som den som utredningen gäller lämnar om sig själv.

14 §. *Säkerhetsklassificering.* Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. kan en säkerhetsklassificering av arbetsuppgifter tas i bruk. Bestämmelsens tillämpningsområde är begränsat. För det första kan säkerhetsklassificering tas i bruk enbart vid statliga myndigheter eller särskilt angivna delar av dessa myndigheter. Användningen av säkerhetsklassificering förutsätter att arbetsuppgifterna bedöms noggrant uttryckligen med tanke på behovet av sekretess för de ärenden som ansluter sig till handhavandet av dem. Om en privat organisation själv bedömer arbetsuppgifterna hos sig, kan den myndighet som är behörig att göra en säkerhetsutredning i praktiken inte pröva de grunder på vilka bedömningen gjorts. Eftersom det föreslås att det beträffande arbetsuppgifter för första säkerhetsklass skall vara möjligt att göra en omfattande säkerhetsutredning, kan resultatet vara att sådana utredningar används omotiverat

ofta.

Det finns också ett materiellt krav när det gäller användningen av säkerhetsklassificering. Klassificeringen skall vara absolut nödvändig med tanke på syftet med den föreslagna lagen. Detta förutsätter att säkerhetsklassificering kan användas endast om andra medel för att försäkra sig om tillförlitlighet med hänsyn till arbetsuppgifterna och de ärenden som sköts inom ramen för dem, framför att den ordinarie formen av säkerhetsutredning, inte är tillräckliga. I sista hand hör denna fråga till statsrådet eftersom ibruktandet av säkerhetsklassificering förutsätter en förordning av statsrådet. I denna förordning namnges de myndigheter och delar av myndigheter där det finns arbetsuppgifter som hör till första säkerhetsklass. Det är inte nödvändigt att utan vidare ta i bruk säkerhetsklassificering i hela organisationer. I myndigheternas verksamhet kan det vid vissa avdelningar eller enheter finnas klart identifierbara arbetsuppgifter för vilka det på grund av de ärenden som behandlas i dem krävs synnerlig konfidentialitet och pålitlighet. Härvid skall säkerhetsklassificeringen gälla enbart dessa arbetsuppgifter.

Även om en arbetsuppgift har placerats i första säkerhetsklass följer av detta inte utan vidare att det måste göras en omfattande säkerhetsutredning. Med beaktande av 3 § i den föreslagna lagen måste den behöriga myndigheten alltid särskilt pröva om förutsättningarna i ett enskilt fall för en omfattande säkerhetsutredning föreligger eller om den ordinarie formen av säkerhetsutredning räcker till för att trygga i 2 § 1—3 punkten avsedda statliga intressen. Om en myndighet stannar för en omfattande säkerhetsutredning, måste den dessutom särskilt pröva i vilken omfattning utredningen i det enskilda fallet skall genomföras.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. fastställs grunderna för klassificeringen. Enligt förslaget finns det två säkerhetsklasser. Ett större antal säkerhetsklasser anses inte behövas i Finland, och det skulle förutsättas att grunderna för klassificeringen byggs upp på basis av mycket detaljerade kriterier som är svåra att åskådliggöra. I ett system med två säkerhetsklasser kan grunderna för klassificeringen vara å ena sidan arten av de ärenden

som behandlas, det vill säga sekretessen, å andra sidan den mängd sådana ärenden som hör till en viss arbetsuppgift.

Till första säkerhetsklass hör enligt förslaget arbetsuppgifter vilkas skötsel förutsätter ständig tillgång till mer än en obetydlig mängd uppgifter som omfattas av sekretess. Enligt detta hör till första säkerhetsklass inte sådana arbetsuppgifter vilkas skötsel bara tillfälligt förutsätter behandling av sekretessbelagda uppgifter. Å andra sidan hör till första säkerhetsklass inte heller sådana arbetsuppgifter vilkas skötsel förutsätter ständig tillgång till sekretessbelagda uppgifter, då mängden sådana uppgifter kan anses vara ringa. Med tanke på klassificeringen har också de grunder på vilka uppgifterna belagts med sekretess betydelse. Det förutsätts uttryckligen att uppgifterna är sådana att ett röjande av dem medför allvarlig skada för de intressen som avses i 2 § 1—3 punkten i den föreslagna lagen. Dessa genom sekretess och i sista hand genom säkerhetsklassificering skyddade intressen är Finlands inre och yttre säkerhet, försvar, beredskap för undantagsförhållanden, Finlands relationer till andra stater och internationella organisationer samt den offentliga ekonomin.

De övriga uppgifter som är betydelsefulla med hänsyn till syftet med denna lag hör enligt förslaget till andra säkerhetsklassen. Över de personer som sköter dessa uppgifter kan vid behov en normal säkerhetsutredning göras.

I den föreslagna paragrafens 3 mom. be- myndigas ministeriet i fråga att utfärda förordning. Om statsrådet genom förordning har beslutat att vissa myndigheter tar i bruk säkerhetsklassificering, skall de arbetsuppgifter som hör till första eller andra säkerhetsklass åter fastställas genom förordning av det ministerium till vars förvaltningsområde den i statsrådets förordning nämnda myndigheten hör. Fastställandet av dessa arbetsuppgifter förutsätter så detaljerad kännedom om innehållet i arbetsuppgifterna att den individualisering som avses i bestämmelsen bäst kan göras genom förordning av ministeriet i fråga.

15 §. *Genomförande av en omfattande säkerhetsutredning.* I den föreslagna paragrafen ingår bestämmelser om när en person kan bli

föremål för en omfattande säkerhetsutredning och vad en sådan utredning kan innehålla.

En omfattande säkerhetsutredning kan enligt 1 mom. göras om en person sköter en arbetsuppgift som hör till första säkerhetsklass eller söker en sådan tjänst. Begreppen avser detsamma som i lagförslagets 1 §. Dessutom kan en omfattande säkerhetsutredning göras om skyldigheten att göra utredningen grundar sig på ett statsfördrag eller någon annan internationell förpliktelse som binder Finland. I en sådan internationell förpliktelse kan det krävas en utredning av omständigheter som enligt det föreslagna systemet ingår endast i en omfattande säkerhetsutredning. För att Finland i sådana fall skall kunna uppfylla de internationella förpliktelserna förutsätts härvid inte att personen redan sköter en arbetsuppgift som hör till första säkerhetsklass eller att dennes uppgift utomlands eller i en internationell organisation skulle jämföras med en arbetsuppgift i första säkerhetsklass här i Finland. I enskilda fall är det möjligt att det för att uppfylla en internationell förpliktelse kan göras en omfattande säkerhetsutredning också när det gäller en person i privat anställning. En sådan situation kan tänkas uppstå till exempel, om finska staten på basis av ett uppdragsavtal använder en privat anställd person i konsultuppgifter för att uppfylla ett bi- eller multilateralt samarbetsavtal.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse om utredning av ekonomiska bindningar. Utgångspunkten är att en omfattande säkerhetsutredning bygger på den ordinarie formen av säkerhetsutredning. I den kan dock dessutom uppgifter om den kontrollerades näringsverksamhet, förmögenhet och skulder samt andra ekonomiska bindningar utredas. På detta sätt utreds också om personen deltar i förvaltningen av olika bolag och om denne har skulder i utmätning. Andra ekonomiska bindningar avser till exempel till beloppet avsevärda orealiserade borgens- och pantansvar, även om sådana uppgifter kan vara svåra att utreda i praktiken. Det är inte alltid nödvändigt att utreda alla i förteckningen avsedda omständigheter, en tillräcklig helhetsbild av en persons ekonomiska ställning kan vara möjlig att få redan på basis av vissa av de nämnda uppgif-

terna.

I den föreslagna paragrafens 3 *mom.* finns det bestämmelser om anmälan om personuppgifter. I denna anmälan redogör den kontrollerade personen själv för de viktigaste uppgifterna om sin person, uppgifter om sina familje- och släktband, utbildning samt boplatser och tjänste- och anställningsförhållanden under högst de senaste tio åren. Dessutom anmäler personen vid behov sina i 2 *mom.* avsedda viktigaste ekonomiska bindningar.

Avsikten är att den som är föremål för en utredning anmäler de viktigaste uppgifterna om de omständigheter som avses i nämnda lagrum. Med detta avses att det inte är meningen att lämna detaljerade uppgifter som inte är av betydelse när det gäller syftet med en omfattande säkerhetsutredning. Till exempel i fråga om familje- och släktband räcker det med uppgifter om make eller sambo, barn och föräldrar. I enskilda fall kan också uppgifter om tidigare makar vara av betydelse. När det gäller förmögenhet är till exempel sedvanligt delägarskap i oskiftade dödsbon inte i allmänhet av betydelse. Undantag i fråga om detta kan dock göras i situationer där boets tillgångar avviker från det sedvanliga antingen på grund av tillgångarnas art eller deras omfattning. När det gäller andra ekonomiska bindningar avser de grundläggande uppgifterna bland annat storleken av eventuella ansvar och grunderna för dem. Meningen är att anmälan om dessa uppgifter vid behov underlättas genom att utarbeta en blankett för ändamålet.

Det föreslagna förfarandet är nytt i jämförelse med det nuvarande förfarandet när utlåntanden om tillförlitlighet utarbetas. Genom anmälan om personuppgifter kan öppenheten i förfarandet vid omfattande säkerhetsutredningar ökas. Detta är viktigt framför allt för att den kontrollerades bakgrund och ekonomiska ställning utreds mera ingående än vid en vanlig säkerhetsutredning. Då är det ändamålsenligt att personen själv deltar i förfarandet genom att anmäla de viktigaste uppgifterna om sig själv. Den anmärkningsrätt som avses i lagförslagets 16 § bidrar också till att öka öppenheten i förfarandet.

16 §. *Anmärkningsrätt.* I den föreslagna paragrafens 1 *mom.* bestäms om rätten för den

som utredningen gäller att granska de uppgifter som kommit fram i en omfattande säkerhetsutredning innan utredningen lämnas till sökanden. Härvid har den som utredningen gäller också möjlighet att anmärka på uppgifternas riktighet. Detta bidrar, i enlighet med vad som anförs i motiven till 15 §, till att öka öppenheten i förfarandet och den allmänna tilltron till att förfarandet är ändamålsenligt.

På samma sätt som i 13 § där det föreskrivs om den kontrollerades rätt till information begränsas anmärkningsrätten så att den inte gäller uppgifter som har sitt ursprung i register som en registrerad inte har till insyn i. Denna begränsning är nödvändig för att det inte genom den rätt till information som lagen ger skall kunna vara möjligt att kringgå begränsningar i rätten till insyn som ingår någon annanstans i lag.

För att trygga å ena sidan rätten för den som utredningen gäller att anmärka, å andra sidan sekretessen för ovan nämnda registeruppgifter, har den som utredningen gäller inte rätt att få direkt tillgång till den omfattande säkerhetsutredningen. Däremot är det motiverat att den behöriga myndigheten för denne utarbetar till exempel en skriftlig beskrivning av utredningens innehåll.

I den föreslagna paragrafens 2 *mom.* bestäms om rättsverkningarna av att anmärkningsrätten utövas. Om den som utredningen gäller när han granskar de uppgifter som ingår i en omfattande säkerhetsutredning upptäcker något att anmärka på när det gäller utredningens innehåll, skall han meddela detta till den behöriga myndigheten. Myndigheten är skyldig att anteckna anmärkningen i själva säkerhetsutredningen. Av anteckningen skall den tidpunkt då anmärkningen framställdes och den omständighet som anmärkningen gäller framgå.

Syftet med bestämmelsen är att sökanden skall få kännedom om eventuella brister eller felaktigheter i utredningen. Anteckningen måste göras också i det fallet att den som utredningen gäller ifrågasätter behövligheten av en viss uppgift i den omfattande säkerhetsutredningen, till exempel då en viss händelse inträffat för mycket länge sedan. Anteckningen om anmärkningen underlättar sökandens bedömning av utredningens värde.

För att bestämmelsens syfte skall uppfyllas

måste den anmärkning som den som utredningen gäller framfört vara tillräckligt detaljerad. Det måste framgå om en uppgift är felaktig eller bristfällig och på vilket sätt den är det. På motsvarande sätt måste myndigheten anteckna anmärkningen i tillräcklig detalj i utredningen.

Den myndighet som gjort den omfattande säkerhetsutredningen kan vägra anteckna anmärkningen i utredningen i två olika fall. Först och främst kan den vägra göra det om den uppgift som är föremål för anmärkningen kan kontrolleras genast. Myndigheten skall också i första hand sträva efter att kontrollera riktigheten av en uppgift. Om man härvid upptäcker att anteckningen i den omfattande säkerhetsutredningen inte motsvarar uppgifterna i ett register, måste anteckningen genast korrigeras. Om en uppgift i den omfattande säkerhetsutredning åter svarar mot registeranteckningen, ger detta i sig inte myndigheten någon rätt att låta bli att anteckna anmärkningen. Det andra fallet då en myndighet kan låta bli att anteckna en anmärkning som den som utredningen gäller har framfört är att den kan anses vara uppenbart ogrundad. Tröskeln för att låta bli att göra en anteckning är avsedd att vara rätt hög. Det kan framgå på många olika sätt att en anmärkning är uppenbart ogrundad. Till exempel vid en jämförelse av en uppgift i en omfattande säkerhetsutredning med en registeruppgift kan man i vissa fall konstatera att registeruppgiften inte kan vara felaktig. Det kan också tyda på att den kontrollerades anmärkning är uppenbart ogrundad om den som utredningen gäller inte kan precisera innehållet i sin anmärkning eller ens individualisera föremålet för anmärkningen. I sista hand måste myndigheten dock alltid fatta sitt beslut på basis av en helhetsbedömning.

Om den behöriga myndigheten vägrar göra en anteckning om anmärkningen, måste den ge den som utredningen gäller ett skriftligt beslut om saken. Ett sådant särskilt beslut behövs för att den som utredningen gäller skall kunna använda i 24 § 2 mom. avsedda rättsskyddsmedel. Av ett skriftligt beslut framgår hur myndigheten har kommit fram till att en anmärkning är uppenbart ogrundad. Likaså är tidpunkten för delfåendet entydigt avgörande för när besvärstiden börjar löpa.

Enligt den föreslagna paragrafens 3 mom. föreskrivs det särskilt om rättelse av registeruppgifter. Även om en uppgift i ett register konstateras vara felaktig i samband med en omfattande säkerhetsutredning, är den myndighet som gjort säkerhetsutredningen sällan behörig att korrigera uppgiften utan det hör till den registeransvariges behörighet. I sådana fall skall den myndighet som gjort säkerhetsutredningen upplysa den som utredningen gäller om vilken myndighet denne skall vända sig till.

17 §. *Omfattande säkerhetsutredning som utsträcks att gälla närstående.* I den föreslagna paragrafens 1 mom. anges under vilka förutsättningar en omfattande säkerhetsutredning kan utsträckas att gälla också släktingar till den som utredningen gäller eller andra närstående personer. Om det med tanke på syftet med en omfattande säkerhetsutredning är nödvändigt, kan en närstående till den som utredningen gäller bli föremål för en vanlig säkerhetsutredning.

Frågan om huruvida en säkerhetsutredning skall utsträckas att gälla närstående måste alltid avgöras från fall till fall. Den behöriga myndigheten måste härvid pröva om det med tanke på uppnåendet av den omfattande säkerhetsutredningens syfte är nödvändigt att det görs säkerhetsutredningar beträffande närstående som avses i bestämmelsen. Kravet på nödvändighet understryker att det förfarande som avses i bestämmelsen skall vara ett undantag. Således krävs särskilda grunder för att göra en säkerhetsutredning beträffande någon uteslutande på grund av att denne är släkt med eller annars har ett nära förhållande till en person som är föremål för en omfattande säkerhetsutredning. I sista hand måste frågan om förutsättningarna för att tillämpa bestämmelsen föreligger prövas som en helhet. Då kan man till exempel fästa uppmärksamhet vid hur viktiga uppgifter den kontrollerade kommer att ha tillgång till, hur få personer det är som får del av uppgifterna och hur stor skada ett röjande av uppgifterna skulle medföra för statens säkerhet. Däremot kan inte en säkerhetsutredning utvidgas att gälla en make enbart på den grunden att denne till exempel inte är infödd finländare.

I bestämmelsen anges alla de närstående som kan bli föremål för en säkerhetsutred-

ning på grund av banden till den kontrollerade. Först nämns föräldrarna till den som utredningen gäller. En säkerhetsutredning kan komma på fråga beträffande dem närmast om den som utredningen gäller har ett ovanligt nära förhållande till dem. Detta kan vara läget då han eller hon bor i gemensamt hushåll med sina föräldrar eller om den som utredningen gäller och dennes föräldrar har betydande gemensamma ekonomiska intressen att bevaka. I bestämmelsen nämns också den kontrollerades barn. Också i detta fall kan det närmast vara aktuellt med en säkerhetsutredning beträffande dem om barnen redan är vuxna men bor i gemensamt hushåll med den som utredningen gäller eller denne och dennes barn har betydande och fasta ekonomiska band. En säkerhetsutredning kan med hänvisning till nära band också utsträckas att gälla maken till den som utredningen gäller eller en person som den kontrollerade bor med i gemensamt hushåll under äktenskapsliknande förhållanden, det vill säga en sambo. En sådan säkerhetsutredning är avsedd att vara ett undantag och bestämmelsen gäller inte en före detta make.

Då man överväger att göra en säkerhetsutredning beträffande närstående är de ekonomiska banden mellan den som utredningen gäller och en i bestämmelsen avsedd närstående av särskild betydelse. Detta beror framför allt på att ett av de viktigaste syftena med en omfattande säkerhetsutredning är att utreda den kontrollerades ekonomiska ställning och dennes ekonomiska bindningar.

En säkerhetsutredning beträffande en närstående förutsätter den närståendes skriftliga samtycke till utredningen. Det måste anses befogat att man inte på det på det sätt som en säkerhetsutredning förutsätter börjar undersöka registeruppgifter om någon utan att denne ger sitt samtycke till det. Behovet av ett samtycke understryks särskilt i de situationer som avses i bestämmelsen eftersom utredningen i sådana fall inte direkt tjänar den närståendes intresse utan görs på grund av dennes förhållande till den kontrollerade. Samtycket skall vara skriftligt. Genom detta formkrav vill man säkerställa att personen i fråga verkligen själv gett sitt samtycke till utredningen.

Eftersom den närståendes samtycke enligt

den föreslagna bestämmelsen krävs för att göra en säkerhetsutredning på grund av det nära förhållandet till den kontrollerade, kan det ur den kontrollerades synvinkel uppstå en problematisk situation om den närstående inte ger ett i paragrafen avsett samtycke till säkerhetsutredningen. Därför är det skäl att principiellt förhålla sig mycket återhållsamt till att göra säkerhetsutredningar om närstående. Om man stannar för att göra en sådan och den närstående som avses inte ger sitt samtycke, får inte denna omständighet som sådan medföra skada för den som utredningen gäller. Härvid skall den omfattande säkerhetsutredningen inte inbegripa säkerhetsutredning beträffande närstående. En säkerhetsutredning som gäller närstående skall således inte ses som en nödvändig del av en omfattande säkerhetsutredning utan snarare som en särskild möjlighet att i en omfattande säkerhetsutredning i undantagsfall komplettera det material som samlas in.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 *mom.* skall sökanden i ansökan om en omfattande säkerhetsutredning visa att det finns grundad anledning att också göra en säkerhetsutredning om en närstående till den som utredningen gäller. Likaledes skall i ansökan namnges den person eller de personer som i egenskap av närstående till den kontrollerade skall undersökas. Uppgifterna om dessa personer skall vara så detaljerade att den behöriga myndigheten på basis av dem kan pröva om det är skäl att utnyttja den möjlighet som den föreslagna bestämmelsen ger.

Den föreslagna paragrafens 3 *mom.* innehåller en hänvisningsbestämmelse enligt vilken den i 13 § avsedda rätten till information också tillämpas på närstående till den som utredningen gäller. Om en närstående har gett sitt samtycke till en säkerhetsutredning har denne enligt bestämmelsen först och främst rätt att få veta om utredningen gjorts. Om den har gjorts, har personen i fråga rätt att få veta vilka uppgifter den innehåller om honom eller henne. Rätten till information är dock underkastad de begränsningar som avses i 13 §.

Även om den säkerhetsutredning som med stöd av den föreslagna bestämmelsen görs beträffande en närstående är en ordinarie säkerhetsutredning är den dock avsedd att

utgöra en del av den omfattande säkerhetsutredningen. Därför är det motiverat att med tanke på anmärkningsrätten göra ett undantag när det gäller det förfarande som tillämpas i en vanlig säkerhetsutredning. Enligt den föreslagna bestämmelsen har den närstående samma anmärkningsrätt i fråga om de uppgifter som gäller denne som den som utredningen gäller enligt 16 § i den föreslagna lagen för sin del har i fråga om uppgifterna i den omfattande säkerhetsutredningen. På detta sätt säkerställs att uppgifterna i en omfattande säkerhetsutredning blir kontrollerade i sin helhet och att var och en som berörs av den sköter kontrollen för sin egen del.

18 §. *Bestämmelser som gäller omfattande säkerhetsutredning.* Den föreslagna bestämmelsen anger vilka bestämmelser om vanlig säkerhetsutredning i den föreslagna lagen som inte skall tillämpas på omfattande säkerhetsutredning.

På omfattande säkerhetsutredning skall inte tillämpas i 4 § avsedda bestämmelser om sökanden. Detta beror på den föreslagna lagens 14 § enligt vilken säkerhetsklassificering kan tas i bruk enbart vid statliga myndigheter eller delar av sådana. Härvid är det klart att sökanden enbart kan vara en statlig myndighet vid vilken säkerhetsklassificering har tagits i bruk.

Inte heller 6 § 2 mom. i den föreslagna lagen kan tillämpas på omfattande säkerhetsutredning. Detta följer redan av innehållet i ifrågavarande bestämmelse som gäller säkerhetsutredning på ansökan av en privat sammanslutning. Privata sammanslutningar kan ansöka om en omfattande säkerhetsutredning enbart då statsfördrag och andra för Finland bindande internationella förpliktelser kräver det. Härvid kan den behöriga myndigheten inte ställa upp godkännandet av vissa villkor som en förutsättning för att den skall göra en omfattande säkerhetsutredning.

4 kap. **Begränsad säkerhetsutredning**

Den föreslagna lagens 4 kap. innehåller bestämmelser om den tredje formen av säkerhetsutredningar, det vill säga begränsade säkerhetsutredningar. Den begränsade säkerhetsutredningen avviker från den ordinära

säkerhetsutredningen och den omfattande säkerhetsutredningen framför allt när det gäller syftet. Syftet med en begränsad säkerhetsutredning är att skydda en plats eller ett utrymme inom en anläggning, byggnad, plats eller något annat objekt på grund av den verksamhet som bedrivs där och egentligen inte för att hålla de uppgifter som ansluter sig till verksamheten hemliga. På grund av detta särdrag behövs det inte för att uppnå syftet med en begränsad säkerhetsutredning en lika omfattande registerkontroll som i en vanlig säkerhetsutredning.

Bestämmelserna om begränsad säkerhetsutredning är i lagteknisk mening likadana som bestämmelserna om omfattande säkerhetsutredning. I det föreslagna kapitel ingår enbart sådana bestämmelser som behövs på grund av den begränsade säkerhetsutredningens särskilda karaktär och till övriga delar tillämpas bestämmelserna om ordinär säkerhetsutredning. De sistnämnda bestämmelserna blir dock inte tillämpliga i sin helhet.

19 §. *Syftet med begränsad säkerhetsutredning.* I den föreslagna paragrafen definieras syftet med begränsad säkerhetsutredning och begreppet plats eller utrymme, som är viktigt för att bestämmelserna skall kunna tillämpas.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen är syftet med en begränsad säkerhetsutredning att utreda om en person kan beviljas tillträde till sådana platser eller utrymmen som avses i paragrafen för att sköta sina arbetsuppgifter. Bestämmelsen gäller till exempel situationer där det behövs utomstående arbetskraft för att utföra reparations- eller installationsarbeten. I ett sådant fall är det inte ändamålsenligt och ibland inte ens möjligt att någon som är fast anställd kontinuerligt övervakar arbetets utförande. Den ifrågavarande platsens eller utrymmets särskilda art och betydelse kan härvid förutsätta att de utomstående personer som skall sköta en arbetsuppgift där blir föremål för en begränsad säkerhetsutredning.

En begränsad säkerhetsutredning kan enbart göras i fråga om personer som behöver tillträde till en plats eller ett utrymme för att sköta sina arbetsuppgifter. Den föreslagna bestämmelsen gäller således inte engångsbesök eller annat tillfälligt tillstånd att röra sig

på en viss plats eller i ett visst utrymme för till exempel besökare som anländer för att bekanta sig med en i bestämmelsen avsedd plats. I sådana fall ansvarar värdarna i fråga för hur platsen eller utrymmet presenteras och hur gästerna övervakas under besöket.

I den föreslagna paragrafens 2 *mom.* finns en förteckning över de platser eller utrymmen som är av sådan betydelse att en begränsad säkerhetsutredning kan göras beträffande personer som behöver tillträde till dem. I bestämmelsen har platserna angivits så tydligt som möjligt med beaktande av mångfalden av de platser som med tanke på regleringens syfte skall höra till bestämmelsens tillämpningsområde. Å ena sidan säkerställer detta att myndighetsförfarandet när det gäller begränsade säkerhetsutredningar blir så enhetligt som möjligt i olika delar av landet, å andra sidan bidrar en exakt förteckning över platser eller utrymmen till att förhindra att antalet begränsade säkerhetsutredningar blir oskäligt stort.

De platser och utrymmen som nämns i förteckningen är i princip sådana att sabotage eller någon annan därmed jämförbar uppsåtlig handling i syfte att förorsaka allvarlig driftstörning kan medföra allmän fara för liv och hälsa eller allvarlig skada för landets försvar eller statens yttre eller inre säkerhet. I den sista punkten i förteckningen nämns också sådana platser och utrymmen där motsvarande verksamhet kan förorsaka synnerligen stor ekonomisk skada för den offentliga ekonomin. Det faktum att ett utrymme nämns i förteckningen innebär inte att alla som behöver tillträde till den på grund av sina arbetsuppgifter måste genomgå en begränsad säkerhetsutredning utan den behöriga myndigheten skall alltid separat pröva om utredningen är behövlig med beaktande av lagens i 2 § nämnda syfte och den begränsande bestämmelsen i 3 §.

Eftersom också en begränsad säkerhetsutredning görs enbart på ansökan är det sökandens sak att avgöra när en utredning behövs. I den föreslagna paragrafen anges enbart de platser och utrymmen för vilkas del en begränsad säkerhetsutredning är möjlig. Rätten att besluta om säkerhetsutredning hör alltid till den behöriga myndigheten.

I förteckningens 1 *punkt* nämns kärnan-

läggningar. Med kärnanläggning avses det samma som i kärnenergilagen (990/1987). Enligt 3 § 5 punkten kärnenergilagen avse med kärnanläggning anläggningar för utvinning av kärnenergi, forskningsreaktorer medräknade, anläggningar för slutlig förvaring av kärnavfall i stor skala samt anläggningar som brukas för tillverkning, produktion, användning, behandling eller lagring av kärnämne eller kärnavfall i stor skala. Med kärnanläggning avses dock inte gruvor eller anrikningsverk, avsedda för produktion av uran eller torium, inte heller de utrymmen eller platser jämte områden i eller på vilka kärnavfall som härstammar från här nämnda anläggningar lagras eller förvaras med tanke på slutlig förvaring, inte heller sådana slutgiltigt stängda utrymmen i vilka kärnavfall förvaras på ett sätt som strålsäkerhetscentralen godkänt såsom bestående.

I förteckningens 2 *punkt* nämns flygplatser, hamnar och andra med dem jämförbara trafikområden som är viktiga med tanke på landets externa eller interna trafikförbindelser. Med flygplatser avses i luftfartslagen (281/1995) platser med fast flygtrafikledningstjänst. Detta omfattar inte flygplatser för lätta luftfartyg som används till exempel för flygverksamhet med segel- och motorsegelflygplan. Inte heller annat område som tjänar luftfarten på vilket finns från flygplatsområdet avskilda byggnader, konstruktioner eller anordningar som tjänar luftfarten omfattas av det i bestämmelsen avsedda begreppet.

Med hamnar avses både hamnar som den offentliga makten driver och sådana privata allmänna hamnar på vilka lagen om privata allmänna hamnar (1156/1994) tillämpas.

Utöver flygplatser och hamnar omfattar punkt 2 också andra trafikområden om de är jämförbara med de förstnämnda och dessutom viktiga med tanke på landets externa eller interna trafikförbindelser. Sådana är t.ex. flygtrafiktjänstcentraler samt byggnader som är viktiga för skötseln av landtrafiken. En sådan trafikplats kan vara till exempel en plats där järnvägarnas system för passagekontroll har placerats eller som annars är av central betydelse för tågsäkerheten. Också de centraler som är viktiga för sjöfarten hör till tillämpningsområdet för denna punkt.

I förteckningens 3 *punkt* nämns betydande inrättningar som betjänar kommunalteknisk service. Med detta avses till exempel vattenverk jämte därtill hörande vattentäcker samt vattenbehandlingsanläggningar, elektricitets- och gasverk, ångkraftverk, värmecentraler och andra med dessa jämförbara anläggningar om de kan anses betjäna den kommunaltekniska servicen. Anläggningarna måste dessutom anses vara betydande för den kommunaltekniska servicen. Till exempel en värmecentral som är gemensam för ett flertal fastigheter uppfyller ännu inte detta krav.

I förteckningens 4 *punkt* nämns garnisons- och depåområden och andra områden som är i försvarsmaktens besittning och som är av avsevärd betydelse för det militära försvaret. Sistnämnda områden är till exempel militära flygfält, befästningar och flottbaser till den del de inte anses vara garnisonsområden. Däremot är inte övningsområden som är i försvarsmaktens ägo eller besittning i allmänhet sådana att de kan anses vara av avsevärd betydelse för det militära försvaret.

Försvarsmaktens, gränsbevakningsväsendets och polisens verksamhetsställen nämns i förteckningens 5 *punkt*. Eftersom alla försvarsmaktens verksamhetsställen inte är belägna på garnisonsområden nämns de separat i denna punkt. Här avsedda verksamhetsställen är till exempel marinens sjöbevakningsstationer. Till tillämpningsområdet för detta lagrum hör också alla gränsbevakningsväsendets verksamhetsställen. Polisens verksamhetsställen nämns också särskilt i denna punkt. Avsikten är dock att de behöriga myndigheterna skall vara restriktiva i fråga om begränsade säkerhetsutredningar när det gäller polisens verksamhetsställen. Detta beror på att endast en del av polisens verksamhetsställen är sådana att de förutsättningar som avses i lagens 2 § uppfylls. En närmare avgränsning när det gäller verksamhetsställen har dock konstaterats vara mycket svår att göra.

I förteckningens 6 *punkt* nämns verksamhetsställen som är viktiga med tanke på användningen av myndigheternas datanät. Exempel på dessa är datakommunikationscentralerna. Ett i denna punkt avsett verksamhetsställe behöver inte vara en myndighets verksamhetsställe. Det kan också vara

ett ställe där ett privat företag, med vilket en myndighet har ingått ett avtal om skötseln av datakommunikation, har sin verksamhet. Det har heller ingen betydelse om avtalet gäller verksamhet under normala förhållanden eller om det gäller beredskap för undantagsförhållanden. Verksamhetsstället måste dock vara av betydelse för användningen av myndigheternas datanät. Således räcker det inte med enbart en anslutning för skötsel av en myndighets datanät utan stället skall vara sådant att det där eller från det stället går att förorsaka avsevärd skada för myndigheternas datakommunikation eller datanät.

Förteckningens 7 *punkt* gäller flera olika slag av verksamhetsställen. Dessa är statliga myndigheters verksamhetsställen, offentliga och privata forskningsinstitutioner samt datacentraler. Dessa verksamhetsställen hör inte utan vidare till tillämpningsområdet för denna punkt utan det förutsätts dessutom att de är av avsevärd betydelse för statens inre eller yttre säkerhet, landets försvar eller av synnerligen stor betydelse för den offentliga ekonomin. Denna punkt har ansetts behövlig eftersom det inte i de sex övriga punkterna har varit möjligt att ta upp alla de platser där det går att förorsaka allvarlig skada för de intressen som avses i denna lag. Den i viss mån öppna formuleringen preciseras av kravet på att de verksamhetsställen som där avses skall vara av betydelse för nämnda intressen. Tillämpningsområdet inskränks ytterligare av att tröskeln för att de avsedda verksamhetsställena skall vara av betydelse är rätt hög.

20 §. *Ansökan om begränsad säkerhetsutredning*. Enligt den föreslagna paragrafen skall den plats eller det utrymme som avses i 19 § 2 mom. individualiseras i ansökan om begränsad säkerhetsutredning. Individualiseringen skall vara så noggrann att den behöriga myndigheten kan bedöma om de särskilda förutsättningarna för att göra en utredning när det gäller platsen eller utrymmet i fråga uppfylls, till exempel kraven på verksamhetsställets betydelse enligt 19 § 2 mom. 7 punkten. För att den behöriga myndigheten skall kunna avgöra om det finns förutsättningar för att göra en begränsad säkerhetsutredning måste den också få veta vilken arbetsuppgift den som utredningen gäller avses

sköta på den i 19 § 2 mom. avsedda platsen eller i utrymmet. Först då myndigheten fått veta platsens eller utrymmets karaktär samt arbetsuppgiftens art och varaktighet kan den göra en helhetsbedömning av huruvida det finns i denna paragraf och i 2 § avsedda förutsättningar för att göra en begränsad säkerhetsutredning och huruvida det med beaktande av den begränsande bestämmelsen i 3 § är absolut nödvändigt att göra utredningen.

21 §. *Behörig myndighet i en begränsad säkerhetsutredning.* I den föreslagna paragrafen bestäms vilka myndigheter som är behöriga att göra begränsade säkerhetsutredningar och hur behörigheten fördelas mellan dem.

Enligt paragrafens 1 mom. är huvudregeln den att begränsade säkerhetsutredningar görs av polisnrättningen i häradet. I paragrafens 2 mom. bestäms dock om att undantag som gäller platser eller utrymmen i försvarsmaktens besittning. Polisnrättningen i häradet har ansetts vara den myndighet som är mest lämpad för att göra begränsade säkerhetsutredningar eftersom dessa utredningar både till sin karaktär och till sitt innehåll är bundna till en i 19 § definierad plats eller ett utrymme. Av den anledningen är det uttryckligen när det gäller begränsade säkerhetsutredningar till särskild nytta att ha lokalkännedom.

Skyddspolisen skall enligt förslaget inte göra begränsade säkerhetsutredningar. Det har inte ansetts behövligt eftersom skyddspolisen alltid kan göra en ordinär säkerhetsutredning. Omfattningen av en sådan skall redan på grund av 3 § begränsas enligt det givna syftet. Genom det föreslagna arrangemanget understryks polisnrättningen i häradets behörighet när det gäller begränsade säkerhetsutredningar.

Också skyddspolisen kan göra en utredning om en persons rätt till tillträde till platsen eller utrymmet i fråga men i sådana fall är det fråga om den ordinära formen av säkerhetsutredning. I praktiken kan en ordinär säkerhetsutredning komma på fråga i nämnda fall närmast då platsen eller utrymmet är av synnerlig betydelse i riksomfattande avseende eller om man redan på förhand, till exempel på grund av hot, vet att fara hotar en viss plats. Närmast i fall av den arten kan det anses ändamålsenligt att man vid en säkerhetsutredning skall kunna använda också sådana

uppgifter som finns i skyddspolisens funktionella datasystem och som endast skyddspolisen har rätt att använda.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. finns ett undantag till huvudregeln i 1 mom. Enligt denna bestämmelse är det huvudstaben som beslutar om begränsad säkerhetsutredning då det gäller beviljande av tillträde till en plats eller ett utrymme som är i försvarsmaktens besittning. Närmast är de i dessa fall fråga om i 19 § 1 mom. 4 och 5 punkten avsedda garnisons- och depåområden och andra områden som är i försvarsmaktens besittning och som är av avsevärd betydelse för det militära försvaret samt försvarsmaktens verksamhetsställen. Enligt 5 § i den föreslagna lagen beslutar huvudstaben om ordinär säkerhetsutredning då sökanden hör till försvarsförvaltningen. I anslutning till detta är det naturligt att samma myndighet också beslutar om begränsad säkerhetsutredning när det gäller beviljande av tillträde till platser eller utrymmen som är i försvarsmaktens besittning.

22 §. *Genomförande av en begränsad säkerhetsutredningen.* En begränsad säkerhetsutredning görs i syfta att bevilja en person tillträde till en viss plats eller ett visst utrymme för att där sköta arbetsuppgifter. Härvid är det i allmänhet fråga om förhållandevis kortvariga arbetsprestationer. Med tanke på syftet med den föreslagna lagen innebär detta att också den risk som denna verksamhet utgör för de intressen som avses i 2 § är mindre än till exempel om en person anställs eller utses att sköta en tjänst för obegränsad tid. Därför är det motiverat att begränsa de registeruppgifter som får användas i en begränsad säkerhetsutredning.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan en begränsad säkerhetsutredning enbart bygga på registeruppgifter i datasystemet för polisärenden, straffregistret, justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning, domslutssystemet samt straffdataregistret och säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudstaben. Att det är möjligt att använda det sist nämnda registret också för begränsade säkerhetsutredningar beror på att de områden som är i försvarsmaktens besittning är av avsevärd betydelse för det militära försvaret.

På samma sätt som när det gäller 8 § 1 mom. i den föreslagna lagen skapar man inte genom denna bestämmelse en rätt att få uppgifter som finns i de nämnda registren, utan rätten att få uppgifter som finns i dem bestäms i den ifrågavarande registerlagstiftningen. Angående användningen av till exempel huvudstabens straffdataregister och säkerhetsdataregister bestäms i 22 § lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten. Ändringar i den bestämmelsen föreslås också i detta sammanhang.

23 §. *Bestämmelser som tillämpas på begränsad säkerhetsutredning.* I den föreslagna bestämmelsen anges vilka av den föreslagna lagens bestämmelser om ordinär säkerhetsutredning som inte skall tillämpas på begränsad säkerhetsutredning.

På begränsad säkerhetsutredning tillämpas inte bestämmelserna om behörig myndighet i 5 § i den föreslagna lagen. Detta beror på att 21 § i den föreslagna lagen innehåller uttömmande bestämmelser om myndigheternas behörighet när det gäller begränsad säkerhetsutredning och om hur behörigheten fördelas.

Inte heller 8 § 1 mom. i den föreslagna lagen blir tillämplig på begränsad säkerhetsutredning. I stället för den bestämmelsen tillämpas 22 § i den föreslagna lagen. I detta lagrum anges vilka register som får användas när uppgifter till en begränsad säkerhetsutredning inhämtas.

5 kap. Särskilda bestämmelser

I den föreslagna lagens 5 kap. finns sådana bestämmelser som utöver bestämmelserna i 1 kap. är gemensamma för alla former av säkerhetsutredningar. Bestämmelserna gäller rättsskydd, information till andra myndigheter, personregister över säkerhetsutredningar samt avgifter för säkerhetsutredningar. Likaså ingår i kapitlet hänvisningsbestämmelser som gäller straff samt ett bemyndigande för behöriga ministerier att utfärda förordning.

24 §. *Rättsskydd.* Paragrafen innehåller bestämmelser om det rättsskydd som ansluter sig till de förfaranden som avses i den föreslagna lagen.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen får i en behörig myndighets avslagsbeslut i

ett ärende som gäller för ändring inte sökas genom besvär. Såsom i motiven för 5 § har anförts, beslutar skyddspolisen och på motsvarande sätt huvudstaben om ordinär säkerhetsutredning. Med detta avses att sökanden inte har rätt att kräva säkerhetsutredning utan att den behöriga myndigheten i fråga från fall till fall prövar om de formella och materiella förutsättningarna för att göra en säkerhetsutredning finns. Detsamma gäller polisinsrättningen i häradet när den är behörig att göra en begränsad säkerhetsutredning.

Ansökan om säkerhetsutredning är inte ur sökandens synvinkel ett i 21 § grundlagen avsett beslut som gäller rättigheter. Därför kan inte besvärshöjningen anses vara problematiskt med tanke på grundlagen.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. gäller i huvudsak rättsskyddet för den som utredningen gäller. Enligt 13 § 1 mom. i den föreslagna lagen har var och en rätt få veta om det gjorts en säkerhetsutredning om honom eller henne med tanke på en viss tjänst eller uppgift. Denna rätt till information gäller alla former av säkerhetsutredningar. Om det gjorts en utredning, har den som utredningen gäller rätt att få veta vilka uppgifter utredningen innehåller om honom eller henne. Denna rätt till information har dock vissa i 13 § 1 mom. närmare angivna begränsningar.

Till rättsskyddsgarantierna när det gäller den omfattande säkerhetsutredningen hör rätten för den som utredningen gäller att granska de uppgifter som utredningen innehåller om honom eller henne innan utredningen överlämnas till sökanden. Till detta ansluter sig rätten för den som utredningen gäller att göra anmärkningar som granskningen ger anledning till. Rätten för den som utredningen gäller att få information är dock begränsad på samma sätt som i 13 § 1 mom. Således har den som utredningen gäller inte rätt att få uppgifter som inhämtats i register som en registrerad inte har rätt till insyn i. Motiven till denna begränsning är desamma som anförts när det gäller 13 § 1 mom. Om en behörig myndighet vägrar lämna information, har den som utredningen gäller dock enligt den föreslagna bestämmelsen rätt att söka ändring genom besvär till förvaltningsdomstolen.

Detta rättsskyddsmedel står också till för-

fogande för en närstående till den som utredningen gäller då den närstående med stöd av 17 § i den föreslagna lagen har varit föremål för en säkerhetsutredning i samband med en omfattande säkerhetsutredning.

Utöver ovan nämnda rätt till information föreslås att en bestämmelse om verkningarna av anmärkningsrätten tas in i 16 § 2 mom. Bestämmelsen gäller endast omfattande säkerhetsutredning. Den tillämpas dock både på den som utredningen gäller och på närstående, som utredningen med stöd av 17 § utsträcks att gälla närstående. Utövandet av den i 16 § avsedda anmärkningsrätten leder till en anteckning i den omfattande säkerhetsutredningen, om det inte är fråga om en sådan situation att myndigheten enligt 16 § 2 mom. har rätt att låta bli att göra en anteckning. I sistnämnda fall skall den behöriga myndigheten dock ge den kontrollerade ett särskilt beslut i ärendet och i motiven till beslutet ange orsaken till vägran. I ett sådant beslut kan den kontrollerade enligt den här avsedda bestämmelsen söka ändring genom besvär till en behörig förvaltningsdomstol så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Hänvisningen avser också att förvaltningsdomstolens beslut kan överklagas i högsta förvaltningsdomstolen.

Den allmänna bestämmelsen om myndigheternas rätt att söka ändring i beslut ingår i 6 § 2 mom. förvaltningsprocesslagen. Enligt bestämmelsen har en myndighet, förutom då den har partsställning, också besvär rätt på grundval av stadgande i lag eller om besvär rätten är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten skall bevaka. Den sistnämnda grunden kan tillämpas enbart i de fall då myndigheten skall bevaka ett synnerligen viktigt allmänt intresse. Om man granskar rättspraxis, är det klart att en myndighet inte har besvär rätt ännu på den grunden att myndighetens beslut har upphävts av besvär myndigheten. För att göra rättslaget klarare föreslås en uttrycklig bestämmelse om myndighetens besvär rätt tas in i paragrafen. Den behöriga myndigheten kan då föra ärendet till högsta förvaltningsdomstolen för prövning, om förvaltningsdomstolen har upphävt ett av myndigheten fattat i 2 mom. avsett beslut. Då det är möjligt att få ett avgörande av en domstol i högsta instans i frå-

ga om tolkningen av de i paragrafen avsedda bestämmelserna, kan denna besvärsmöjlighet också anses bidra till att skapa klarhet i myndigheternas praxis och i rättspraxis.

Dataombudsmannen har enligt 3 mom. i den föreslagna paragrafen rätt att ta del av en i den föreslagna lagen avsedd säkerhetsutredning för att kontrollera dess lagenlighet. Dataombudsmannen har för närvarande en motsvarande rätt att ta del av huvudstabens utlåtanden om tillförlitlighet. Denna rätt anges i 22 § 4 mom. lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995). Bestämmelsen fogades till lagen under riksdagsbehandlingen (RP 57/1995 rd). Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande GrUU 8/1995 rd) att det för att undvika statsförfattningsrättsliga problem är motiverat att dataombudsmannen har rätt att ta del av tillförlitlighetsutlåtanden för att granska deras lagenlighet. Förvaltningsutskottet föreslog i sitt betänkande (FvUB 3/1995 rd) med hänvisning till grundlagsutskottets ovan nämnda ställningstagande att det till nämnda paragraf fogas en bestämmelse om dataombudsmannens rätt att ta del av tillförlitlighetsutlåtanden.

Av den föreslagna lagens 18 och 23 § följer att den föreslagna bestämmelsen förutom på säkerhetsutredningar också tillämpas på begränsade och omfattande säkerhetsutredningar.

25 §. *Information till andra myndigheter.* Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om myndigheternas möjligheter att lämna sekretessbelagd information till varandra om det behövs för säkerhetsutredningar i enskilda fall.

Om rätten att få uppgifter ur myndigheternas personregister och om annat utlämnande av personuppgifter ur dessa personregister gäller enligt 8 § 3 mom. personuppgiftslagen vad som föreskrivs om offentlighet för myndighetshandlingar. Bestämmelsen innebär att i fråga om utlämnande av uppgifter ur myndigheternas personregister gäller vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt 24 § 1 mom. 4 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är bland annat register som förs av polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet för förebyggande el-

ler utredning av brott sekretessbelagda. I 24 § 1 mom. 9 punkten bestäms särskilt att skyddspolisens handlingar är sekretessbelagda.

I 29 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns åter bestämmelser om i vilka fall en myndighet kan lämna ut uppgifter ur sekretessbelagda handlingar till en annan myndighet. Enligt 1 mom. 1 punkten är detta möjligt, om i lag särskilt tagits uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter. Därför föreslås att en bestämmelse om myndigheternas rätt att lämna uppgifter till varandra för säkerhetsutredningar tas in i den föreslagna lagen.

Enligt den föreslagna paragrafen får skyddspolisens, huvudstaben och polisinsättningen i häradet till varandra lämna uppgifter som behövs för säkerhetsutredningar. Myndigheterna är inte tvungna att lämna uppgifter till varandra, utan den myndighet av vilken uppgifterna begärs prövar alltid särskilt om det just i det fallet enligt bestämmelsen är motiverat att lämna ut uppgifterna. Dessutom får uppgifter lämnas ut endast i enskilda fall. Således kan uppgifter lämnas ut enbart då detta bedöms vara behövligt för en säkerhetsutredning om en namngiven person. Säkerhetsutredningen skall dessutom redan vara anhängig när begäran framställs.

26 §. *Personregister över säkerhetsutredningar.* Av säkerhetsutredningarna bildas så småningom ett register hos den behöriga myndigheten. Detta register uppfyller till sitt innehåll definitionen på ett personregister enligt 3§ personuppgiftslagen. Eftersom närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter enligt 10 § 1 mom. skall utfärdas genom lag, måste också de grundläggande bestämmelserna om de personregister som bildas på detta sätt finnas på lagnivå.

Den föreslagna bestämmelsen är en hänvisningsbestämmelse enligt vilken det i lagen om polisens personuppgifter och lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten föreskrivs om de i paragrafen avsedda registren. Därför föreslås att nämnda lagar ändras så att det i dem tas in behövliga bestämmelser om dessa register.

Med tanke på systematiken i lagen har det ansetts vara motiverat att bestämmelserna om de register som förs över säkerhetsutredning-

ar finns i anslutning till bestämmelserna om andra personregister som förs av den behöriga myndigheten i fråga. På så sätt undviker man att i den föreslagna lagen ta in sådana bestämmelser om registerföring som redan ingår i den lagstiftning som gäller andra av den behöriga myndigheten förda register. Samtidigt bidrar den föreslagna lösningen till att den lagstiftning som gäller den behöriga myndighetens register blir överskådlig. Detta kan åter anses vara en faktor som främjar den registrerades rättsskydd.

27 §. *Avgifter för säkerhetsutredningar.* I den föreslagna paragrafen bestäms om avgifter för säkerhetsutredningar. Enligt förslaget uppbärs för säkerhetsutredningar som behöriga myndigheter gör med stöd av den föreslagna lagen avgift med iakttagande i tillämpliga delar av vad som föreskrivs om lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Enligt 81 § 2 mom. grundlagen skall bestämmelser om avgifter samt de allmänna grunderna för storleken av avgifter för de statliga myndigheternas tjänsteåtgärder, tjänster och övriga verksamhet utfärdas genom lag. I den föreslagna paragrafen finns en grundläggande bestämmelse om att avgift uppbärs för säkerhetsutredningar och bestäms om undantag från huvudregeln.

Det har ansetts vara nödvändigt att uppbära avgift för säkerhetsutredningar eftersom det krävs rätt mycket arbete av en myndighet för att göra dem. Av till exempel de tillförlitlighetsutlåtanden som skyddspolisens ger går dessutom för närvarande cirka 50 % till den privata sektorn. Det är inte motiverat att myndighetsverksamhet av denna typ är avgiftsfri. Man kan också anta att det faktum att säkerhetsutredningarna är belagda med en avgift får de presumtiva sökandena att ännu noggrannare överväga nödvändigheten av en utredning i enskilda fall, vilket åter bidrar till att i viss mån dämpa ökningen av antalet ansökningar.

Enligt huvudregeln skall avgift uppbäras för en säkerhetsutredning. Undantagna från avgift är säkerhetsutredningar som en myndighet gör på ansökan av en annan myndighet eller läroanstalt inom samma förvaltningsområde. En sådan bestämmelse har ansetts vara ändamålsenlig med tanke på penningrörelsen inom förvaltningsområdet. Be-

stämelsen innebär bland annat att skyddspoliserna inte uppbär avgifter för de säkerhetsutredningar som den gör beträffande elever som antas till polisskolan. På motsvarande sätt tar inte huvudstaben betalning för sådana säkerhetsutredningar som den gör på ansökan av en myndighet inom försvarsförvaltningen.

Lagen om grunderna för avgifter till staten innehåller de allmänna grunderna för avgifter för statliga myndigheters prestationer och för storleken av dessa avgifter. Enligt huvudregeln i lagens 6 § skall storleken på den avgift som staten uppbär för en offentligrättslig prestation motsvara beloppet av statens totalkostnader för prestationen, det vill säga självkostnadsvärdet. Enligt lagens 8 § kan genom förordning utfärdas bestämmelser om vilka prestationer som är avgiftsbelagda, för vilka prestationer avgiften bestäms enligt självkostnadsvärdet och vilka som prissätts på företagsekonomiska grunder. Genom förordning bestäms också bland annat om på vilka i 6 § 3 eller 4 mom. avsedda grunder och hur avgiftens storlek kan fastställas så att den avviker från självkostnadspriset. Enligt den nya grundlagen utfärdas dessa förordningar av statsrådet.

28 §. *Straffbestämmelser.* Den föreslagna paragrafen innehåller hänvisningar till straffbestämmelser i strafflagen. Paragrafens 1 mom. gäller tystnadsplikten enligt 12 § 2 mom. Av denna paragraf följer att den som vid behandling av uppgifter som ingår i en säkerhetsutredning har fått kännedom om något som gäller en annan persons egenskaper, personliga förhållanden eller ekonomiska ställning inte i strid med den föreslagna lagen röja dessa uppgifter för tredje man. Brott mot denna tystnadsplikt bedöms ur straffrättslig synvinkel som sekretessbrott enligt 38 kap. 1 § strafflagen eller som sekretessförseelse enligt 2 § i nämnda kapitel, eller om det är tjänsteman som begår gärningen, som brott mot tjänstehemlighet eller brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet enligt 40 kap. 5 § strafflagen.

Den föreslagna lagens 2 mom. innehåller en hänvisning till de paragrafer som innehåller straffbestämmelser om personregisterbrott och personregisterförseelse. Rekvisitet för personregisterbrott finns i 38 kap. 9 § strafflagen. Den straffbestämmelse som gäll-

er personregisterförseelse finns åter i 48 § 2 mom. personuppgiftslagen.

Enligt 38 kap. 10 § 3 mom. skall allmänna åklagaren höra dataombudsmannen innan åtal väcks bland annat för sekretessbrott, sekretessförseelse och personregisterbrott. Likaså skall domstolen när den behandlar ett sådant brott ge dataombudsmannen tillfälle att bli hörd. Bestämmelserna i fråga har motiverats (RP 94/1993 rd, s. 158) med att sakkunskapen när det gäller tillämpningen av lagstiftningen om personregister är koncentrerad hos dataombudsmannen. Genom bestämmelserna försöker man säkerställa att de som handlägger brottmål av denna typ kan tillgodöra sig av behövlig sakkunskap om data-skyddsområdet och att tillämpningen av lagstiftningen är enhetlig. Dessa motiv kan anses lämpa sig väl också då brottet ansluter sig till det säkerhetsutredningsförfarande som avses i den föreslagna lagen.

29 §. *Närmare bestämmelser.* Den föreslagna paragrafen innehåller ett bemyndigande för inrikesministeriet och försvarsministeriet att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om de frågor som avses i paragrafen. Genom förordning kan nämnda ministerier närmast utfärda bestämmelser av teknisk art som bedöms vara av betydelse med tanke på genomförandet av de förfaranden som avses i den föreslagna lagen.

Enligt 1 mom. i den föreslagna lagen kan genom förordning av inrikesministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som skall lämnas vid ansökan, om ansökningsförfarandet samt om de villkor som avses i 6 § 2 mom. då det gäller säkerhetsutredningar som hör till skyddspolisens och polis-inrättningen i häradets behörighet. Skyddspoliserna är behöriga att göra ordinära och omfattande säkerhetsutredningar. Polis-inrättningen i häradet har för sin del endast behörighet att göra begränsade säkerhetsutredningar. Den grundläggande bestämmelsen om vilka uppgifter som skall lämnas vid ansökan finns i 7 § i den föreslagna lagen. Nämnda paragraf tillämpas med stöd av 18 § respektive 23 § förutom på ordinär säkerhetsutredning också på omfattande säkerhetsutredning och på begränsad säkerhetsutredning. Bestämmelser om ansökningsförfarandet finns både i 6 § 1 mom. och i 7 §. Också dessa paragrafer till-

lämpas både på omfattande och begränsad säkerhetsutredning. För den omfattande säkerhetsutredningens del finns dock en specialbestämmelse i 17 § med tanke på de fall då man önskar utsträcka en omfattande säkerhetsutredning att gälla den kontrollerades närstående. Hänvisningen till 6 § 2 mom. avser de villkor som den behöriga myndigheten kan uppställa.

Enligt den föreslagna paragrafens 2 mom. kan försvarsministeriet genom förordning utfärda närmare bestämmelser om de uppgifter som skall lämnas i ansökan om en säkerhetsutredning som hör till huvudstabens behörighet och om ansökningsförfarandet. Huvudstaben är enligt den föreslagna lagen behörig att förutom ordinär säkerhetsutredning göra också omfattande säkerhetsutredning och begränsad säkerhetsutredning när förutsättningarna för dem uppfylls. Enligt den föreslagna lagen gäller samma grundläggande bestämmelser om vilka uppgifter som skall lämnas i ansökan och om ansökningsförfarandet vid säkerhetsutredningar som görs av huvudstaben som vid de säkerhetsutredningar som görs av skyddspolisen och polisinsättningen i häradet. Till denna del hänvisas till vad som anförs i motiven för 1 mom.

6 kap. **Ikraftträdande**

30 §. *Ikraftträdelsebestämmelse.* Den föreslagna paragrafens 1 mom. innehåller en sedvanlig ikraftträdelsebestämmelse. Den föreslagna paragrafens 2 mom. innehåller likaså en sedvanlig bestämmelse om att åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Den föreslagna bestämmelsen är inte ett bemyndigande att utfärda förordning.

1.2. **Lag om ändring av lagen om polisens personregister**

Angående de personregister som förs över säkerhetsutredningar som polisen gör bestäms enligt förslaget i lagen om polisens personregister. Uppgifterna om de säkerhetsutredningar som skyddspolisen gör förs in i det funktionella datasystem som skyddspolisen för enligt 3 § i nämnda lag. Uppgifterna om de säkerhetsutredningar som polisinsätt-

ningen i häradet gör förs in i den lokala polisens säkerhetsutredningsregister, vilket avses bli ett delregister i datasystemet för förvaltningsärenden.

1 b §. *Datasystemet för förvaltningsärenden.* Enligt förslaget tas i paragrafens 2 mom. in en ny 8 punkt enligt vilken den lokala polisens säkerhetsutredningsregister är ett delregister i datasystemet för förvaltningsärenden. I detta delregister införs enligt paragrafens nya 4 mom. förutom personuppgifter gällande den som utredningen gäller en anteckning om att denne varit föremål för en lagen om säkerhetsutredningar avsedd begränsad säkerhetsutredning, den tidpunkt då utredningen lämnades och andra uppgifter som behövs för att individualisera utredningen. Sådana är åtminstone uppgifter om vilket polisinsättningen som gjort en begränsad säkerhetsutredning och identifieringsuppgifter på basis av vilka själva dokumentet kan hittas vid behov. Med den som utredningen gäller avses i den föreslagna bestämmelsen detsamma som i 1 § lagen om säkerhetsutredningar. Uppgiften om när en säkerhetsutredning lämnades är viktig med tanke på beräkningen av den förvaringstid i den lokala polisens säkerhetsutredningsregister som föreskrivs i 24 d § 1 mom. 4 punkten när det gäller begränsade säkerhetsutredningar.

3 §. *Skyddspolisens funktionella datasystem.* Uppgifter om säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar som skyddspolisen gör samt den tidpunkt då en utredning har lämnats och identifieringsuppgifter för den som utredningen gäller förs enligt förslaget in i skyddspolisens funktionella datasystem. Detta konstateras uttryckligen i det nya 2 mom. som tas in i paragrafen. I en säkerhetsutredning tas enligt 10 § lagen om säkerhetsutredningar in sådana uppgifter som är nödvändiga för att syftet med säkerhetsutredningen i ett enskilt fall skall uppnås. Uppgiften om när en säkerhetsutredning har lämnats är viktig med tanke på beräkningen av den förvaringstid i skyddspolisens funktionella datasystem som föreskrivs i 24 b § när det gäller säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar.

23 §. *Säkerhetsutredningar.* I denna paragraf anges i vilken omfattning polisen har rätt till information när den gör utredningar

som avses i lagen om säkerhetsutredningar. I en säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning får polisen enligt paragrafens 1 mom. använda uppgifter i datasystemet för polisärenden, datasystemet för förvaltningsärenden och skyddspolisens funktionella datasystem vilka avses i lagen om polisens personregister. Polisen har dessutom rätt att få information som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning och i domslutssystemet. Angående polisens rätt att av andra myndigheter få information som enligt lagen om säkerhetsutredningar kan användas i säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar bestäms särskilt. När det gäller nödvändigheten av att använda uppgifterna, hänvisas till vad som anförs i motiven för 8 § 1 mom. och 15 § i den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar. I omfattande säkerhetsutredningar får skyddspolisens dessutom använda uppgifter som utskökningsmyndigheterna har om den som utredningen gäller. Det föreslås att en bestämmelse om utlämnande av dessa uppgifter till skyddspolisens tas in i 3 kap. 34 g § 1 mom. utskökningslagen.

I paragrafens 2 mom. bestäms om de uppgifter som polisen har rätt att använda i en begränsad säkerhetsutredning som avses i lagen om säkerhetsutredningar. Rätten att använda uppgifter i en begränsad säkerhetsutredning är mer begränsad än i en säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning. Polisen får härvid använda uppgifter som finns i datasystemet för polisärenden och rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning samt i domslutssystemet. Dessutom får polisen för en begränsad säkerhetsutredning vid behov också uppgifter ur straffregistret.

Vid användningen av uppgifter i en säkerhetsutredning skall dessutom beaktas vad som föreskrivs i 8 § 4 mom. lagen om säkerhetsutredningar. Enligt detta lagrum får inte uppgifter som är mera än tio år gamla användas, om det inte är nödvändigt att använda sådana uppgifter för att uppnå syftet med utredningen. Uppgifter om gärningar som en person begått innan denne fyllt femton år får

under inga omständigheter användas.

24 b §. *Utplåning av uppgifter ur skyddspolisens funktionella datasystem.* Enligt förslaget ändras paragrafen så att det i den också bestäms om utplåning av uppgifter om säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar ur skyddspolisens funktionella datasystem. Uppgifterna om en säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning skall utplånas ur detta datasystem inom ett år efter att en ny motsvarande säkerhetsutredning gjorts beträffande den som utredningen gäller. Om en ny motsvarande säkerhetsutredning inte görs, skall uppgifterna utplånas senast då tio år förflutit sedan säkerhetsutredningen lämnades.

24 d §. *Utplåning av uppgifter ur datasystemet för förvaltningsärenden.* Enligt förslaget fogas till paragrafens 1 mom. en ny 4 punkt där det bestäms om utplåning av uppgifter ur den lokala polisens säkerhetsutredningsregister. Uppgifterna skall utplånas ur detta register inom ett år efter att en ny begränsad säkerhetsutredning lämnats om den som utredningen gäller och i vilket fall som helst senast tio år efter att den begränsade säkerhetsutredningen lämnades.

I 20 § 6 mom. lagen om polisens personregister bestäms om polisens rätt att lämna utlåtanden om tillförlitlighet till Europeiska polisbyrån, Europeiska unionens organ och Europeiska gemenskapernas ämbetsverk och institutioner. Det föreslås att denna bestämmelse upphävs, eftersom det ingår bestämmelser om säkerhetsutredningar med anledning av internationella förpliktelser i lagen om säkerhetsutredningar.

1.3. Lag om ändring av lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten

6 §. *Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register.* Det föreslås att paragrafens 1 mom. 6 punkt ändras så att i bestämmelsen uttryckligen nämns att huvudstaben har rätt att få uppgifter ur polisens personregister för säkerhetsutredningar som avses i lagen om säkerhetsutredningar. Genom den föreslagna bestämmelsen säkerställs att huvudstaben har rätt till information i alla de situationer där det behövs uppgifter för

säkerhetsutredningar och att det är möjligt att få dessa uppgifter också genom teknisk anslutning. Detta följer av 6 § 2 mom. enligt vilket de uppgifter som avses i paragrafens 1 mom. kan lämnas också genom teknisk anslutning i enlighet med vad som avtalas med den registeransvarige.

11 §. *Säkerhetsdataregistret.* I 10 § lagen om säkerhetsutredningar avsedda uppgifter om säkerhetsutredningar som huvudstaben gjort samt uppgifter om när en säkerhetsutredning gjorts skall enligt förslaget föras in i säkerhetsdataregistret som förs av huvudstaben. Detta nämns uttryckligen i ett nytt 2 mom. som fogas till paragrafen. I en säkerhetsutredning tas enligt 10 § lagen om säkerhetsutredningar in sådana uppgifter som är nödvändiga för att syftet med säkerhetsutredningen i ett enskilt fall skall uppnås. Uppgiften om när en säkerhetsutredning har lämnats är viktig med tanke på beräkningen av den i 18 § nämnda förvaringstiden på tio år för säkerhetsutredningar samt för begränsade och omfattande säkerhetsutredningar.

18 §. *Den tid uppgifter skall bevaras.* Det föreslås att paragrafens 2 mom. ändras så att där tas in bestämmelser om utplåning av uppgifter om säkerhetsutredningar som huvudstaben gjort ur säkerhetsdataregistret. Uppgifter om säkerhetsutredningar samt om begränsade säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar skall utplånas ur registret inom ett år efter att en motsvarande säkerhetsutredning har lämnats. Om en ny motsvarande säkerhetsutredning inte lämnas om den kontrollerade, skall uppgifterna utplånas senast tio år efter att säkerhetsutredningen lämnades.

22 §. *Säkerhetsutredningar.* I den föreslagna paragrafen bestäms om huvudstabens rätt att i säkerhetsutredningar använda de uppgifter som ingår i de register som den för. Enligt 1 mom. får huvudstaben i en säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning använda uppgifter i straffdataregistret och säkerhetsdataregistret. Momentet innehåller också bestämmelser om huvudstabens rätt att för en säkerhetsutredning inhämta uppgifter i informationssystem för vilkas del det inte finns bestämmelser om huvudstabens rätt till information i den speciallagstiftning som gäller informationssystemet i

fråga. Huvudstaben har också rätt till uppgifter i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller som varit föremål för åtalsprövning och domslutssystemet. Angående huvudstabens rätt att av myndigheterna få andra uppgifter som enligt 8 § lagen om säkerhetsutredningar kan användas i säkerhetsutredningar bestäms särskilt. I omfattande säkerhetsutredningar får huvudstaben dessutom använda uppgifter som den med stöd av utsökningslagen fått av utsökningsmyndigheterna. När det gäller nödvändigheten av att använda uppgifterna, hänvisas till vad som anförs i motiven för 8 § 1 mom. och 15 § i den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar.

I paragrafens 2 mom. bestäms om de uppgifter som huvudstaben har rätt att använda vid en begränsad säkerhetsutredning som avses i lagen om säkerhetsutredningar. Rätten att använda uppgifter i en begränsad säkerhetsutredning är mer begränsad än i en säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning. Huvudstaben får härvid använda uppgifter som finns i straffdataregistret och säkerhetsdataregistret. Dessutom har huvudstaben rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning samt i domslutssystemet. Dessutom får huvudstaben för en begränsad säkerhetsutredning vid behov också uppgifter ur straffregistret.

Vid användningen av uppgifter i en säkerhetsutredning skall dessutom beaktas vad som föreskrivs i 8 § 4 mom. lagen om säkerhetsutredningar. Enligt detta lagrum får inte uppgifter som är mera än tio år gamla användas, om det inte är nödvändigt att använda sådana uppgifter för att uppnå syftet med utredningen. Uppgifter om gärningar som en person begått innan denne fyllt femton år får under inga omständigheter användas.

1.4. Lag om ändring av 4 a § straffregisterlagen

4 a §. Det föreslås att till paragrafens 1 mom. fogas en ny 1 a punkt enligt vilken det är möjligt att lämna ut uppgifter ur straffregistret för i lagen om säkerhetsutredningar avsedda normala säkerhetsutredning-

ar, begränsade säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar. Det är enligt 5 § 2 mom. (1093/1999) straffregisterlagen också möjligt att lämna ut avsedda uppgifter med hjälp av teknisk anslutning.

1.5. Lag om ändring av 3 kap. 34 g § ut-sökningslagen

34 g §. Enligt förslaget får i en omfattande säkerhetsutredning enligt 15 § 2 mom. lagen om säkerhetsutredningar för att utreda den kontrollerades ekonomiska ställning också uppgifter som utsökningsmyndigheterna har om den som utredningen gäller användas. Det föreslås att en bestämmelse som ger skyddspolisen och huvudstaben rätt att få sådana uppgifter tas in i 3 kap. 34 g § ut-sökningslagen.

1.6. Lag om ändring av 21 § lagen om näringsförbud

21 §. I en normal säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning som avses i den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar får skyddspolisen och huvudstaben enligt 8 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag använda också uppgifter som ingår i näringsförbudsregistret. Det föreslås att 21 § 4 mom. lagen om näringsförbud ändras så att skyddspolisen och huvudstaben har rätt att för säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar få också uppgifter om näringsförbud som inte längre gäller. Dessa uppgifter ingår i näringsförbudsregistret och skall enligt 21 § lagen om näringsförbud hållas hemliga.

1.7. Lag om ändring av lagen om utlänningsregistret

2 §. *Registerföring och ändamålet med registret.* Skyddspolisen kan enligt 8 och 15 § i den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar för i nämnda lag avsedda normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar använda också uppgifter som finns i delregistret för visumärenden och delregistret för inresevillkor vilka hör till utlänningsregistret och förs av utrikesministeriet. Poli-

sen för och använder enligt 3 § 3 mom. lagen om utlänningsregistret (1270/1997) också utlänningsregistret. Ändamålet med utlänningsregistret anges i 2 § 2 mom. lagen om utlänningsregistret. I sin nuvarande form täcker inte detta lagrum till alla delar de syften för vilka en säkerhetsutredning enligt 2 § i den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar kan göras. Därför föreslås att bestämmelsen ses över så att som ändamål med registret också nämns att det tjänar som underlag vid utarbetandet av i lagen om säkerhetsutredningar avsedda normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar.

10 §. *Utlämnande av uppgifter ur registret.* Huvudstaben kan enligt 8 och 15 § i den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar för i nämnda lag avsedda normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar använda i delregistret för visumärenden och delregistret för inresevillkor införda uppgifter. Dessa delregister hör till utlänningsregistret och förs av utrikesministeriet. Angående försvarsmaktens rätt att för sina i lag bestämda uppgifter inhämta uppgifter som finns i utlänningsregistret föreskrivs i 10 § 1 mom. 1 punkten lagen om utlänningsregistret. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att där nämns att försvarsmakten har rätt att också få uppgifter om visum ur utlänningsregistret.

2. Närmare bestämmelser

Med stöd av 29 § i den föreslagna lagen kan inrikesministeriet vid behov genom förordning utfärda närmare bestämmelser om vilka uppgifter som skall lämnas vid ansökan om en säkerhetsutredning som hör till skyddspolisens eller polisinsättningen i häradets behörighet. Likaså kan inrikesministeriet genom förordning utfärda närmare bestämmelser om de villkor som skyddspolisen eller polisinsättningen i häradet kan ställa upp för att göra en säkerhetsutredning då sökanden är en sammanlutning eller stiftelse som avses i 4 § 1 mom. 5 punkten i den föreslagna lagen.

På motsvarande sätt kan försvarsministeriet genom förordning utfärda närmare bestämmelser om ansökningsförfarandet och de uppgifter som skall lämnas i ansökan i de fall

då det hör till huvudstabens behörighet att göra en säkerhetsutredning.

Inrikesministeriet har den 23 februari 2000 gett en anvisning som gäller den lokala polisens tillförlitlighetsutlåtanden. Enligt 68 § 1 mom. grundlagen svarar varje ministerium inom sitt ansvarsområde bland annat för att förvaltningen fungerar som sig bör. Detta omfattar också styrningen av den underlydande förvaltningen. Således kan inrikesministeriet till och med utan uttryckligt bemyndigande i lag ge till exempel polisinsinringarna i häradet anvisningar i frågor som gäller säkerhetsutredningar till den del som en sådan styrning kan anses vara behövlig.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft cirka ett halvt år efter det att de har antagits och blivit stadfästa. Eftersom den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar innebär ett nytt system i jämförelse med de nuvarande utlåtandena om tillförlitlighet, har en övergångsperiod ansetts vara behövlig för att göra det möjligt att ge information om den nya lagen och utbilda de tjänstemän som sköter ärenden av denna typ vid ministerierna.

4. Lagstiftningsordning

Enligt den andra meningen i 10 § 1 mom. grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt den proposition som gällde reformen av de grundläggande rättigheterna hänvisar bestämmelsen till behovet att genom lagstiftning trygga den enskildes rättsskydd och skyddet för privatlivet vid behandling, registrering och användning av personuppgifter. Bestämmelsen hänvisar inte enbart till personuppgiftslagen utan avser lagstiftning om skydd för personuppgifter i allmänhet.

Grundlagsutskottet har konstaterat att laghänvisningen i 10 § 1 mom. grundlagen binder lagstiftarens prövningsrätt visavi innehållet i mindre grad än en bestämmelse med ett sådant regleringsförbehåll där den grundläggande fri- och rättigheten konstateras föreligga i enlighet med vad som bestäms i lag GrUU 25/1998 rd och GrUU 14/1998 rd). Lagstiftarens spelrum begränsas dock av att

skyddet för personuppgifter utgör en del av skyddet för privatlivet i samma moment.

Vid behandlingen av förslagen till registerlagstiftning har grundlagsutskottet konstaterat att det utifrån bestämmelsen om skyddet för personuppgifter är viktigt att reglera åtminstone registreringens syfte, innehållet i de registrerade personuppgifterna, tillåtna användningsändamål, inbegripet möjligheterna att lämna ut uppgifter och bevaringstiden för uppgifterna i personregistren samt den registrerades rättsskydd och dessutom hur omfattande och detaljerad regleringen av dessa skall vara på lagnivå (GrUU 25/1998 rd och GrUU 14/1998 rd).

Genom den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar ordnas skyddet för personuppgifter i det förfarande som motsvarar det nuvarande utlåtandet om tillförlitlighet. Den grundläggande utgångspunkten i regleringen är att en säkerhetsutredning kan göras enbart om en person själv ger sitt samtycke till den. Härvid är personen i fråga medveten om hurvida en begäran om säkerhetsutredning beträffande honom ens kan göras. Kravet på samtycke gäller också de fall då en omfattande säkerhetsutredning utsträcks att gälla närstående till den som utredningen gäller.

I 8 § i den föreslagna lagen anges de register där uppgifter för säkerhetsutredningar får inhämtas. I förteckningen ingår också till exempel straffregistret av vilket framgår de straff som en person dömts till. Dessa uppgifter är i 11 § personuppgiftslagen avsedda känsliga uppgifter vilkas behandling grundlagsutskottet har konstaterat berör själva kärnan i skyddet för personuppgifter som utgör en del av det skyddade privatlivet (GrUU 25/1998 rd). Därför har utskottet ansett att den registrerades samtycke i allmänhet skall vara skriftligt och att det av samtycket skall framgå vilken typ av behandling av personuppgifter samtycket avser.

I syfte att uppfylla dessa krav försöker man genom bestämmelserna i lagen säkerställa att en person då denne ger sitt samtycke skall förstå vad denne samtycker till. Därför föreslås att det i 7 § i den föreslagna lagen bestäms att sökanden i samband med begäran om samtycke skall informera personen i fråga om syftet med säkerhetsutredningen och hur den skall användas. Sökanden skall också

berätta för personen i fråga att denne har rätt att få information om utredningens innehåll.

Den föreslagna lagen om säkerhetsutredningar ger inte de behöriga myndigheterna rätt att inhämta uppgifter i något av registren utan bestämmelserna om detta finns i den lagstiftning som gäller vart och ett av registren. Således bestäms bland annat det tillåtna användningsändamålet i ifrågavarande speciallagstiftning.

I enstaka fall kan också uppgifter i andra än de register som avses i 8 § användas för säkerhetsutredningar. Förutsättningarna för detta begränsas dock så att andra uppgifter kan användas enbart för kontroll av registeruppgifter och om det är nödvändigt för att uppnå syftet med utredningen och uppgifternas riktighet inte kan betvivlas. I en omfattande säkerhetsutredning kan förutom de register som avses i 8 § också uppgifter som utsökningsmyndigheterna har om den kontrollerade användas, men endast för att utreda den kontrollerades ekonomiska ställning.

Av säkerhetsutredningarna bildas så småningom personregister hos de myndigheter som är behöriga att göra säkerhetsutredningar och uppgifterna i dessa register kan vara ovan avsedda känsliga uppgifter. Det föreslås att bestämmelserna om dessa register tas in i den existerande registerlagstiftningen som gäller dessa myndigheter. Genom denna regleringslösning säkerställs att den reglering som gäller skyddet av personuppgifter är tillräckligt vidsträckt och detaljerad på lagnivå och behöver inte sprida ut bestämmelserna om personuppgifter till olika lagar.

En säkerhetsutredning avslutas i och med att utredningens resultat överlämnas till sökanden som därvid kommer att få del av personuppgifter om den kontrollerade. Om sökanden ofta ansöker om säkerhetsutredningar, bildar de säkerhetsutredningar denne erhållit ett personregister. En säkerhetsutredning får använda enbart för det ändamål som uppgavs i ansökan. Av 7 § 1 mom. i den föreslagna lagen följer att användningen i praktiken begränsas till att tillsätta en viss tjänst eller att kontrollera uppgifterna om någon som redan sköter en tjänst. För att trygga skyddet av personuppgifter bestäms i 12 § i den föreslagna lagen om sökandens skyldighet att förvara säkerhetsutredningar på ett så-

dant sätt att uppgifterna i dem kan behandlas endast av personer som oundgängligen behöver dem i sitt arbete. De personer som behandlar uppgifter i säkerhetsutredningar har tystnadsplikt. Sökanden måste förstöra en säkerhetsutredning så snart den inte längre behövs för det ändamål som uppgavs i ansökan. I förslaget anges också en absolut bakre gräns för när utredningen skall förstöras, vilken är två år efter att utredningen gjordes.

Rättsskyddet för den kontrollerade säkerställs såväl under förfarandet som efter det. En säkerhetsutredning kan först och främst inte inledas utan att personen i fråga vet om det, eftersom dennes samtycke krävs för utredningen. Var och en har också en ovillkorlig rätt att få veta om en säkerhetsutredning gjorts beträffande honom eller henne. Dessutom har den kontrollerade i regel rätt att få veta vilka uppgifter säkerhetsutredningen innehåller. Undantag i fråga om detta kan göra enbart om uppgifterna inhämtats i ett register som den registrerade inte har rätt till insyn i. Till den omfattande säkerhetsutredningen hör som rättsskyddsmedel också en så kallad anmärkningsrätt. Den kontrollerade får innan utredningen lämnas till sökanden bekanta sig med de uppgifter som utredningen innehåller och framställa anmärkningar om dem. En sådan rätt har den kontrollerade dock inte, om uppgifterna har sitt ursprung i register som den registrerade inte har rätt till insyn i. Också i de fall då den kontrollerade inte själv har rätt att få information, kan dataombudsmanen enligt bestämmelser i registerlagstiftningen på begäran av den registrerade kontrollera registeruppgifternas lagenlighet. En sådan bestämmelse är till exempel 15 § 2 mom. lagen om polisens personregister. Detta arrangemang har enligt grundlagsutskottets praxis ansetts tillräckligt med tanke på den registrerades rättsskydd (GrUU 7/1997 rd). Dessutom skall dataombudsmanen enligt det föreslagna 24 § 3 mom. även i övrigt ha rätt att ta del av en säkerhetsutredning för att granska dess lagenlighet.

Om en behörig myndighet i de fall som avses i 13 § 1 mom. i den föreslagna lagen, vägrar ge information, kan den kontrollerade söka ändring genom besvär till förvaltningsdomstolen. Så kan den kontrollerade förfara också om den behöriga myndigheten i en

omfattande säkerhetsutredning vägrar ge uppgifter i de fall som avses i 16 § 1 mom. eller vägrar göra en i 16 § 2 mom. avsedd aneckning. Genom dessa bestämmelser tryggas den i 21 § 1 mom. grundlagen avsedda rätten för var och en att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol.

Syftet med en begränsad säkerhetsutredning är att utreda om en person i skötseln av sina arbetsuppgifter skall beviljas tillträde till en viss plats eller ett visst utrymme. Följden av en utredning kan vara att tillträde till platsen eller utrymmet inte beviljas. I princip skall detta granskas med utgångspunkt i 9 § 1 mom. grundlagen, som en begränsning av rörelsefriheten. När polislagen stiftades ansåg grundlagsutskottet att det var möjligt att begränsa rörelsefriheten på vissa typer av riskområden (GrUU 15/1994 rd). Vid behandlingen av förslaget till ändring av lagen om försvarsmakten (RP 118/1997 rd) tog utskottet på motsvarande sätt ställning till begränsningar av rörelsefriheten i en fråga som gällde försvarsmaktens möjligheter att av militära skäl förbjuda utomstående att röra sig eller begränsa rörelsefriheten för dem på platser och områden i försvarsmaktens användning. Härvid konstaterade utskottet att begränsningarna i rörelsefriheten var avsedda för att i anslutning till försvarsmaktens verksamhet skydda den nationella säkerheten och utomstående personers säkerhet. Dessa syften ansåg utskottet utgöra en godtagbar grund för en begränsning av den grundläggande rörelsefriheten (GrUU 21/1997 rd). Likartade motiveringar kan också anföras i fråga om eventuella begränsningar i rörelsefriheten till följd av en begränsad säkerhetsutredning.

Begränsningarna i rörelsefriheten måste uppfylla de allmänna villkoren för att begränsa grundläggande rättigheter. En begränsning av rörelsefriheten till följd av att den föreslagna lagens 4 kap. tillämpas grundar sig på lag. Alla de platser och utrymmen

som kommer på fråga räknas upp i 19 § 2 mom. och således kan begränsningen anses vara precis och klart avgränsad. Då man beaktar å ena sidan lagens syfte enligt 2 §, å andra sidan arten av de platser och utrymmen som räknas upp i 19 § 2 mom., tjänar nämnda begränsningar förebyggandet av allvarlig brottslighet. En sådan grund för begränsningar kan anses vara godtagbar och svarar mot ett viktigt samhälleligt behov. Begränsningarna i rörelsefriheten gäller tillträde till vissa platser i arbetsuppgifter och hindrar till exempel inte personen i fråga att sköta ärenden i ett statligt ämbetsverks lokaler som är öppna för allmänheten. Därför kan begränsningen inte anses överskrida vad som är nödvändigt för att uppnå ett godtagbart syfte. Således svarar begränsningen också mot proportionalitetsprincipen.

Enligt artikel 2.3 i det fjärde tilläggsprotokollet i Europarådets människorättskonvention får rörelsefriheten underkastas inskränkningar som är angivna i lag och nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till statens säkerhet och den allmänna säkerheten, för upprätthållande av den allmänna ordningen och förhindrande av brott, för hälsovården samt för skyddande av sedligheten eller av annans fri- och rättigheter. Med beaktande av den föreslagna lagens syfte, kan de begränsningar i rörelsefriheten som följer av att lagens 4 kap. tillämpas inte anses utgöra ett problem med tanke på Europarådets människorättskonvention.

Med stöd av vad som anförts ovan kan de föreslagna lagarna stiftas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom det dock till den första av de föreslagna lagarna ansluter sig flera frågor som gäller tolkning av de grundläggande rättigheterna, anser regeringen att det vore ändamålsenligt att be grundlagsutskottet ge sitt utlåtande om förslaget.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om säkerhetsutredningar**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om säkerhetsutredningar som kan göras i fråga om den som söker en tjänst eller en uppgift, skall anställas eller antas till utbildning eller sköter en tjänst eller uppgift.

Säkerhetsutredningen kan göras som en normal, omfattande eller begränsad utredning.

2 §

Lagens syfte

Lagens syfte är att genom en säkerhetsutredning enligt 1 §, med hänsyn till skyddet för privatlivet och datasekretessen för den som utredningen gäller, öka möjligheterna att förebygga brott som medför allvarlig skada för

1) Finlands inre eller yttre säkerhet, försvar eller beredskap för undantagsförhållanden,

2) Finlands relationer till andra stater eller internationella organisationer,

3) den offentliga ekonomin,

4) en enskilds anmärkningsvärt värdefulla affärs- eller yrkeshemligheter eller andra med dem jämförbara enskilda ekonomiska intressen som är av synnerligen stor betydelse, eller

5) datasäkerhet som är av synnerligen stor betydelse för skyddet av de intressen som avses i 1—4 punkten.

3 §

Begränsningsbestämmelse

De befogenheter som avses i denna lag får användas endast när det nödvändigtvis krävs för att syftet med lagen skall kunna uppnås. Då befogenheterna används får inte större ingrepp än vad som ovillkorligen är nödvändigt göras i skyddet för någons privatliv.

2 kap.

Normal säkerhetsutredning

4 §

Sökanden

En normal säkerhetsutredning kan sökas av

- 1) en statlig myndighet och en självständig statlig inrättning,
- 2) riksdagens kanslikommission, riksdagens justitieombudsman, statsrevisorerna och statens revisionsverk,
- 3) ett statligt affärsverk,
- 4) en kommun och en samkommun, samt
- 5) en privat sammanslutning eller stiftelse som har sin stadgeenliga hemort, centralförvaltning eller huvudsakliga verksamhet i Finland och en utländsk sammanslutning eller stiftelse som har en registrerad filial i Finland.

En säkerhetsutredning kan göras också på begäran av någon annan än en i 1 mom. avsedd sökande, om ett statsfördrag eller någon annan internationell förpliktelse som är bindande för Finland förutsätter det.

5 §

Behörig myndighet

Skyddspolisen fattar beslut om huruvida en säkerhetsutredning skall göras. Om sökanden hör till försvarsförvaltningen, fattar dock huvudstaben beslut om en säkerhetsutredning. Huvudstaben kan besluta om en säkerhetsutredning också då sökanden sköter en uppgift på förordnande av försvarsförvaltningen.

6 §

Förutsättningar för en säkerhetsutredning

En säkerhetsutredning förutsätter att den som utredningen gäller har gett sitt skriftliga samtycke till utredningen i förväg.

En säkerhetsutredning kan göras för en sökande som avses i 4 § 1 mom. 5 punkten en-

dast om sökanden godkänner de nödvändiga villkor som den behöriga myndigheten ställt med tanke på datasekretessen när det gäller registrerade personer och syftet med utredningen.

7 §

Ansökan om en säkerhetsutredning

Ansökan om en säkerhetsutredning skall vara skriftlig. I ansökan skall den som utredningen gäller uppges och den tjänst eller den uppgift som han eller hon skall utnämnas till eller anställas i eller som han eller hon sköter samt andra för säkerhetsutredningen relevanta uppgifter individualiseras.

I ansökan om säkerhetsutredning skall ingå ett egenhändigt undertecknat samtycke av den som utredningen gäller och en försäkran om att han eller hon informerats om syftet med utredningen och om hur den används samt om rätten att få information om utredningens innehåll.

8 §

Genomförande av en säkerhetsutredning

En säkerhetsutredning kan enbart bygga på registeruppgifter i

- 1) datasystemet för polisärenden, datasystemet för förvaltningsärenden och skyddspolisens funktionella datasystem vilka avses i lagen om polisens personregister (509/1995),
- 2) straffregistret och näringsförbudsregistret,
- 3) justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning, och domslutssystemet,
- 4) straffdataregistret och säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudstaben,
- 5) gränsbevakningsregistret som förs av staben för gränsbevakningsväsendet,
- 6) undersöknings- och handräcknings-systemet som förs av tullstyrelsen,
- 7) befolkningsdatasystemet, samt

8) delregistret för visumärenden och delregistret för inresevillkor vilka förs av utrikesministeriet och hör till utlänningsregistret.

Angående den behöriga myndighetens rätt att inhämta uppgifter i de register som avses i 1 mom. gäller vad som särskilt föreskrivs någon annanstans i lag.

För kontroll av de registeruppgifter som avses i 1 mom. kan i en säkerhetsutredning användas också andra uppgifter som den behöriga myndigheten har om den som utredningen gäller, om det i ett enskilt fall är nödvändigt att använda sådana uppgifter för att syftet med utredningen skall uppnås och uppgifternas riktighet inte kan betvivlas. I en säkerhetsutredning får inte användas antydningar eller angivelser eller anteckningar enligt vilka han eller hon kan misstänkas för att komma att begå ett brott.

I en säkerhetsutredning får uppgifter som är mer än tio år gamla inte användas, om det inte är nödvändigt för att uppnå syftet med utredningen, och inte heller uppgifter om gärningar som en person begått innan han eller hon fyllt femton år.

9 §

Säkerhetsutredning på grund av en internationell förpliktelse

Om en säkerhetsutredning görs på grund av ett statsfördrag eller någon annan för Finland bindande internationell förpliktelse, får i utredningen, utöver de uppgifter som avses i 8 §, användas uppgifter som det finns en specificerad skyldighet att använda enligt fördraget eller den internationella förpliktelsen.

10 §

Meddelande om resultatet av en säkerhetsutredning

En säkerhetsutredning skall lämnas skriftligt till sökanden. I säkerhetsutredningen tas in endast sådana uppgifter som i det enskilda fallet behövs för att syftet med utredningen

skall uppnås. Den behöriga myndighetens bedömning av tillförlitligheten eller lämpligheten för en tjänst eller uppgift hos den som utredningen gäller får inte ingå i en säkerhetsutredning, om inte ett statsfördrag eller någon annan internationell förpliktelse som avses i 9 § förutsätter det.

Om det vid en säkerhetsutredning inte har kommit fram några uppgifter av betydelse med tanke på utredningens syfte, kan den behöriga myndigheten lämna ett muntligt meddelande om detta till sökanden.

11 §

Användningen av en säkerhetsutredning

En säkerhetsutredning binder inte sökanden. Uppgifterna i en säkerhetsutredning får inte användas för något annat ändamål än det som uppgavs i ansökan.

12 §

Förvaring av säkerhetsutredningar och sekretessplikt

Sökanden skall förvara en säkerhetsutredning på ett sådant sätt att uppgifterna i den kan behandlas endast av personer som oundgängligen behöver dem i skötseln av sina uppgifter. Sökanden skall förstöra säkerhetsutredningen omedelbart när den inte längre behövs för det ändamål som uppgavs i ansökan om utredning, dock senast två år efter att utredningen gjordes.

På sekretess i fråga om en säkerhetsutredning samt de handlingar som har samband med att utredningen lämnas och de uppgifter som ingår i dessa, samt i fråga om den tystnadsplikt och det förbud mot utnyttjande som gäller de uppgifter som erhållits när en säkerhetsutredning skaffas, skall 22–24 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) tillämpas även i de fall när någon annan sökande än de som avses i 4 § i nämnda lag har erhållit handlingarna och uppgifterna.

13 §

Rätt till information

Var och en har rätt att få upplysningar av den behöriga myndigheten om huruvida en säkerhetsutredning som gäller honom eller henne har gjorts med tanke på en viss uppgift. Den som utredningen gäller har rätt att av den behöriga myndigheten på begäran få upplysningar om vilka uppgifter utredningen innehåller om honom eller henne. Den som utredningen gäller har dock inte rätt att få information som inhämtats ur register som en registrerad inte har rätt till insyn i.

Har i det fall som avses i 10 § 2 mom. ett meddelande lämnats muntligt, kan också den som ansökt om säkerhetsutredningen ge uppgifter om meddelandet.

Angående vars och ens rätt att kontrollera de uppgifter som ingår om honom eller henne i ett register föreskrivs särskilt.

3 kap.

Säkerhetsklassificering och omfattande säkerhetsutredning

14 §

Säkerhetsklassificering

Genom förordning av statsrådet kan bestämmas att det vid en namngiven statlig myndighet eller vid en specificerad del av den tas i bruk en säkerhetsklassificering av arbetsuppgifter, om det nödvändigtvis krävs för att syftet med denna lag skall uppnås.

Till första säkerhetsklass hör arbetsuppgifter vilkas skötsel förutsätter ständig tillgång till mer än en ringa mängd sekretessbelagda uppgifter vilkas avslöjande skulle medföra allvarlig skada för de intressen som avses i 2 § 1—3 punkten. De övriga uppgifter som är betydelsefulla med hänsyn till syftet med denna lag hör till andra säkerhetsklassen.

De arbetsuppgifter som hör till första och andra säkerhetsklass specificeras genom för-

ordning av det ministerium till vars förvaltningsområde den myndighet som namngivits enligt 1 mom. hör.

15 §

Genomförande av en omfattande säkerhetsutredning

En omfattande säkerhetsutredning kan göras i fråga om en person som söker eller skall förordnas att sköta en arbetsuppgift som hör till första säkerhetsklass eller som sköter en sådan arbetsuppgift. En omfattande säkerhetsutredning kan göras också då ett statsfördrag eller någon annan internationell förpliktelse som är bindande för Finland förutsätter det.

När en omfattande säkerhetsutredning görs kan, utöver vad som bestäms om en normal säkerhetsutredning, uppgifter om den näringsverksamhet som bedrivs av den som utredningen gäller samt om hans eller hennes förmögenhet och skulder samt andra ekonomiska bindningar utredas. För utredning av den ekonomiska ställningen för den som utredningen gäller kan, utöver vad som bestäms i 8 §, uppgifter som utredningsmyndigheterna har om honom eller henne användas.

Till en omfattande säkerhetsutredning hör en anmälan om personuppgifter i vilken den som utredningen gäller lämnar de viktigaste uppgifterna om sig själv, sina familje- och släktband, sin utbildning samt sin boningsort och sina tjänste- och anställningsförhållanden under högst de tio senaste åren. Vid behov kan anmälan om personuppgifter också innehålla uppgifter om ekonomiska bindningar som avses i 2 mom.

16 §

Anmärkningsrätt

Den som utredningen gäller har rätt att granska de uppgifter som ingår i en omfattande säkerhetsutredning och göra anmärk-

ningar mot dem innan utredningen lämnas till sökanden. Denna rätt kan dock inte utövas när det gäller uppgifter som inhämtats ur register som en registrerad inte har rätt till insyn i.

En anmärkning som den som utredningen gäller gör i fråga om en uppgift i en omfattande säkerhetsutredning skall av den behöriga myndigheten antecknas i utredningen, om inte uppgiften genast rättas med anledning av anmärkningen eller anmärkningen bör betraktas som uppenbart ogrundad. Om den behöriga myndigheten vägrar anteckna anmärkningen i den omfattande säkerhetsutredningen, skall myndigheten meddela den som utredningen gäller orsaken till detta i ett skriftligt beslut.

Angående rättelse av uppgifter i register föreskrivs särskilt.

17 §

Omfattande säkerhetsutredning som utsträcks att gälla närstående

Om det för att syftet med en omfattande säkerhetsutredning skall uppnås är absolut nödvändigt, kan en utredning som avses i 8 § i enskilda fall utsträckas att gälla föräldrar, barn eller make till den som utredningen gäller eller den som lever i gemensamt hushåll under äktenskapsliknande förhållanden med honom eller henne (*närstående*). Utredningen förutsätter att den närstående till den som utredningen gäller har gett sitt skriftliga samtycke till utredningen.

Anser sökanden att det är nödvändigt att utsträcka en omfattande säkerhetsutredning till att gälla närstående till den som utredningen gäller, skall sökanden i sin ansökan visa att det finns grundad anledning till detta.

Vad som bestäms om rätt till information för den som utredningen gäller tillämpas också på närstående i fråga om vilka en utredning som avses 1 mom. har gjorts. Angående den rätt som närstående till den som utredningen gäller har att anmärka på uppgifter om dem själva gäller vad som föreskrivs i 16 §.

18 §

Bestämmelser som tillämpas på omfattande säkerhetsutredning

På en omfattande säkerhetsutredning tillämpas utöver bestämmelserna i detta kapitel vad som bestäms om en normal säkerhetsutredning, dock inte 4 § och 6 § 2 mom.

4 kap.

Begränsad säkerhetsutredning

19 §

Syftet med en begränsad säkerhetsutredning

Syftet med en begränsad säkerhetsutredning är att utreda om en person kan beviljas tillträde till vissa platser eller utrymmen för att sköta sina arbetsuppgifter.

I detta kapitel avsedda platser och utrymmen är

- 1) kärnanläggningar,
- 2) flygplatser, hamnar och andra med dem jämförbara trafikområden som är viktiga med tanke på landets inre eller yttre trafikförbindelser,
- 3) betydande inrättningar som betjänar kommunalteknisk service,
- 4) garnisons- och depåområden och andra områden som är i försvarsmaktens besittning och som är av avsevärd betydelse för det militära försvaret,
- 5) försvarsmaktens, gränsbevakningsväsendets och polisens verksamhetsställen,
- 6) verksamhetsställen som är viktiga med tanke på användningen av myndigheternas datanät, samt
- 7) statliga myndigheters verksamhetsställen, offentliga och privata forskningsinstitut och datacentraler som är av avsevärd betydelse för statens inre eller yttre säkerhet eller försvar eller av synnerligen stor betydelse för den offentliga ekonomin.

20 §

Ansökan om begränsad säkerhetsutredning

I en ansökan om begränsad säkerhetsutredning skall den plats eller det utrymme som avses i 19 § 2 mom. och de arbetsuppgifter som den som utredningen gäller avses sköta där specificeras.

21 §

Behörig myndighet i fråga om en begränsad säkerhetsutredning

Beslut om huruvida en begränsad säkerhetsutredning skall göras skall fattas av polisrättningen i häradet på den ort där den plats eller det utrymme som ansökan gäller är belägen, om inte något annat följer av 2 mom.

Huvudstaben beslutar om begränsad säkerhetsutredning, om ansökan gäller tillträde till en plats eller ett utrymme som är i försvarsmaktens besittning.

22 §

Genomförande av en begränsad säkerhetsutredning

En begränsad säkerhetsutredning kan byggas enbart på registeruppgifter i datasystemet för polisärenden, straffregistret, justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning, domslutssystemet samt straffdataregistret och säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudstaben.

23 §

Bestämmelser som tillämpas på begränsad säkerhetsutredning

På en begränsad säkerhetsutredning tillämpas, utöver bestämmelserna i detta kapitel,

vad som bestäms om en normal säkerhetsutredning i denna lag, dock inte 5 § och 8 § 1 mom.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

24 §

Rättsskydd

I en behörig myndighets avslagsbeslut i ett ärende som gäller säkerhetsutredning får ändring inte sökas genom besvär.

I en behörig myndighets beslut genom vilket denna har vägrat lämna uppgifter som avses i 13 § 1 mom. eller 16 § 1 mom. eller göra en anteckning som avses i 16 § 2 mom. får ändring sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I förvaltningsdomstolens beslut genom vilket en i 5 § avsedd behörig myndighets beslut har upphävts eller ändrats, får ändring också sökas av myndigheten i fråga.

Dataombudsmannen har rätt att ta del av en säkerhetsutredning som avses i denna lag för att granska dess lagenlighet.

25 §

Information till andra myndigheter

Utan hinder av den skyldighet att iaktta sekretess som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får skyddspolisen, huvudstaben och polisrättningen i häradet till varandra lämna uppgifter som behövs för enskilda säkerhetsutredningar.

26 §

Personregister över säkerhetsutredningar

Angående personregister som förs över säkerhetsutredningar föreskrivs i lagen om po-

lisens personregister och lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995).

27 §

Avgifter för säkerhetsutredningar

För säkerhetsutredningar som behöriga myndigheter gjort med stöd av denna lag tas en avgift ut med iakttagande i tillämpliga delar av vad som föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). En säkerhetsutredning som en behörig myndighet gör på ansökan av en annan myndighet eller en läroanstalt inom samma förvaltningsområde är dock avgiftsfri.

28 §

Straffbestämmelser

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 12 § 2 mom. döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen (39/1889), om inte gärningen skall bestraffas enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller om inte strängare straff för den bestäms någon annanstans i lag.

Bestämmelser om straff för personregisterbrott finns i 38 kap. 9 § strafflagen och om straff för personregisterförseelse i 48 § 2 mom. personuppgiftslagen (523/1999).

29 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om de uppgifter som skall lämnas vid ansökan om säkerhetsutredning, om ansökningsförfarandet och om de villkor som avses i 6 § 2 mom. kan, när det gäller säkerhetsutredningar som omfattas av behörigheten för skyddspolisen eller polisinsättningen i häradet, utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

Närmare bestämmelser om de uppgifter som skall lämnas vid ansökan om säkerhetsutredning och om ansökningsförfarandet kan, när det gäller säkerhetsutredningar som hör till huvudstabens behörighet, utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

6 kap.

Ikraftträdande

30 §

Ikraftträdelsebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om polisens personregister**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 7 april 1995 om polisens personregister (509/1995) 20 § 6 mom, sådant det lyder i lag 4/1998,

ändras 1 b § 2 mom., 23 och 24 b § samt 24 d § 1 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 1 b § 2 mom. samt 24 b och 24 d § i nämnda lag 4 /1998 samt 23 § delvis ändrad i sistnämnda lag och i lag 658/1998, samt

fogas till 1 b §, sådan den lyder i nämnda lag 4/1998, ett nytt 4 mom. och till 3 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

1 b §

Datasystemet för förvaltningsärenden

Delregister inom datasystemet för förvaltningsärenden är

- 1) vapentillståndsregistret,
- 2) identitetskortsregistret,
- 3) passregistret,
- 4) kontrollkortsregistret,
- 5) registret för identifiering av utlänningar,
- 6) väktarregistret,
- 7) ordningsmannaregistret, samt
- 8) den lokala polisens säkerhetsutredningsregister.

I den lokala polisens säkerhetsutredningsregister införs förutom identitetsuppgifter för den som utredningen gäller också en anteckning om att han eller hon har varit föremål för en i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedd begränsad säkerhetsutredning samt den tidpunkt då utredningen lämnades och andra uppgifter som behövs för att specificera utredningen.

3 §

Skyddspolisens funktionella datasystem

I skyddspolisens funktionella datasystem införs också uppgifter om en i lagen om säkerhetsutredningar avsedd normal säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredning som skyddspolisen gjort, identitetsuppgifter för den som utredningen gäller och den tidpunkt då utredningen lämnades.

23 §

Säkerhetsutredningar

Polisen har rätt att i en i lagen om säkerhetsutredningar avsedd normal säkerhetsutredning och omfattande säkerhetsutredning använda uppgifter som införs i datasystemet för polisärenden, datasystemet för förvaltningsärenden och skyddspolisens funktionella datasystem och rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med

uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning samt uppgifter i domslutssystemet. Angående polisens rätt att få andra uppgifter som kan användas i normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar bestäms särskilt.

I en begränsad säkerhetsutredning har polisen rätt att använda uppgifter som finns i datasystemet för polisärenden och rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning samt uppgifter i domslutssystemet, samt sådana andra uppgifter som polisen har rätt att få för detta ändamål av andra myndigheter enligt vad som bestäms någon annanstans i lag.

24 b §

Utplåning av uppgifter ur skyddspolisens funktionella datasystem

Uppgifter som gäller en person utplånas ur skyddspolisens funktionella datasystem då 25 år förflutit sedan den sista uppgiften infördes. Uppgifter i nämnda datasystem om en normal säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning utplånas inom ett år efter att en ny motsvarande utredning har lämnats, och i vilket fall som helst senast då tio år har förflutit sedan utredningen lämnades.

24 d §

Utplåning av uppgifter ur datasystemet för förvaltningsärenden

Ur databasen inom datasystemet för förvaltningsärenden och dess separata delregister utplånas uppgifter enligt följande:

1) ur identitetskorts-, pass-, väktar- och ordningsmannaregistret uppgifterna om tillstånd då tio år har förflutit sedan utgången av tillståndets giltighetstid samt uppgifter om avslag på ansökan, uppgifter om återkallelse, hinder och anmärkningar samt uppgifter om utlåtanden då tio år har förflutit sedan ansökan avslogs, anteckning gjordes om återkallelse, hinder eller anmärkning eller utlåtande lämnades,

2) ur kontrollkortsregistret då fem år har förflutit sedan uppgiften infördes,

3) ur registret för identifiering av utlänningar då tio år har förflutit sedan registreringen eller då ett år har förflutit sedan den registrerade beviljades finskt medborgarskap, samt

4) ur den lokala polisens säkerhetsutredningsregister inom ett år efter att en ny begränsad säkerhetsutredning har lämnats och i vilket fall som helst senast då tio år har förflutit sedan utredningen lämnades.

 Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 november 1995 om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995) 6 § 1 mom. 6 punkten och 22 §, samt
fogas till 11 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till 18 § ett nytt 3 mom., varvid nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., som följer:

6 §

Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register

Huvudstaben har rätt att utan hinder av sekretessplikten få sådana uppgifter som den behöver för skötseln av de åligganden som anges i 1 §

6) ur polisens personregister, uppgifter för bedömning av en persons lämplighet att tjänstgöra inom försvarsförvaltningen och uppgifter för i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda säkerhetsutredningar.

11 §

Säkerhetsdataregistret

I säkerhetsdataregistret införs också uppgifter om i lagen om säkerhetsutredningar avsedda normala säkerhetsutredningar, begränsade säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar som huvudstaben gjort, identitetsuppgifter för den som utredningen gäller samt den tidpunkt då en sådan utredning lämnades.

18 §

Den tid uppgifter skall bevaras

Uppgifter i säkerhetsdataregistret om normala säkerhetsutredningar, begränsade säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar utplånas inom ett år efter att en ny motsvarande säkerhetsutredning har lämnats och i vilket fall som helst senast då tio år har förflutit sedan utredningen lämnades.

22 §

Säkerhetsutredningar

Huvudstaben har rätt att i en normal säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning som avses i lagen om säkerhetsutredningar använda uppgifter i straffdataregistret och säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudstaben samt rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning och i domslutssystemet. Angående huvudstabens rätt att få andra uppgifter som den kan använda i normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar bestäms särskilt.

I en begränsad säkerhetsutredning har huvudstaben rätt att använda uppgifter som finns i straffdataregistret och säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudstaben samt rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtals-

prövning och i domslutssystemet, samt sådana andra uppgifter som huvudstaben har rätt att få för detta ändamål av andra myndigheter enligt vad som bestäms någon annanstans i lag.

_____ Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

4.

Lag

om ändring av 4 a § straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
föres till 4 a § 1 mom. straffregister av den 20 augusti 1993 (770/1993), sådant det lyder i lag 1093/1999, en ny 1 a punkt som följer:

4 a §
Utöver vad som bestäms i 4 §, lämnas ur straffregistret uppgifter om personer ut till finska myndigheter i ärenden som gäller

1 a) uppgörande av i normala lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda säkerhetsutredningar samt begränsade och omfattande säkerhetsutredningar,

_____ Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

5.

Lag**om ändring av 3 kap. 34 g § utsökningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utsökningslagen av den 3 december 1895 (37/1895) 3 kap. 34 g § 1 mom., sådant det lyder i lag 649/1999, som följer:

34 g §

Utan hinder av bestämmelserna om sekretess i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) får utmätningsmannen lämna ut behövliga uppgifter till en annan utsökningsmyndighet samt, om det finns skäl att misstänka att gäldenären kan ha gjort sig skyldig till brott, även till åklagar- och förundersökningsmyndigheterna. Utmätningssmannen får lämna ut uppgifter till åklagarmyndigheterna även för prövning av förvandlingsstraff för böter. Utmätningssmannen får dessutom lämna ut behövliga uppgifter till skyddspolisen och huvudstaben för uppgörande av i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda omfattande säkerhetsutredningar, skattemyndigheterna, arbetsmyndigheter-

na, konkursombudsmannen eller någon annan myndighet, om han konstaterar att gäldenären har gjort sig skyldig till missbruk. Utmätningssmannen får dock inte lämna ut uppgifter till någon annan myndighet än en annan utsökningsmyndighet om missbruk som gäldenären har gjort sig skyldig till, om uppgifterna om detta missbruk har erhållits av en person som vid rättegång skulle ha rätt eller skyldighet att vägra vittna om nämnda omständigheter, och inte heller uppgifter som han fått av en utomstående själv om missbruk som denne har gjort sig skyldig till.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.**Lag****om ändring av 21 § lagen om näringsförbud**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 13 december 1985 om näringsförbud (1059/1985) 21 § 4 mom., sådant
det lyder i lag 1220/1997, som följer:

21 §

Register

näringsförbud, till allmän åklagare för åtals-
prövning och för drivande av åtal samt till
skyddspolisen och huvudstaben för i lagen
om säkerhetsutredningar (/) avsedda norma-
la säkerhetsutredningar och omfattande sä-
kerhetsutredningar.

Uppgifter om näringsförbud som inte läng-
re gäller skall hållas hemliga. Uppgifter får
dock lämnas ut till polisen för förundersök-
ning av brott mot näringsförbud och utred-
ning av förutsättningar för meddelande av

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag**om ändring av lagen om utlänningsregistret**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 december 1997 om utlänningsregistret (1270/1997) 2 § 2 mom. och
10 § 1 mom. 1 punkten som följer:

2 §

Registerföring och ändamålet med registret

Utlänningsregistret förs och används som underlag för beslut om utlänningars inresa, vistelse och arbete i Finland, för övervakningen av inresor och utresor, för tryggheten av landets säkerhet och för i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar.

10 §

Utlämnande av uppgifter ur registret

Utöver vad som bestäms i någon annan lag eller i internationella avtal som är bindande för Finland får, utan hinder av sekretessbestämmelserna och i den mån det är nödvändigt för att den mottagande myndigheten skall kunna utföra sina i lag bestämda uppgifter, ur utlänningsregistret utlämnas information till

1) försvarsmakten om ansökningar som gäller visum, uppehållstillstånd, arbetstillstånd och asyl samt om beslut som gäller dessa ansökningar för handhavande av säkerhets- och tillsynsuppgifter samt uppgift om medborgarskap för behandlingen av värnpliktsärenden som avses i värnpliktslagen (452/1950),

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 27 april 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister *Johannes Koskinen*

2.

Lag**om ändring av lagen om polisens personregister**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 7 april 1995 om polisens personregister (509/1995) 20 § 6 mom. sådant det lyder i lag 4/1998,

ändras 1 b § 2 mom., 23 och 24 b § samt 24 d § 1 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 1 b § 2 mom. samt 24 b och 24 d § i nämnda lag 4 /1998 samt 23 § delvis ändrad i sistnämnda lag och i lag 658/1998, samt

fogas till 1 b §, sådan den lyder i nämnda lag 4/1998, ett nytt 4 mom. och till 3 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 b §

Datasystemet för förvaltningsärenden

Delregister inom datasystemet för förvaltningsärenden är

- 1) vapentillståndsregistret,
- 2) identitetskortsregistret,
- 3) passregistret,
- 4) kontrollkortsregistret,
- 5) registret för identifiering av utlänningar,
- 6) väktarregistret samt
- 7) ordningsmannaregistret.

Delregister inom datasystemet för förvaltningsärenden är

- 1) vapentillståndsregistret,
- 2) identitetskortsregistret,
- 3) passregistret,
- 4) kontrollkortsregistret,
- 5) registret för identifiering av utlänningar,
- 6) väktarregistret,
- 7) ordningsmannaregistret, samt
- 8) *den lokala polisens säkerhetsutredningsregister.*

I den lokala polisens säkerhetsutredningsregister införs förutom identitetsuppgifter för den som utredningen gäller också en anteckning om att han eller hon har varit föremål för en i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedd begränsad säkerhetsutredning samt den tidpunkt då utredningen lämnades och andra uppgifter som behövs för att specificera utredningen.

3 §

Skyddspolisens funktionella datasystem

I skyddspolisens funktionella datasystem införs också uppgifter om en i lagen om säkerhetsutredningar avsedd normal säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredning som skyddspolisen gjort, identitetsuppgifter för den som utredningen gäller och den tidpunkt då utredningen lämnades.

20 §

*Utlämnande av uppgifter till utlandet**Upphävs*

Polisen har rätt att till Europeiska polisbyrå och Europeiska unionens organ och Europeiska gemenskapernas ämbetsverk och institutioner ge utlåtanden om tillförlitlighet, med iakttagande i tillämpliga delar av vad 23 § 1 mom. 2 punkten bestämmer om förutsättningar för att ge utlåtande och av vad 2–4 mom. bestämmer om det förfarande som skall iakttas när utlåtanden ges.

23 §

Utlåtanden om tillförlitlighet

Polisen har rätt att i behövlig omfattning använda uppgifter ur polisens personregister när utlåtanden ges om

1) tillförlitligheten hos den som sökt en tjänst enligt 7 § statstjänstemannalagen (750/1994) eller som har utnämnts till en sådan tjänst,

2) en persons tillförlitlighet när det är fråga om skötseln av en uppgift som ger tillträde till statshemligheter eller sådana företagshemligheter eller informationer som kunde äventyra statens säkerhet eller ett betydande allmänt intresse eller ett betydande

Säkerhetsutredningar

Polisen har rätt att i en i lagen om säkerhetsutredningar avsedd normal säkerhetsutredning och omfattande säkerhetsutredning använda uppgifter som införts i datasystemet för polisärenden, datasystemet för förvaltningsärenden och skyddspolisens funktionella datasystem och rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning samt uppgifter i domslutssystemet. Angående polisens rätt att få andra uppgifter som kan användas i normala säkerhetsutredningar och om-

enskilt ekonomiskt intresse om de röjs olovligen, eller

3) en persons tillförlitlighet att få tillträde till en plats som är av betydelse för statens säkerhet, ett betydande allmänt intresse eller ett betydande enskilt ekonomiskt intresse.

När utlåtanden enligt 1 mom. ges får dock uppgifter ur de register som avses i 2, 3 a och 3 b § eller uppgifter enligt 10 § ur de register som avses i 8 § inte användas.

I de fall som avses i 1 mom. har polisen också rätt att lämna andra uppgifter ur polisens personregister än sådana som avses i 2 mom., om det är nödvändigt med tanke på det syfte för vilket utlåtandet ges.

Den registrerade har rätt att få veta om ett utlåtande enligt 1 mom. 1 punkten har getts om honom, och han skall underrättas om att ett utlåtande enligt 1 mom. 2–3 punkten har begärts eller givits, om inte detta uppenbart äventyrar statens säkerhet.

fattande säkerhetsutredningar bestäms särskilt.

I en begränsad säkerhetsutredning har polisen rätt att använda uppgifter som finns i datasystemet för polisärenden och rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning samt uppgifter i domslutssystemet, samt sådana andra uppgifter som polisen har rätt att få för detta ändamål av andra myndigheter enligt vad som bestäms någon annanstans i lag.

24 b §

Utplåning av uppgifter ur skyddspolisens funktionella datasystem

Uppgifter som gäller en person skall utplånas ur skyddspolisens funktionella datasystem då 25 år har förflutit sedan den sista uppgiften infördes. Utlåtanden om tillförlitlighet utplånas dock då 10 år har förflutit sedan de gavs.

Uppgifter som gäller en person utplånas ur skyddspolisens funktionella datasystem då 25 år förflutit sedan den sista uppgiften infördes. Uppgifter i nämnda datasystem om en normal säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning utplånas inom ett år efter att en ny motsvarande utredning har lämnats, och i vilket fall som helst senast då 10 år har förflutit sedan utredningen lämnades.

24 d §

Utplåning av uppgifter ur datasystemet för förvaltningsärenden

Ur databasen inom datasystemet för förvaltningsärenden och dess separata delregister skall uppgifter utplånas enligt följande:

1) ur identitetskorts-, pass-, väktar- och ordningsmannaregistret uppgifterna om tillstånd då 10 år har förflutit sedan utgången av tillståndets giltighetstid samt uppgifter om avslag på ansökan, uppgifter om återkallelse, hinder och anmärkningar samt uppgif-

Ur databasen inom datasystemet för förvaltningsärenden och dess separata delregister utplånas uppgifter enligt följande:

1) ur identitetskorts-, pass-, väktar- och ordningsmannaregistret uppgifterna om tillstånd då 10 år har förflutit sedan utgången av tillståndets giltighetstid samt uppgifter om avslag på ansökan, uppgifter om återkallelse, hinder och anmärkningar samt uppgif-

Gällande lydelse

ter om utlåtanden, då 10 år har förflutit sedan ansökan avslogs, anteckning gjordes om återkallelse, hinder eller anmärkning eller utlåtande gavs,

2) ur kontrollkortsregistret då fem år har förflutit sedan uppgiften infördes, samt

3) ur registret för identifiering av utlänningar då 10 år har förflutit sedan registrering eller då ett år har förflutit sedan den registrerade beviljades finskt medborgarskap.

Föreslagen lydelse

ter om utlåtanden då 10 år har förflutit sedan ansökan avslogs, anteckning gjordes om återkallelse, hinder eller anmärkning eller utlåtande lämnades,

2) ur kontrollkortsregistret då fem år har förflutit sedan uppgiften infördes,

3) ur registret för identifiering av utlänningar då 10 år har förflutit sedan registrering eller då ett år har förflutit sedan den registrerade beviljades finskt medborgarskap, *samt*

4) *ur den lokala polisens säkerhetsutredningsregister inom ett år efter att en ny begränsad säkerhetsutredning har lämnats och i vilket fall som helst senast då 10 år har förflutit sedan utredningen lämnades.*

 Denna lag träder i kraft den 20 .

3.**Lag****om ändring av lagen om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 3 november 1995 om fullgörande av polisuppgifter inom försvarsmakten (1251/1995) 6 § 1 mom. 6 punkten och 22 §, samt
fogas till 11 § ett nytt 2 mom., varvid nuvarande 2 mom. blir 3 mom., och till 18 § ett nytt 3 mom., varvid nuvarande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom., som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 §

Rätt att få uppgifter ur vissa myndigheters register

Huvudstaben har rätt att utan hinder av sekretessplikten få sådana uppgifter som den behöver för skötseln av de åligganden som anges i 1 §

Huvudstaben har rätt att utan hinder av sekretessplikten få sådana uppgifter som den behöver för skötseln av de åligganden som anges i 1 §

6) ur polisens personregister, uppgifter för bedömning av en persons lämplighet att tjänstgöra inom försvarsförvaltningen.

6) ur polisens personregister, uppgifter för bedömning av en persons lämplighet att tjänstgöra inom försvarsförvaltningen *och uppgifter för i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda säkerhetsutredningar.*

11 §

Säkerhetsdataregistret

I säkerhetsdataregistret införs också uppgifter om i lagen om säkerhetsutredningar avsedda normala säkerhetsutredningar, begränsade säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar som huvudstaben gjort, identitetsuppgifter för den som utredningen gäller samt den tidpunkt då en sådan utredning lämnades.

18 §

Den tid uppgifter skall bevaras

Uppgifter i säkerhetsdataregistret om normala säkerhetsutredningar, begränsade säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar utplånas inom ett år efter att en ny motsvarande säkerhetsutredning har lämnats och i vilket fall som helst senast då 10 år har förflutit sedan utredningen lämnades.

22 §

Utlåtanden om tillförlitlighet

Huvudstaben har rätt att i behövlig omfattning använda uppgifter ur personregister som avses i denna lag när utlåtanden ges till

Säkerhetsutredning

Huvudstaben har rätt att i en normal säkerhetsutredning och en omfattande säkerhetsutredning som avses i lagen om säker-

Gällande lydelse

en myndighet inom försvarsministeriets förvaltningsområde eller gränsbevakningsväsendet om tillförlitligheten hos den som sökt en tjänst enligt 7 § 1 mom. 10 punkten stats-tjänstemannalagen eller som har utnämnts till en sådan tjänst, samt om tillförlitligheten hos en person som sökt någon annan uppgift inom försvarsförvaltningen eller tjänstgör i uppgiften i fråga.

När utlåtanden enligt 1 mom. ges får dock uppgifter enligt 13 § ur de register som avses i 12 § inte användas.

En i 1 mom. avsedd person har på begäran rätt att få uppgift om utlåtande som avses i 1 mom. har begärts eller givits om honom och om uppgifter som avses i 6 § 1 mom. 6 punkten har inhämtats om honom.

Dataombudsmannen har rätt att ta del av ett utlåtande enligt 3 mom. och uppgifter som hör samman med bedömning av en i 3 mom. avsedd persons lämplighet, i syfte att granska att uppgifterna är lagenliga.

Föreslagen lydelse

hetsutredningar använda uppgifter i straffdataregistret och säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudstaben samt rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning och i domslutssystemet. Angående huvudstabens rätt att få andra uppgifter som den kan använda i normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar bestäms särskilt.

I en begränsad säkerhetsutredning har huvudstaben rätt att använda uppgifter som finns i straffdataregistret och säkerhetsdataregistret vilka förs av huvudstaben samt rätt att få uppgifter som finns i justitieförvaltningens datasystem med uppgifter om brottmål som är eller har varit föremål för åtalsprövning och i domslutssystemet, samt sådana andra uppgifter som huvudstaben har rätt att få för detta ändamål av andra myndigheter enligt vad som bestäms någon annanstans i lag.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .
—————

4.

Lag**om ändring av 4 a § straffregisterlagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 4 a § 1 mom. strafflagen av den 20 augusti 1993 (770/1993), sådant det lyder i lag
1093/1999, en ny 1 a punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Utöver vad som bestäms i 4 §, lämnas ur
straffregistret uppgifter om personer ut till
finska myndigheter i ärenden som gäller

Utöver vad som bestäms i 4 §, lämnas ur
straffregistret uppgifter om personer ut till
finska myndigheter i ärenden som gäller

*1 a) uppgörande av i normala lagen om
säkerhetsutredningar (/) avsedda säker-
hetsutredningar samt begränsade och om-
fattande säkerhetsutredningar,*

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 3 kap. 34 g § utsökningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utsökningslagen av den 3 december 1895 (37/1895) 3 kap. 34 g § 1 mom., sådant
det lyder i lag 649/1999, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

34 g §

Utan hinder av bestämmelserna om sekretess i lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) får utmätningsmannen lämna ut behövliga uppgifter till en annan utsökningsmyndighet samt, om det finns skäl att misstänka att gäldenären kan ha gjort sig skyldig till brott, även till åklagar- och förundersökningsmyndigheterna. Utmätningssmannen får lämna ut uppgifter till åklagarmyndigheterna även för prövning av förvandlingsstraff för böter. Utmätningssmannen får dessutom lämna ut behövliga uppgifter till skattemyndigheterna, arbetsmyndigheterna, konkursombudsmannen eller någon annan myndighet, om han konstaterar att gäldenären har gjort sig skyldig till missbruk. Utmätningssmannen får dock inte lämna ut uppgifter till någon annan myndighet än en annan utsökningsmyndighet om missbruk som gäldenären har gjort sig skyldig till, om uppgifterna om detta missbruk har erhållits av en person som vid rättegång skulle ha rätt eller skyldighet att vägra vittna om nämnda omständigheter, och inte heller uppgifter som han fått av en utomstående själv om missbruk som denne har gjort sig skyldig till.

Utan hinder av bestämmelserna om sekretess i lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) får utmätningsmannen lämna ut behövliga uppgifter till en annan utsökningsmyndighet samt, om det finns skäl att misstänka att gäldenären kan ha gjort sig skyldig till brott, även till åklagar- och förundersökningsmyndigheterna. Utmätningssmannen får lämna ut uppgifter till åklagarmyndigheterna även för prövning av förvandlingsstraff för böter. Utmätningssmannen får dessutom lämna ut behövliga uppgifter *till skyddspolisen och huvudstaben för uppgörande av i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda omfattande säkerhetsutredningar samt* skattemyndigheterna, arbetsmyndigheterna, konkursombudsmannen eller någon annan myndighet, om han konstaterar att gäldenären har gjort sig skyldig till missbruk. Utmätningssmannen får dock inte lämna ut uppgifter till någon annan myndighet än en annan utsökningsmyndighet om missbruk som gäldenären har gjort sig skyldig till, om uppgifterna om detta missbruk har erhållits av en person som vid rättegång skulle ha rätt eller skyldighet att vägra vittna om nämnda omständigheter, och inte heller uppgifter som han fått av en utomstående själv om missbruk som denne har gjort sig skyldig till.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 21 § lagen om näringsförbud**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 13 december 1985 om näringsförbud (1059/1985) 21 § 4 mom., sådant
det lyder i lag 1220/1997, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §

Register

Uppgifter om näringsförbud som inte längre gäller skall hållas hemliga. Uppgifter får dock lämnas ut till polisen för förundersökning av brott mot näringsförbud och utredning av förutsättningar för meddelande av näringsförbud *samt* till allmän åklagare för åtalsprövning och för drivande av åtal.

Uppgifter om näringsförbud som inte längre gäller skall hållas hemliga. Uppgifter får dock lämnas ut till polisen för förundersökning av brott mot näringsförbud och utredning av förutsättningar för meddelande av näringsförbud, till allmän åklagare för åtalsprövning och för drivande av åtal *samt till skyddspolisen och huvudstaben för i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar.*

Denna lag träder i kraft den _____ 20__ .

7.

Lag

om ändring av lagen om utlänningsregistret

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 19 december 1997 om utlänningsregistret (1270/1997) 2 § 2 mom. och 10 § 1 mom. 1 punkten som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Registerföring och ändamålet med registret

Utlänningsregistret förs och används som underlag för beslut om utlänningars inresa, vistelse och arbete i Finland, för övervakningen av inresor och utresor samt för trygghandlet av landets säkerhet.

Utlänningsregistret förs och används som underlag för beslut om utlänningars inresa, vistelse och arbete i Finland, för övervakningen av inresor och utresor, för trygghandlet av landets säkerhet och för i lagen om säkerhetsutredningar (/) avsedda normala säkerhetsutredningar och omfattande säkerhetsutredningar.

10 §

Utlämnande av uppgifter ur registret

Utöver vad som bestäms i någon annan lag eller i internationella avtal som är bindande för Finland får, utan hinder av sekretessbestämmelserna och i den mån det är nödvändigt för att den mottagande myndigheten skall kunna utföra sina i lag bestämda uppgifter, ur utlänningsregistret utlämnas information till

1) försvarsmakten om ansökningar som gäller uppehållstillstånd, arbetstillstånd och asyl samt om beslut som gäller dessa ansökningar för handhavande av säkerhets- och

Utöver vad som bestäms i någon annan lag eller i internationella avtal som är bindande för Finland får, utan hinder av sekretessbestämmelserna och i den mån det är nödvändigt för att den mottagande myndigheten skall kunna utföra sina i lag bestämda uppgifter, ur utlänningsregistret utlämnas information till

1) försvarsmakten om ansökningar som gäller *visum*, uppehållstillstånd, arbetstillstånd och asyl samt om beslut som gäller dessa ansökningar för handhavande av sä-

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

tillsynsuppgifter samt uppgift om medborgarskap för behandlingen av värnpliktsärenden som avses i värnpliktslagen (452/1950),

kerhets- och tillsynsuppgifter samt uppgift om medborgarskap för behandlingen av värnpliktsärenden som avses i värnpliktslagen (452/1950),

Denna lag träder i kraft den 20 .